Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Facsimile of the Chirk codex of the Welsh laws

https://hdl.handle.net/1874/379836

VAN HAMEL
412

E DONATIONE
A. G. van HAMEL
PROFESSORIS
ORDINARII IN
ACADEMIA
RHENO-TRAIECTINA
1923—1946

3561

SERIES OF WELSH TEXTS
REPRODUCED & EDITED BY J. GWENOGVRYN EVANS.

Two hundred and fifty copies of this work were collotyped at the Clarendon Press in 1903: Nos. 1—150 on Japanese Vellum paper; 151—250 on ordinary plate paper.

No. 30.

3561

Van Hamel 412

Facsimile of

The Chirk Codex

of

The Welsh Laws

Edited by

J. Gwenogvryn Evans

Hon. M.A., & Hon. D. Litt. (Oxon.)
Hon. D. Litt. (Wales).

Llanbedrog, N. Wales:
Issued to Subscribers only.
M.DCCCC.jx.

Instituut voor
Keltische taal – en letterkunde
der Rijksuniversiteit te Utrecht

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK UTRECHT
3578 3459

SERIES OF WELSH TEXTS
REPRODUCED & EDITED BY J. GWENOGVRYN EVANS.

Two hundred and fifty copies of this work were collotyped at the Clarendon Press in 1903: Nos. 1—150 on Japanese Vellum paper; 151—250 on ordinary plate paper.

No. 30.

3561

Van Hamel 412

Facsimile of
The Chirk Codex
of
The Welsh Laws

Edited by

J. Gwenogvryn Evans

Hon. M.A., & Hon. D. Litt. (Oxon.)
Hon. D. Litt. (Wales).

Llanbedrog, N. Wales:
Issued to Subscribers only.
M.DCCCC.ix.

Instituut voor
Keltische taal — en letterkunde
der Rijksuniversiteit te Utrecht

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK UTRECHT
3578 3459

Instituut voor
Keltische taal – en letterkunde
der Rijksuniversiteit te Utrecht

UNIVERSITEITS BIBLIOTHEEK
UTRECHT

Heuel da uab kadell teuyhauc kēry
oll auellef ekemry en kam arueru
or kefreythyeu ac adeuenuf atau
uy. guyr opop kemud eny tehuyo
kaet epduuar en lleycyon ar deu
ēfcolecyon fef achauf euēnuyt er efcleyc
yon rac goffod or lleycyn dym auey en er
byn er efcrftur lan fef amfer edoythant en
o egarauuyf fef amfer achauf edoyant ega
rauuyf eno urth delehu opaup bod en yaun en
er amfer glan hunnu · Ac na guenelhey kā
en amfer gleyndyt Ac okyd kaghor a kyd
fynedycaeth . edoythō adoytant eno er hen
kefreythyeu aefteryafant ar ey onadunt
aadaffant yredec ar ey aemendaffant ac
er eyll en kubyl adyleaffant . ac ereyll one-
uuyt ahofodaffant . aguedy hōny onadunt
ekefreythyeu auar naffant eu cadu heuel
ar°def yaudurdaut uthut ac a orckemenuf
en kadarn eu kadu en craf ahauel ar doy
thyon auuant y kyd ac ef . aoffodaffant
eu hemendyth ar hon kamr y holl ar e
nep egkemry alecrey heb eu kadu eke
freythyeu. Ac adodaffant eu hemēdyt ar
er egnat akamero dyofryt braut ac
ar er argluyt ay rodhey ydau ar ny hu
ypey teyr kolhouen kefreyth aguerth

guellt adof apop. pedh reyt ydynyaul aruer ar
nau Or llyſ ekemyrt decreu · ac egoſodeſ ped
uuar arugeyn oguaſanaethguyr en llyſ

Penteulu brahudur llyſ coſtechur trullyat
Effeiryat penguaſthut penkynyt Dryſaur
Dyſteyn guaſtauel Medyt Koc
hebogyt bart teulu Medyc Kanuyllyt
Dyſteyn eurenyneſ Llauoruyn fuydh
Effeyryat euerenyneſ Dryſſaur ocyon eryſ
penguaſtraut eureny Koc affã ny huchoſ
guaſtelauel eurenyneſ Kanhuyllyt dyuethaf

Gerygueyt ene uuluyn ar uuyt jnt
edeleant epeduuarſuyau arugeyn huchoſ
kafael heruuy kefreyth eubredhenguyſc
ykã ebrenyn ac eu llyeynguytc y can eure
nyneſ enodolyc apaſc aſulguyn

E brenyn adele roy ir urenynes trayan
akafo oenyll otyr adayar ac euelly gua
ſanaytguyr ebrenyn adeleant roy trayan
yguaſanaytuyr eurenyneſ

G urth ebrenyn eu yſaraet teyr gueyth
oteyr forth egueneyr ſaraet yr brenyn
un eu pan torrer ynaud pan roho naud
ydyn ay lad · ar all eu pan del deu urenyn

Oderuit ydin torri troith anîueil din arall neu eθθor
duith neu guneuthur briu edel nichdaut yr aniuel oho
nau abot er anîueil en glan ual egaller effu ekic. yaun
yu er din ay briuho kemreth er anîueil oy medeginiaith
eni θo yach kan ni dele perkennauc er anîueil lavwrau
trof gueifret eneb regunaith cam ydau. Ac of anîueil blid
atorref etroeth neu yworduit. neu ycch artho roer oy
perkennauc kewreu keftal ac ef. ygneuthur vnreu
muineant. ac gneei ar ereithau ehun. ac of maru vith er
anîueil triget er arueftel en dilif en elle. ac of beu uit ay
guelet en yacch telediu kammereth paup er eidiau val
kent. O deruit maru eranîueil enelle pan briuhut
kanecker yr nep ay briuuf. ac onif min dewnidiet eper
kennauc ef. Of enteu a *deguet* muinaha ef a mi aetallah
val edegueto e kereith. Sef auil ekereith o eguel yeuan
hit ekalan tallu ycch ar croen en lle edeuparth ar traean
ar er eneit kanef ena emae yaunt amfer tachuuet. Or kallā
eilgueif hit guil yeuan deuparfth ar er eneit ar traian ar
ecchic ar croen kanef buria vit pop anîueil en eramfer
hunu. O deruit erdin rebriuaffei gurthot elluden maru atau
guanaeth ypchennauc yeguellif ohonau. ac ikit ahinne
cubil o kefreif akeiff. Oderuid idin roy macht yarall ar peth
yauin yw ydau rydhau emach o θn o tri achauf ebit rit
mach ae otallu troftdau ae o ufteleau ae o guadu macht
of y guadu auin malhn hin eguedir deuot ar eregnat
ar eregnat bieu kefiau ikan eduipleit adw ay macht egur
ae nit macht hep er hullur *** vach hep ekanocyn
Ena e mae yaun eu eregnat gouen*aad awut vacht di
vvif hep emach kubilguat hep ekennogen nat wyt vacht
di ykenyffi nac ar henni nac ar dim dioer hep emach val
emay goreu edele macht heprug euod e en vach
erhepreghaf vi vemot en vach dioer hep ekā
nogen val emae goreu edeleuah hi

ahono eu kefreiht kehedet. keduueit adelant teghu un reu llu ac ategho llofrud eneu emo punut. ac adeleant teghu nad er caf. nad er digaffet nad er gob' nad er guerht. nad er dim namen ecadu en guyr. Ny deleir lleffu kediuuat obit breinyauc ca ny ker ef vndruc ar nep namen cadu can perckenhauc er eyddiau. tift adele teghu bot jen guyr er hin akadarnaho · ac nad yr caf nad er dikaffet eteg. ac vrht kerru druc oteft ar din ekeill din eleffu enteu. Reihiuuir nod adele teghu bot en lan llu edin etegho egyt ac ef. ac ofalla vn gur or guir nod palledic vit er rehyt oll. reihtur adele teghu bo en tebicaf bot en guir er hem a teg · ac ked pallo trayan er reihit kefredin en ol edeupart edeleyr barnu odetheu din kyfriuedy oteftion keueriet neu pall et. Odeteu enteu auo dogen enekefreiht digaunt eu deu neu try ket bo guell a uo muy · ny teftioilayt teftilaeif. vn od'uit idin din · en dit coll
neu kafael kefiau an not abod yaruuaeffaf neu jteftion en claf. neu en agheneu ereill · kefreiht adeueit na remia jdau hene. canikauaf epet adeteuif. Oderuit diguydiau dyt coll neu cafael en amfer cayat kefreyht amfer tir ac daear · neu en amfer dethon. rey adeueit deleu eatenuedu en amfer rit eiluueyf ekefreihit eifioef adeueit nat oef dim a an noto dit coll neu cafael amen un peth fef eu hunu na dele cof er enat ebraut amdanau ac odammeuyr creirhaer ef. ac ena erodyr oet naudieu dieu er egnat hiemcofau ac jemdhidan aguyr a vo hin eu puill noc ef ac enneuuedic datcaner evraut er duypleit ar rey he nne en dikegheufaet. Oderuyt llefteriau er et ae ouaru er enat ae oteketuen arall. aeo tremic er haulur nadoeht euarandau eb raut bit eramdifenur eneguarcadu o hene allan. O deruit e din pan holer en dadleu am tir adayar · deueduit naugnel yaun atheftu or haulur er arglujt ac er enejt ae guyrda na guaduf er haul aeuot en treiffiur. agalu am vraut ena emay jaunt
Ogodef ebraut ene maef arnau · ediuarnu en drakeuetahul
oeguarccadu of adau e maef aguna en agkefreihfaul ediuar
nu enoef er argluit bieu er ozfet hono · canyf niein em bro ni
roho guir

Over dit schrift en deze codex
vgl. Y Cymmrodor, 34, p. 76 vgg.
Text afgedrukt bij P. 20, 30 vgg.

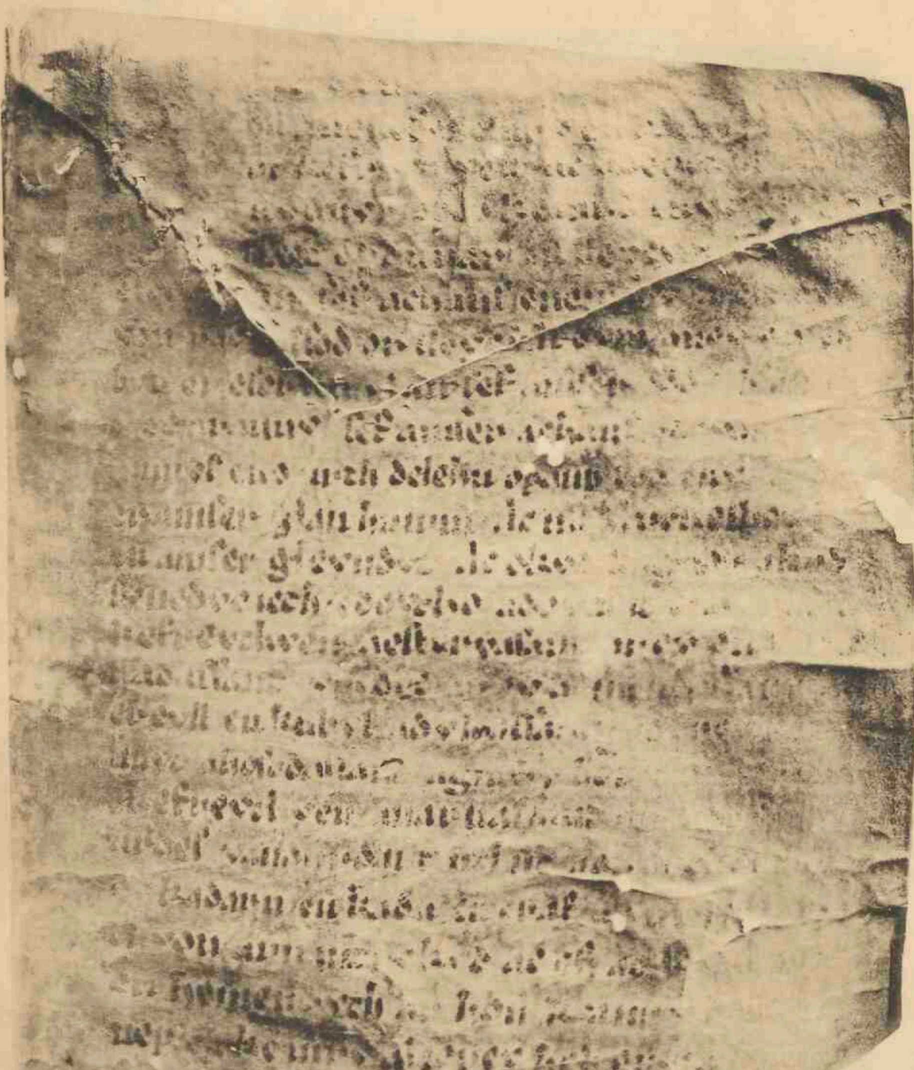

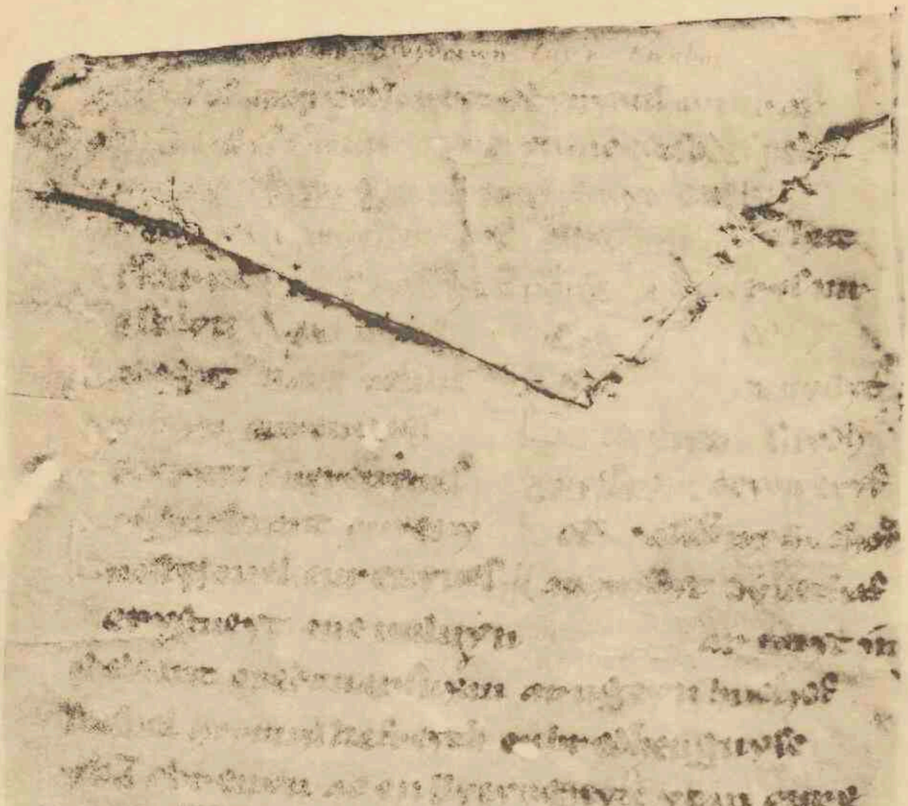

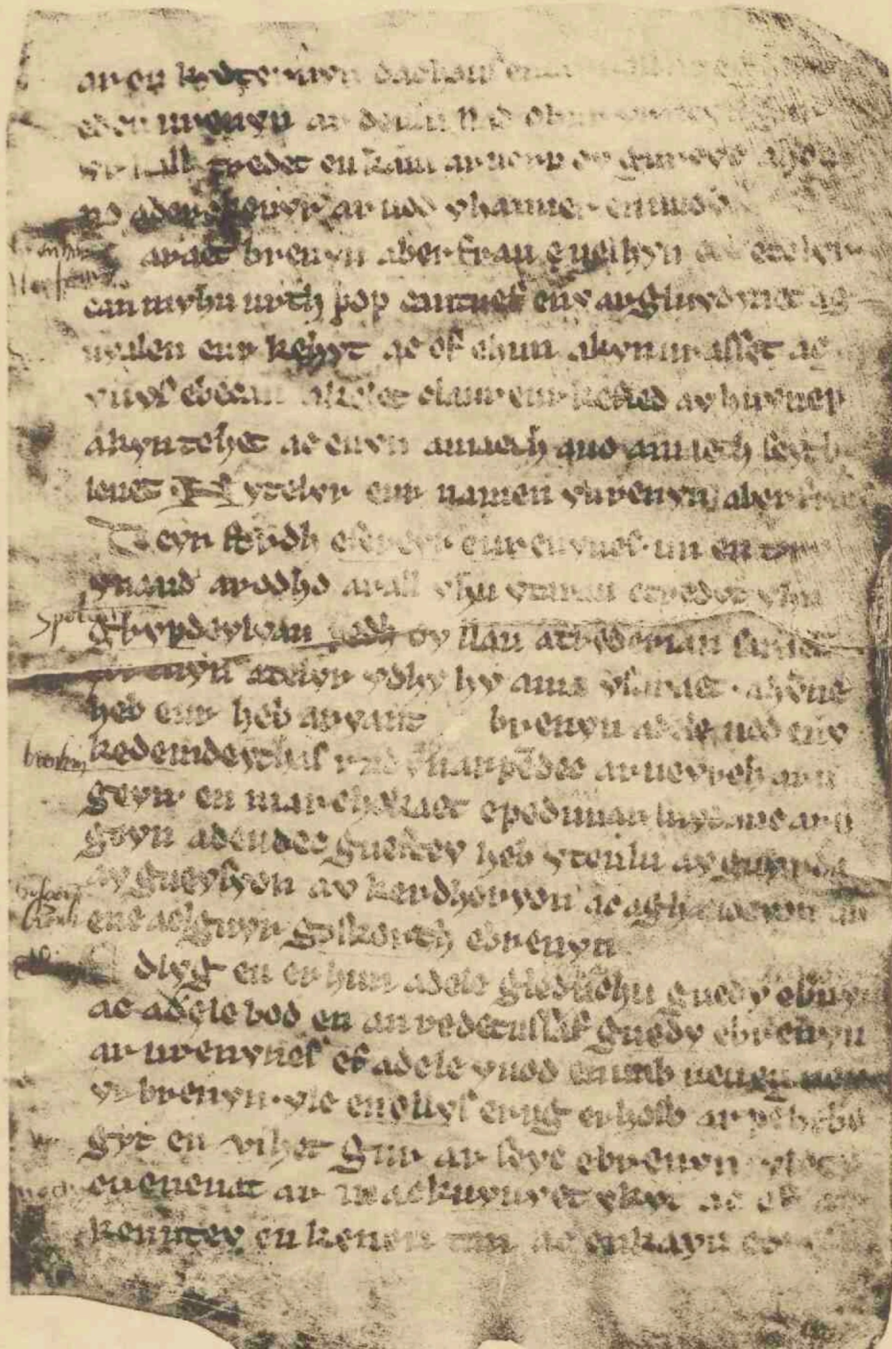

ar eu kedymdeith dachau [illegible]
[illegible] urgaeu ar [illegible]
[illegible] spedet en kam ar [illegible]
[illegible] ar uat vharme [illegible]
araet brenyn aber frau e ueithyn [illegible]
can urthu urth pop canuet eur ar [illegible]
uelen eur kehyt ac ef ehun [illegible] ac
[illegible] clawr eur [illegible] a hunnep
[illegible] ac [illegible] annuech quo annuech [illegible]
[illegible] yrelew eur namen yr brenyn aber [illegible]
Teyr kelwdh [illegible] eur eunet [illegible]
[illegible] arall [illegible]
[illegible] oy llau [illegible]
[illegible] hy ana [illegible]
hep eur hep arvant brenyn [illegible]
kedeindewlul [illegible] ar ueuch [illegible]
Gwr en [illegible]
Gwyn [illegible] gued [illegible] heb [illegible]
[illegible] ar kendhyrwyn ac [illegible]
ene achwyn [illegible] brenyn
dyly en [illegible] adele [illegible] guedy [illegible]
ac adele bod en [illegible] guedy [illegible]
ar urenynet ef adele [illegible]
y brenyn [illegible] ar [illegible]
[illegible] en [illegible] ar [illegible] brenyn [illegible]
[illegible] ar [illegible] ac [illegible]
[illegible] en [illegible] ac [illegible]

4 vn breyl llym.

[illegible] edrychassur ar vant all y ar y holter
[illegible] es ebrenyn hyd en oet ebrenyn ayuevi
[illegible] ar nodwyven ar tlessen vkan ebrenyn
[illegible] ar ven heuyt. ar dele emeu roy dyun ohene
hep kenyat ebrenyn. Apan uo marw er edlyg
es adele adau yuevre ay kuu yr brenyn ka
ar dele es talu ebedyu ymmen hunun. ses acha
us nas dele. urth yuod en aylaut yr brenyn.
ses en aylwden ebrenyn. vuerbyon ay nerevint
ar kenendu. rey adeuevt bod en edlyg pop rey
orey henne. er eyll adeueyt nad edlyg nep na
mynho ne neb e rodho ebrenyn gobeyth vdau ag
[illegible] treeyut vdau. trededuyn yu adele llunal
kenedyl en lles. aghnasanaythwyr adelant sen
ell rac vuron en [illegible] vegys rac bron
ebrenen. Ar dele menet ymmos vurth ebrenyn
es myn. Gunet edlyg en amwangwerth ebrenen
[illegible] en traen [illegible] ebrenyn heb [illegible]
[illegible] er edlyg en duyn dyn hyd [illegible] ebran
[illegible] en dyuessyn. vrun ma guerth acun ebr-
enyn. er edlyg ar ey redeuedassam ny huelyr ame
dnaut ar ebreynt hunun ena kaffeint tyr. ac gue-
dy [illegible] uerth uerth urevint etyr. [illegible] edaey
en breynt [illegible] eythyr hen oder uyd [illegible]
ma kafael [illegible] breynt etyr ader chyff
[illegible] tyr rut e ne tyr gwl ar pennye nyt

ovsl dilchet vnep guallauaet ... ar nauef
ac ef adele katel vguastauat ...
P edwar ar dec ar dec eyt en llys pedwar ona
dunt ys corref adec uch coref. kentaf ono
dyn adele eyste en nessaf yr keluy ac en nessaf
vdau euteu ekeghellaur. aguedy hen yer hyn
b ac guedy henny er edling ac guedy henny
epe hebogyt ar tu deheu vdau edystayl ac ef
ar medyc ernoti ekoloven vdau etan ac ef. en
nessaf yr keluy ar all er ethyrvat teylu urth
nerdy gur vuuyt akauu epadeu. ar coloueu uch
vpen adele er gostegur vuuydu. en nessaf vd
au eneteu er enat llys. en nessaf vdhau en teu eu
ur kadeyryauc. e gof llys empen eneyr pac ...
ulun er etheyrvat. e penteylu adele eyste ar ertal
yssaf yr neuat ay llau assuy ar ertal drus. ar
hyn a uyno or teylu y hyd ac ef. ar rey ereyll
e parth ar all yr drus. e bard teulu ar neyll
au e penteulu. e pen guastraut vdau ekeluy ar
brenyn. e penkynyt vdau ekeluy ar ethevrvat
P e penteylu adele bod en uab yr brenyn
neu en ney neu en kenune gur ar ekallen pen
teylu ohonau. ny dele mab nchelur uod en
penteulu. sef achaus nas dele urth nenet ...
ve urth ebrenyn ... tlada ...

[illegible]urch hẽny edwc gwr guyned ependeulu or ys[illegible]
hirdawc ar ugeyn va dan edystreyn · yguerth en
sarhaet
traxugueyt ebrenyn ysarhaet en trayan ey
tyr eur · vraud en dwyn dyn hyd en yhokel gu
edy guetel kenn · yle yhu ay lau asswy ar edrwc
ef adele dody edelyn en llau ehart teulu ene
teyr guyl ar bẽnyc · ylety vu ety nessaf enetvef
akeuner · nessaf ac ykyd ac ef · erey angno or teylu
ar neyll eny kyle ylety ef · ene bo preduerth ydau ef
gueneuthur yreyt · yr eyl seyc aur o dedhyllaf en
ellys adele ykfael ahyny en kyntaf guedy ebrenyn yan
kuyn en dyuessur en teyr seyc ac koruent yr ll
yn goren aw gnellys · ti wan auenelen ys ekyn
dewt ohefyr dyrny amadangau ef ay dele · Oder mynd
ydyn gueneuthur ka kue ekenter ay dale oho
nan ef nen oun or teylu enfo trayan ydyruy
adele epenteulu · ef adele guysc ebrenyn ene
teyr guyl ar bẽnyc ay neyrch en guattat · ay
enn ay hebokeu ay ar nen, ac en un guerth y ka
n akun ebrenyn ay hebokeu adiuynau yhe
nave or ebran, ay lueyv guys ykan ene nynes
am · pesthol ac en o hoelyon nugeys ene mluydyn
ykan egoef llys, teyr punt pop bluydyn ykan eb
renen enykanu · uns ae [illegible] o pop punt adel yr
brenyn om adelen tyr adiyar [illegible] ykan

pop gur or teylu enlluydyn kennes e ar ychen
oda gur ar teylu y lla ebrenyn oachaus yr ystauell
ef adele ygualy anoeth y taro ar konnoy ar ly
enyn · pan no reyt meuer eu kuelu y am ey thyr ac
neu y uegel araill, ef adely echol en ev amerch
ac ny deleyr vhonner ef adele keuarch enuy
ac heb ebrenyn ar lluydguyr a delean guel
naythu ar rann ef nal ar ebrenyn · ny delean y
eteylu rody en dyllat onyt kan canyat epen
teulu · ef adely nod en pop lle e mu blevyn ac ka
guenelyut dyn namyn kany kyghor ef · ef
adele van deugein or anreythen a dacher
eythyr egulad · ac o vann ebrenyn ef adely dr
ayan · ef eu eruydedyn adeley ygvayanu ar
brenyn · edeu eineyll en enrenyuel ar penhe
beghyt · ef adely trayanet un y kan ebrenyn
ar eyl y kan enrenyuel, ar tryde eeylbeyn
ar rey hynny adele nod ar vanenyn · ef adele
keuruch y lla ebard teulu pan uenno · ef adele ur
ehecenvach rad pan uenno eythyr yghuier dy
llad: Onyt un or teyr guely ar peryklyl uyt
lef en erey heny · der naw emp hyd en emenut ·
der naw hyd en emlescar neu tor y un or pedeyr
kolouen · ef adele kyle y kan ebrenyn guedy guy
alyauw ac ef enelolyt ef ar teylu · a teyr ran adele
nod eteylu en heuvan ar an per nod ar an vener
a pop eylguerth, edele nod y ky ac huvir · ene
elo ef elwyd ac huvn adele deuvs etv · ac hyd
trauw ef ar eluyle hunn edele nod lluyguyr

8

[illegible] trayan aloe asuydguyr buyt ar eylgene
adeleant truyn er anyuelyet aladher udunt
huy. ar toen adele eguer ar dyuereuon ar ennesen
aguedy darfo ekylch hunnu deuet ar ebrenyn. ac bod yk
yd ac ef. hyd ecupen ebluydyn. ac nydele uenet ykap
trau onyd yn nekessen ef. Allena er achaus kanys
edyt anepcor brenyn en yteylu. edeu er eyll efe
ykyrat teulu, ac egluat llys. pan uonnaru epenteulu
ebrenyn adele ymarch ay aruey aycun ay hebauc
ahynny en lle ebedyu. kany deleyr ebedyu yaylaut
ebrenyn namen hy hanneyl

Hr eyl en effeyryat teulu, hunnu adele ystyr en ryt
ay guyst teyrgueyt en eunluydyn ylyeyn yk
kan eur enynes, ay uredhenguys y kan ebrenyn
yk en eneuat ymm gan ar brenyn enessaf yr kel
ny urth uendyk au yuuyt akanu epader. ylety
enty elodyd ar escolheyon ykyd ac ef. y llaruet en
herwyd braut senedguyr. ayankuen en seyc adou
neyt llyn. ef adele offrum ebrenyn apaup yrodho
ef offrum ydan en teyr guyl arbenne. ef adele tran
degunn ebrenyn. ef adele degunn eteulu. ef adele
adel euen dauret. ef adele. iiii. kampou yn seyl agho
ret agoret ar adher am tyr adayar aneghessen er
eyll maur. ef adele offrum ebrenyn peunyt ar efe
ren ac offrum esuydguyr a clan. etrayan gueyny
ar deguuch or lle pan hanffo. apoper aperthen pan
ar llys holl adeuyon ef byeu trayan en gualanaet ef
adely ydyllat ano am ebrenyn tra uo en egaraus
ef adele uod enguastat y gyd ar brenyn. kanys trwdyt
anhebchor en. ef adely uod enguastat y kyd ar brenyn

Escop · person · 5 · dysteyn Stiward

ef adele kafael yuarch ual ytreuyho ykan ebrenyn Ny-
del escob glouy nep ar capelen ebrenyn heb ykanyat

Tredyt en edysteyn. ef adele ydyr en ryd. ayuarch br-
esguyl ay guysc teyr guueyt en eulyuyn sef en hen-
ny yn eyrchguysc ykan ebrenyn ayllyeyn guysc yka
eur enynes. eguerth en xx mys ay x ugeyn ar yaur
ef adele guysc epenteulu en teyr guyl arbenyc. ef
adele ranhu er lletey. ydau ehun ecussaf yr llys ar holl
suydguyr ykyd ac ef. ef essyt pen ar er holl suydguyr
ef adele xxiiii. ykan pop un or suydguyr pan esteuer
suyd ydau. Erwyn eguarthec alader en ekecyn yr
suydguyr ar dysteyn edant. dyr dysteyn eduyran
onadunt. eythyr guarthec emaer. Ekoc ar dysteyn
pyeu erwyn emaneser ybyl. sef eu erey henny. deuet
ar huyn ar mynen, ar ych ar alanet. apop anyueyl
man adel ycroen yr kegyn amdanau. ef adele x
opop punt adel yr brenyn am didelu tyr adayn. ef
adely trayan dyruy ac kamlur esuydguyr ef ade-
ley trayan dyruy aquueler huc kennat. Oduyd ydyn
guenenthur cam huc kor ef aso ohonau huc koref
ay dale ef kyn kafael naut trayan ydyruy adely ed
ysteyn. ynahud en duyn dyn aguenel cam hyd
ar epenteul. ac enteu hyd en dyhochel. edysteyn
adele medhu en guassat ebuyt en ekecyn. ar llyn
en euedkell. erbyll adeueyt emay hyn en ynaud
dr pan deeveuho kupll enyslluyd ene el edyn dyuethaf
ykelku duyn edyn. Edysteyt adele guassanaythu ar eue-
dyn ar uuyd. ar seyruet ar lyn sef yu erey heny eb-
renyn ay heneyt ay hosb. ay edlyg. ay pen hebogyt
ayt ydaue ar penguastrut en seythuet ar lyn. kany
keny deleho kyd uuyta ac ef. ef adele kyd euet

to hebog pedolur . gwahanwyn ver
hydref . vet .

ef adely gollod nadhu ac atelu guyrodeu . punbenac a tor
ro enaud hkefredyn ahollodho ef . nydoes yhunu un
raud . ef adely deu ebran yn vrach apedeyr pedhol
ac eu to hoylyon unguet en eblunydyn . ykan gres
llys . ef adele huwedye huzedye ykan epenhebogyt pop
guyl urhagh . ef adele ykanedvon ohanni cuefraur hyd
en dyuet eguahanuyn croen euye . pan uenoeint or
dyd hunnu hyd hanner hedwref croen hyd kanys eneteni
oryeu heny ed heyr . ef adele kadu ran ebrenyn or
anreyth adel orgulat . eny ueno ebrenyn ydefnetvan . apan
ueno ebrenyn ytrvan edysteyn adely deuys veydyon ottyan
ebrenyn . edysteyn adele tegh dros ebrenyn . edystei
keynyoc adele rannu arvant eluynos . ual hyn erreinyr ary
ant ekuynos . sef eu henny xxviii . o pob guled o bo ined
ar ney . ac ohynny xvi yr llywdguyr ebrenyn ac
viii . ylluydguyr eurenynes or unar pedec adan
ylluydguyr ebrenyn . viii . yr dysteyn ar coken ar
dysteyn adele duyvan ac un yr coken . a iiii . yr chi
eyllyon elbeuoll . duy . ydrellaur neuat . y rydy yssaur
y yr kanuyllyt . or huyth aythyn ar erestauell
. iiii . [illegible] coken . an . ran yu dysteyn . i . yr
guastauel . i . yr llauorwyn . i . yr drellaur . v yr can
huyllyt

Pedueryd eu er hebogyt . ef adele vuarch by-ef
guyl teyr gueyt ene blunydyn antyr eu ryd . yle
ene llys eu peduaregun nessaf yr brenyn . ar ysteyr
yletv eu er escubaur ebrenyn rac daly uuc ar yadar
ef adele duyn llestr yr llys ydodý guyraut eudau ka
ny dely ef name tor ysechet sef acaus eu hen yv
rac guander yu adar . ef adely dernuet ocauuyl-

Hebogydd · 6 · ablwydau

Guyr ystau edystyr aberydau eidaw ac yguenegulin yg-
ueneithur· yhuely· ny dely talu ar y rant e penguastrauu
kanys ebrenyn a y gualmavthia en e lle· pan ellgho
yhebauc daly y uarc ledf ual edely daly y uaruch e dy
ll[illegible], epan elketho daly y guarthauel adale y uar-
ch pan el y en ag her[illegible]yl· ef adely calonen er anyue-
ylweyt ar esteneynt aladher en ekelyn· yporthy
yhebogeu, ef adely dauat helb neu ·iiii· k· ykan uy
leynveyt ebrenyn· unguevt en eulwydyn edely kyle
ar ebyleynveyt· ef adely trayan dyrwy er hebake-
dyon· ac amob en merchet· ef adele crovn hyd en
hydref· ar guahaun er dec ewyr yguenethur men
yc ynguet yhebauc ac yguenethur tauelhualeu· ef
adele tan y edethu [illegible] ac edyt ellaho yheba
uc [illegible] edervyn a y bum ay caran ay erchyn· ef
adele march ebrenyn e marchoca [illegible] guyl ar pe-
nyc· yuaud en hyd ar [illegible] ereyll adeneyt pa-
nyn hyd elle dynwedaf er hellegh yhebauc ar ederyn
ef adely [illegible] huyedvevo ac adely [illegible] en hebokeu
alla[illegible] aus edayar ebrenyn· or pa dotho yhe-
bauc [illegible] enyn [illegible] allan y dely [illegible]ep nep· na
me un [illegible] lyssoed· ysarahet en vi· byu a vi
ugeynt arvant· kan yr dyrchauel y guerthu en vi
byu a vi ugeynt [illegible] kan eu ardercauael·

Pennet en er eguatllys ef adely [illegible] en [illegible]
av [illegible] guyle [illegible] eu enyel ar ure[illegible] guyle
ystau ebrenyn· [illegible] yn vam [illegible] ar brenyn enel[illegible]
yr kelly efoyr var teulu: vlaev en estauell ebre-
nyn er [illegible] ebo en kolen endy [illegible] en[illegible]
nes allellyeu ar goben[illegible] [illegible] ebrenyn

ar nau edyt ef euos creyll a deuevt nadele ef gley or
neuat. y uarch a dele nod e ruy march ebrenyn ar
paraet a y duyrau ydau or ebrau. ef a dely talyn
burch ausenr moruyl y kan eurenhines. ac arall y e
an ebaud teulu ar ouer tlesseu heue nydely ef
nay guerthu nay rody y kuo byu. ef a dely pan guyr y ke
vd ar lluydguyr. ef a dely y lau epeguattir dyunallu yn
arch or hoel kentaf hyd edyuethaf ay elsuu ay duy
ydau yollennu ar nau pan uarchoco. ef a dely y uan
eporthaun a gory y eporth maur ydau en deuot yr
llys. ac euenet y mieun ac allan. ac na elloch yo nyth
yr guychet. nac en menet nac en deuot. ef a dele
ran gur car yaur esgualstdyon. ef a dely or an keyth
a gueuel eteulu ... gulat guedy ed el yr bro
nyn y kan er eydyon adeguuys. ef a dely am pop
dadelenuyr a dauap. xxiiii. reg thau ar euyt
a duy prau yda ef. ef a dely bartuu ar lys ac ar eteulu
ac aprthenu ar uuut. ef a dely llauuelle kefruys
neu huyedyc hebauc. y kan epehebogyt. ef elyt
tredyt anhebeor arguyt ef a dely xxiiii. y can
pop euat apuo ef ac eue lle ebo en kyd uarnu
braut y kyd ac eneyt creyll. ef a dely pan deuur
yuaud en kyd ar eurenhynes. puybenac a kyv
honaud a tauet. ef a keyf naut or pan deer
euho do hosparth y dadeleu kentaf en ydar fo edy
gwedaf ene dyt hunnu. o duyt ydyn eyn hutdelau
ac enat llys neu ac arall. o kreyll edyn hunnu kro
uy nod en kan yuraut auar nus er enat kro
llet er enat yeauant neu entteu ay prouo ycan
ebrenyn yr ygueyt kefreyt. os entteu a orwyd
talet ydau y sarahet. sef eu y sarahet. vi. byu avr.

pegwastrawt .7. Arderchawael

ugeint amwan hanyar derchawael. y guerth en ar byu a ar ugeint ywrth han yn derchawael.

H wuechet e pegwastrawt ef a dely tyr en ryd a ywe engwys y kan eurenhyes ay uedhygwys y kan ebrenyn. a y uarch bresswyl. yle en y ta chelwr yr brenyn ulety en ety nessaf yr escubawr. wrth delen chorn ef rannu er ebran. ef a dely duwrna or ebran yu march ef. ef a dely. iiii. k. apop march arodho ebrenyn. eythyr yr dyd ef en erey heny er escob. ar penhebogyt ar croessan. ef a chaus nas dely y kan er escob. wrth yuod en peryglawr yr brenyn a kenedyl yaedan. ac eyste en y hol adale yllewys tra emolchw. sef achus a dele yr yr penhebogyd. wrth delen or brenyn y gyd y gwasanaythu ef. or croyssan sef acaus nas dely. kanys ef a dely ruwyn en march arodher ydau tel or llys. ac or achwysyon henw ny delehant talu arvant gwasswon. ef a dely y gwasswon a deleant er ebolyon hyd en duyblwyd an ebrenyn. or anreyth ef a dely ecapanen gyl ar ebrenyn ay he kefrwyeu, llyu en pren ay hen frwynyeu duys ay he esparduneu duys en dury am en ebrenyn. ef a dely croen hyc egauaf. a croen ych en hyd en haf. ny dely neb dyrn or gwadawt amyd e pegwastrawt a dely dernuet er ugeint ar y gyl nadawt. or ny y gweneuthur kebestyr yeu. ef a dely coslen eguarthec a lader en chegyn. ynand en hyd e parhao talym en y march kantaf. ef a dely tranu dyryw eguasswyd ac en caluryn ac amws en merched. ef a dely corney llyn y kan ebrenyn. ac arall y kan eurenhynes ar

Croessan
Croessan
nimme
ych

a a

Gwas ystauell ... pryf ... wyr

al y kan e dyskeu ar e uheny a deleant uod ar y tan
euyn a seve oneet. y swaet. y byn a vyr uget ar
arvaunt. y gnevth en y byn a vyr x. ... kan
varderniauael. ay sauaet ar deuchenvyr.

Seydur en eguastauel ef adely y tyr en ryd
ay uarch en bressuyl ay lyeyguyse y kan
eu reynel y bredhegnyf y gan e brenhin ef ade
ly uod y lety en estauel e brenhin. ef adely kadu
er estauel a guenewr guely e brenhin. a guene
uthur ugkellen erug enenat ar estauel. ef ade
ly rau arywanc estrunyaf. ef adely hedyllas guely
e brenhin. ef adely beyta en yr estauel. ef adely gu
allan ar e brenhin e vethyr e ceyrgnyf ar beuve.
Gnaud en or pan hei un yheysean beyr guelt ad
an e brenhin a guenevthur e guely. ac anu e dyllad ar
nau e uyn e duc duy edyn heb er byd heb
ragned. ef byeu kadu tresor e brenhin y guelen ay
karyau ay guelen ay nodrinyen a theredu y dan ok
ono y sauaet ar byn a vyr kr. y guerte en ar byn
a vyr ugeyn uyn. kan y e deshauael

Bard teulu ef adely y tyr en ryd ay uer
ch en pressuyl ay lyeyguyse y kan e brenhin ay
... uel y kan e brenhines. ef adely eyster en ellac er penn
... uyl. nych nody e uelyd en ... ef adely dyllat
ody kev en er teyrnguyl. pan mynher hanuyn kerd
e bard kadeyryauc a dechreu ar kyntaf odyhy ar
dyl er brenhin ... ellys. neu onybyt y dau ef a kanu
kanet o brenhin arall. Guedy e bard kadeyryauc e bar
d teulu byeu kanu y trydyd ... a ugen oder
uyd ... kerd. ac e bard teulu ...
anu ... kerd en ... ... en ... ...

8 · Gosteccwr

aflonetho eneuat kaurthau · ef adeley buet neu yech oran
reyth aguenel o teulu eghorgulad · guedy ed hel yr bre
ny ytrayan · e tteu adely pan randeur er auureyth ha
nu unbeeynaet prydyt · ef adely yr breut talburd o uder
nyt amodruy or ur enyuef · y lety y lkyd ar penteulu · yn
ud hyd ar epenteulu · en ekerthe y kyd abeyrt
er eyll ef adely van deuuu · y sarhaet eu a vi byu
a vi xx arvant · e guerth en a vi byu a vi xx · muyu
Namuet en gosteceur · ef adely vuyr en ryt ay
uarch en presguyl · a vlyedyguys ykan eur e
nyef ay ur ethenguys ykan e breny · ef adely ran guyr
ygan eluyd guyr · ef adele iiii. k. o pob buch adel en dy
r uy or apenthenu ar ellyt · ef adely medu buwt allan
adan edysted · ef adely gualauaythu agosteccu ara
van epost uch pen er efeyryat · ef adely seuyll e gu
alnaet ebrenn eny absen · ef adely tuged y ka
pop maer bysguyl · pan doter en naer · ef adely or
pan droter en naer eny doter arall guarchadu ellys
ef adel senyau urth deodreuet ac urth da e breny
en ellys or pan el er hun guo endy eny del arall
ydy · ef adely kanuillan tuc e breny · ylety en
e kyd ar dysted · y nadud en or o thec kettaf hyd
edyuedaf duy ed aguenel kan · y sarhaet en vi
byu a vi uged aryant kan varderchauael · e guerth
en a vi byu a vi xx muyn kan vardervuael · ungeys
Deeuet en epenkenyt · ef adely vuyr en ryd ay
uarchen presguyl ay lyedguysd ykan eurenny
nel ay ur esthenguys ykan enbrenny · yle enellys
y ueu teluy ar efeyryat teulu ac ykyd ac ef e
naydyon · ylety en on erodyt · van eny en ay neit
ley astye · un or estynneyt llyn ykan ebreny ac arall
ykan eurenyuael ac dyt ykan epenteulu · ef adely

penkynyd

dyruy ekanetyon ac amober eu merchet. ef adely
xxiiii. ekan pop un or elleu suyd ydau. ef adely
or nadolyc hyd mys chuevraur bod ykyd ar bre-
nyn pan vēno. ac or huyl nos ouyl chuevraur
ef adely kervyt ykun y eryn ay kenllenuanen
amenet y hele euychet. a yechu adely uod en bu-
eyly ay guerthen punt. ac o hynny hyd huyl yeuan
haun haf hele euychet ac en henny oe llvyt nydely
ef gueneithur yaun. guep or hul auo ar nau-
chun o kyd liwdyoe yd. Rey adeueyt nadely ef
tegthu amy yu korn ay kanlenuanen. ef adely
croen lyt e gayaf y gueneuthur kelenuanen ac
croen buch er haf y gueneuthur cuaranen. tran-
oeth guedy guyl yeuan hanner haf edely menet
y hele kervu. ac ony keffyr kenyhen ody kenyke
nody ar y guely a guyscau y kuaranen ny dely
gueneitur yaun eneb or haul amouenhyer ydau
ac en henny o hesbeyt hyd kalangayaf. edely nad
[illegible] colwyth kefreythyaul en er hedhed ac
urth henny edhelyr hyd kalangayaf. a y nuetyt
kalangayaf en ay yaun ydau menet y hely moch
koet. ac o henny edely nod en eu hely hyd kalan
mys taguet ac eg hynny a hyt oamser nydely ef atteb
yneb ouyd yhun or kedluyscyon. o henny hyd
kalan mys taguet edhelyr moch koeth akalan
mys taguet edely ef rannu crwyn a alu y paub or suyd
hocyon or rey adelehd ran ydau. a henny a treth
a guedy henny rannu crwyn en deuparth a trayan
ar deuparth yr kenedyon ar trayan yr [illegible] brenin.

9

odeuparth ekenedyon duy pan ekyuyt kellay ac
ynyt myllay ar ekenyt adely duy pan ykan ken[illegible]
kellchun, aduy pan ykan kenegyon nulchun. ac [illegible]
ebrenhy. or erun ef adely trayan. ac ef ef yt edyryn
dely trayann ar brenhy. ac guedy hynny epeyrynt a[illegible]
dangos ekin ar [illegible] ar keullenanen yr br[illegible]
guedy aldangosso menet yketinnynt [illegible] ar [illegible]
eyt ebrenhy ac ohynny hyd enddolyc [illegible]
[illegible] enodolyc deuedit ar ebrenhy. en breynt ac [illegible]
unguerth en kinn epeyrynt ar [illegible] ebrenhy. pu[illegible]
o peth ekhyd er ekhan ar brenhy nar penhe[illegible]
arall. no hunn, adely rannu. ar brenhy deu[illegible]
epeyrynyd en duy dyn aguenel ka hyd envekel [illegible]
yt kelonnet llef ykorn. ysarhaed en vi byu a vi [illegible]
aryant kan yarderhauael unguerth. [illegible] en
byu a vi. xx. myu kan yar derhauael unguerth

Vrmet ar dec en medyd ef adely ytyr en [illegible]
breesuuyl ay [illegible]guyse ykan euwen[illegible] ay br[illegible]
[illegible] ykan ebrenhy. en ettyrguyl ar [illegible]
dely ef le detuaul en ellys enenat ylety yk[illegible] ar dy
[illegible] ynaud en or pan dechreuho ef guenenthun ke
[illegible] ny[illegible] [illegible] yhuyl [illegible] duy e[illegible]
nel ka. ef adely [illegible]
ahynny en [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ekuyr. neu. iiii. k. eny lle. ykan edyl[illegible]. neu ar[illegible]
nat atalo. iiii. k. kuyr egulet ual hyn er[illegible]
an yr medyd kelleu. ar deupart en trayan [illegible]
yr estauell ar deuparth yr neuad. ysarhaet en vi b[illegible]
a vi. xx. aryant kan yar derchauael unguert[illegible]
erth en. vi. byu a vi. xx. myu. kan yar derch[illegible]

[illegible]eudecuet en omedyc ef adely ytyr en [illegible]
[illegible]uane en breesuuyl ay [illegible] ykan euwenyn[illegible]
ay [illegible] ykan ebrenhy yle en enenat [illegible]
[illegible] [illegible] ykyd ar kelny [illegible] ebrenhy en [illegible]

18   3 dyrnaunt pennyol . ix . xx . bob un ai vaywyt

tille ykyd ar penteulu · ynaud eu or pan archo ebrenn
uy ydau uenet urth dyn archolledyc nac enellys eb
o nac ey hyr ellys eny del yurthau duy edy aguel
kan · ef adely medhecynyat rad yrauo en ellys ac yr
penteulu eythyr eu guaet dyllat onyt un or teyr pervglyl
sef eu ereyn hepy deruaut em pen hyd er emenyt · ade
rnaunt eg korf hyd er emyscar · a tory un or peduyar
post · am pob un or teyr pyglyl heny edely emedyc · ix · xx ·
ay uuyd neu punt heb yuuyd a heuyt y guayd dyllat
emedyc adely en edoto gorhet · xx · iiii · medekynyat pu
dhely · xii · medhechynyat · llessen urth kv · guerth pa
dell medyc · kv · medyc adely kemryt tellnet y kan ke
nedel er archolledyc ; obyt maru or nedhecynyaet agu
enel ef · ac onys kemer ef · gurthebet tros y guneytret
ef adely uenet yr lluedeu · ef adely nad el or llys en
guattar onyt kan kanyat ebrenyn · ysarhaet eu vi byu
a vi xx · ar vareut kan yar derchauael · y gurth vibyu
a vi ugeyn myu

promus

Tredyt ar dec eu etrullyat ef adely ytyr en ryd ay
lyen y kan eu renynes ay urethyguyc y kan eb
renyn ay uarch bressuyl · ef adely ran oaryant eku
nos · ef adely guarchadu euedkel · a kangau efyolen ·
ef adely er huyl auo ar eker uyn uet · neu · iiii · kv a heny
en deuys perchen eguelt · ef adely guyraut o pob
gulet ebo med arney ef adely trullyau ellyn a rody
vhaub kemeyt aykylyt · ef adely dyuuallu euedkell
ac auo endy mellur guyraut hefreythaul eu lloney
elleis eguallover endunt okuref · ac euhaner dura
gaut ac eu tervan oued · ef adely byta ykyd ar suydguyr
ylety eu ykyd ar dysteyn · ynaud eu or pan decreuho
llesti en llys eny dal so ekenedac enos hono duy edyn
a guenel kan · ef adely yoleuat en dynessur y kan
edysteyn · urth y guasanaeth · ysaraeth eu · vi byu · a vi · xx ·
kan yar derhauael y guerth eu vibyu a vi xx · myu
kan yarderchauael

drysaur   porthaur

Cor

Enydecuet en edrestaur· ef adely geyr enrwc ay uarch
en brefuyl· ay uredu ykan ebrenin ay lyeyn ykan
eurenynes· ef adely ran oarvan eluynos· ef adely guy
raut kefreythyaul· ef adely arguyn pop neches or pan
adeuet urthau or port hyd encuit neu hyd elle arall
ebo ebrenin· ef adely dyllat ebart teulu en teyr guyl
arbenyc· ef adely vletty ykyd ar porthaur· ef adely bu
yta ykyd ar suydguyr· ef adely adnabod suyvcyon elles· ac
nas atalyho er un onadunt en eporth ac oferyl, uide kanlwr
yr brenyn· ac os un uyd or pesuyocyon uedi talet hus nep
quarth· os un or lleyll· iiii· kc. Eunaud eu duynedin
agwel echam, hyd ar eporthaur. ac enthen adely
ekadu eff enchel epenteulu e tirui eporthr. a kan
thau ehelun ac henteu hyd eniokel. eff adely a
neyd lyw ekan edilwyn. a seic a hentui eny anchuyn
eff adely ruwthau efood er brenyn. ay yr willifech
apha dyn henac atraho yar effoat. a hyd guueyc ay
wrllyse, ked bouenho yuun ydau ny dely ykafael· ef adely
guedy buyta keru auo yaun yeru or neuat· ef adely
ykyd ar suydguyr ran oarvant gevnyn· ny dely eyste en
eneuat namyn ar tal ydeuly· guenegthur nekesseu urth
ebrenyn· y sarhaet en vi byu a xx· aryant· y guerth
en vi byu a vi xx· mylu

Porthaur en ekoc ef adel ytyr en ryd ay uarc en
bressuyl· ykan eurenynes y lyeyn ac ykan ebrenyn
ef adely keuarwedhu ekekyn ac adely kafel ybeydyeu
ykan edylbeu amayr bylguyl· ef adely ernyn eman ef
erybyt oll or adel yr kekyn ac eur uyn amdanadunt
Sef mal edely trwyan ydau ef ar deupar o yr dylbeu
ef adely decreu pop anvec or ardemerg ef· ef adely
edyhennyn ar guir· ef adely ehun deuot ar anwec
dyuedaf ay gollod rac bron ebrenyn· ac ena ede
ly ebrenin ymarechu ef ouuyd advaut· ynaud. en or

ar or pan decreuho keuewryheau evaurec kentaf eny
decho edyuechaf rac bron ebrenyn duw edyw aguenel
ekann edylhed adely ydyuallu ohyll leseuoet vann pep yr
allessenoet er eyll. Ef adely buyta ykyd ar suydguyr
ylletty ykyd ar dylhed. ef adely ran oar yant echuynos
ysarhaet eu vi byu a vi xx. aryant kan yanderchauel
yguerth eu vi byu a vi xx. mwu.

V nuet ar pedeec eu kahuyllyt ef adely vtyr en ryt
ay uarch ay lyn yka[?] euenys ay vrethyd ykan ebrenyn
ef adely ran oar yant echuynos ef adely daly kanuyl rac
bron ebrenyn en ydeuyll vann edyskyl ac ef tra uo en buyta
ebryuuara ar dyugnyon ael tros edyskyl ef a ydely
ef adely deruuet or kanuyll auo eny llau. ef adely
enechu ekanhuyllen en elle ac archo ay danuet open
en ekanuyllen adely. ef adely aguerchyllo or kanuy
llen. pan el ebrenyn yu esteuell. ef adely ykan edylhed
ytreul en dyuallu ohanuyllen. ykanod eu duw edyn
aguenel ka heb erlyt heb rachot or pan enyher
ekanuyll kentaf eny dyfeder edyuechaf. pan hel eb
renyn yu esteuell ef adely menet akanuyl kantau oy
ulaen. ef adely buyta ykyd ar suydguyr ylety eu ykyt
ar dylhed. ysarhaet. vi byu a vi xx. aryant kany
darchauel yguerth vi byu a vi xx mwu kan y ade

H chof etrayhuyd ouregyt adelehet er un suyd-
aue ar pedeec aperthyn ar ebrenyn ema edecreu-
un uy traythu ohuych aperthyn ar eurenynes.

F yntaf eu oniadunt. edylhed. ef adely vtyr en
ryd aynarch aylued ykan eurenynes ay ly-
ly nrethenguye ykan ebrenyn. ef adely medlyn
buyd allyn er esteuel. ef adely gualanaythu ar
eurenynes ar nuyd allyn. ef adely trayan dy
rny suydguy eurenynes. ylety eu ykyd ar

Systeni y brenhines Seiver

Cyfreith y brenhines . II . Ofeirad

dysteyn ebrenhyn   Ir adely eyste en er estauel pand al
lanaythu or estauell hyd ekekyn . ynaud en dyw
edyn aguenel kann hyd ar dysteyn ebrenyn . ac en
ten hyd en ohoghel . ef adely traean y kan holl suy
dguyr ebrenyn eregthau ay ked enadevthon
adyy van ydau ef . ef adely pedeyr . K . ar yant
ebrenynes . eregtau ar koken . adyy van yda ef .
ef adely yholl reyt y kan dysteyn ebrenyn en dy
uessuy . ysarhaet eu vyhyu a vi xx ar yant . yg
nerth eu vi byu a vi xx nyn kany ar derchauel
Er eyl eu er offeyryat ebrenynes . ef adely y tyr
en ryd ay uarch ay lyeyn ay urdyn y kan eure ar
brenyn . ef traean . ef decum eure ac ayerthyn ar
er estauell . ef adely . iiii . K . o pop ynadyl aghoret ar
odho ebrenynes . ef adely vhofrum apaub aperth
ena aroy ef adely dyllat ebrenynes er hun ype
nytyo e endau er byd e pase . ef adely bendyeau
adel ouuyt allan yr estauel . y lety y kyd ac offey
ryat ebrenyn en ty eclosehyd . ynaud eu hyd er eg
luys nessaf . ysarhaet heruyt brault sened . yg
nerth heruuyd breynt ekenedel ac euelly
pop gradhyr
Tredyt eu penguastrayt ebrenynes . ef ad
ely y tyr en ryd . ay uarch ay lyeyn y kan ebre
nynes . ay urethyn y kan ebrenyn . ef adely
. iiii . K . o pop march ar odho ebrenynes . eneu ade
ly roy kebystr kan bob un y lety y ky a penguastrayt
ebrenyn . ynaud eu med rey hyd ar penguastrayt

ebrenh. er eyll adeuetwt. pan vu hyd tra parhao re
dec emmarch is keuhaf vr ure dui edvn aguenel
kain. ef adely traean er ebolyon hyd en duyuil
yd oanreyth ar deu parth y pengualstr ebre.
y sarhat eu vi bvu a vi.xx. ar y guert vi byu
a vi.xx. mvu. kanyar den kauael
Pedeyryt eu gualstauell eure. ef adely y tyr en
ryt ay uarch ay lyeyn y kan eure ay urecy
y kan ebre. ef adely ran oar yat ekuynos. ef ad
ely guenenthur nechessen ervyg er estauel ar
neuad. ef adely guassanayth ar eure. eythyr
er eyrgur ar beure ar nuyt allz. ef adely kadu
eloen kofres eure. a dyuallu er estauell aguenen
thur y gueli. y lety eu estauell eure ay gueli eny
guerty. urth uod en parant y guenenethur nech
essen eb. ar ure. iv vn naud eu ae vn sarhaet
ae vn guert a gualstauell ebrenyn.
Pemthet eu llauorui hy adely y march en bres
uiwl ay hendyllat eureuynes ay hen crysseu
ay hen llenlleyeu ay hen frenneu ay hen es
kydyeu ay hen. hy adely ran oaryant ekuynos
y naud eu or pan dano ydyllat ar y gueli enyn te
tiho drannoeth y gueli en er estauell mal ecleuho
elleyr lleyaf adeuetho eureuzhes
Chuechet eu dryssaur eure. ef adely y tyr en
ryd ay uarch en prsguyl ay lyn y kan eure
ay urodhyz y kan ebrenh. ef adely duyn guy-
rauc pan uo med. ny dely ef eylbe en er
estauell naw gualsanayth oy seuyll. ef ad
ly aryant. y lety y lyd ar dryssaur ebrenh
enty e porthaur. un naud eu a dryssaur eb.
y sarhaet eu vi byu a vi.xx. y guert vi byu
a vi.xx. mvu.

Seduerit en eglos ef adely vtyr en ryd ay uarch en pr(esent) ac ly ykan eure ay urechen y kan ebrenus. ef adyly vdyllallu or dyfrey oy kefreydyen en eglos. ef adel decreu pop keren or akeneyr vho ef. ynaud en un naud a hoc ebrenus. yletyg en ykyd adyfrey eis. ys arhaet vi. bvu a vi. xx. arvant ygueirth vi. bvu a vi. xx. muvu

Huyduet en kanuyllyd eure. ef adely vtyr en ryd ay uarch. p(ar) ay. l. ykan eure. ay. v. ykan. ebre. ef adely ran darvant ekuynos. ef adely darnuet opob kanuyll adalyho eny durn. ef adel pen ekanuyllen arenh ay danuet. ef adyly gueddyll ekanuyllen holl. ef adely bryu nara a bryu dyurnvon alyel dros deskel ebrenyn. un naud ac un llety. ac un sarhaet ac un guerth a dryllum ebrenyn.

Nyt hof retrivydhallam ny o. xx. iiii. aperthyn ar ellos. hanan etraythun or lluyhoyon ar uer o deuaut auyd en llys. kentaf en or rey henny guartraut auyn. er eyl en troydyauc. etredyt mayr bysuyl. peduueryt rynghyll. y hed porthaur. vi guylhun. vii kenuttey. ix. porthuyr. ef. ix. gof llys. x. penkerd.

Kentaf en gualstrapuur ef adel vtyr en ryd ay uarch ay dyllat. ef adely kapaneu glau ebrenus. emarchoho en dau ay hen fruyneu ay hen ho lnneu ay hen espardunneu. ay hen kefruyeu eureat. ay holl ettaru. ef adely uod ennop lle ev ablent tros epenguastru. ef adely daly guar dhanal ebrenyn pan elkyho apan dysken ho adny yuarch vn lety anuoyth ydiugn vdau ef adely kenhet en kanacol yr b... uyrth ygua

Lunaeth pan uo revd ef adelv march ebr. urthy vletv en-
vlwd ar pegunueint. ef adylv kuftruvan march er egluat
llys ar duyn vdan urth elkenn arnau. eneu bveu bar-
nu vurevnt ay delehet enrat. ynaud en or pan decreuho
egof llys guenentur. iiii. pedhol ac en tho hovlyon ac yd
an engeu en dody adn uarch ebr. d. e. ysar aet vibvu
a vi xx. ar ygwerth vibyu a vi xx mvu

Eer evl en trovdvay. ef adely ytvr en rvd avly. ay
Einrechyd avuarch. p. ar luyd hono adan ourevnt. tyr-
vdan. ef adelv daly trayt ebre eny arfet or pan decre
uho eyste egkenedac eny hel ykeffu ac adely poffy. ebr.
ac ethyeyt ahyny oetheyt ef adely guylyan ebr. rac pob
guall. ynaud or pan dottho ebre ytravt eny arfet en
yol yn eftauell. d. e. ef adely buyt y ar un dyfkyl ar
. b. ay keuen ar etan. ysarhaet en vibyu a vi ugheint aryant
ygwerth vibyu a vi xx mvu kan yarder kauael

Tredyt en mayr bysgueyl ef adely guarchadu ellys
Tguedy er effyuart llys en penn. ef adely kam-
ryd ar ho en mayr ar kyghellaur atau oda vdaly ellys
ef byeu pery er ar ahoffreydyeu ellys. ef byeu dyfrwy
akamlur y enayr tref. ef adely ebedyu guyr enaer-
tref ac amobreu en merched. en eby gadelen vyg deng gur
or uaertref am tvr. ef adely. xxiiii. neu am enlad
neu amledrat. ef adely teghu drol dvr ellys. ef adyly
. lx. opop karcharaur or ahel eny ebol. ef adely guestuaeu
ar guvr enaer tref. ef guarchec ano eny guar
chadu ef tevr nos kan en llad eno byeu en ervyn
ny dely nep ervy. guardhoc mayr bysgeyl namyn
ef ehun nar brenyn en ellys nar ef ny uo. ynaud
en deu dyn drol ter uw tyr ellys. vletv en ebuyty
ysarhet vibyu xx ar y gwerth vibyu a vi a vi
xx mvu kan yar der kauael

Hedueryd en egyghell. ef adely ytyr a pan uo ebr.

eny llys ef adely buyt lloyc · ef adely sewyll erygthi edeporth
aguualen eny llau rac llosky ery tra uo eb · en buyta
ac emet vbyd ar suydguyr · ac ny dely eyste tracuo eb ·
[illegible] enenad ny dely taraw epost eparth ebo ebrenyn
ef adely llonneyt ellestr eguallouyr endunt eburuy
ac euhanner ouracharnt ac en tyan oued · ac adely koes
leen echen aguarthec akefer oe vkuhyd ef kefue ay
ufar neu a i ix nedtyt kalangyaf peys ac krys alla
hudyr heb tenllys · kahyd edely ydyllat akulym yla
udyr · kalan gayaf edely kafael kapan · akalan ma
hyrth ne chueraur mantell · er ygthyl aran erygh
eb · ar mayr ar kaghellaur · ef adely or maruder kyt
bulch ar emenyd bulch ar maen yssaf yrureuan a
llyn glas ar guanaf yssaf or hyd ar yeyr ar kadeu
ar nuwall ar dalar obyt en edayar ac ouy lyt talar
cyrynonedwyen. O pob ty edhel ar negesseb · torth
ay henllyn · teyr kouelt en hyd yguaen duy dray
keuen ac un tacdan · or anreyth adecher eythyr
yghulad, ef adely tarw neu anyueyl nyd gl adan guyr
neu kamsyt · pan uo mar u erygthyll eb · adely kafael
yda holl · Oseteyr erygthyll en yeyste tyghuenteler eda
delou, nydely kafael nauid goereyt keyffre ablockyd
huy · y sarhaet heruuyt rey kemeynt a sarhaet en eb
yeneudo ettyr escarwer ar nau · med ereyll teyr
bu a t xx aryant · y guerth teyrbyu a ty ghodinyu
Penuet en eporthaur · ef adely ytyr en tyt ay
ty oheun eporth. ef adely yempporth or llys
en gualstat aseyt pan uo eb · ef adel opob anvoc ael
thuy eporth der neueyt · ef adely opop pun kemed
trwy eporth escheven atennyo en dy leskeyr [illegible] marh
aylau ar eporth · ef adely .iiii. kykan pop karech [illegible]

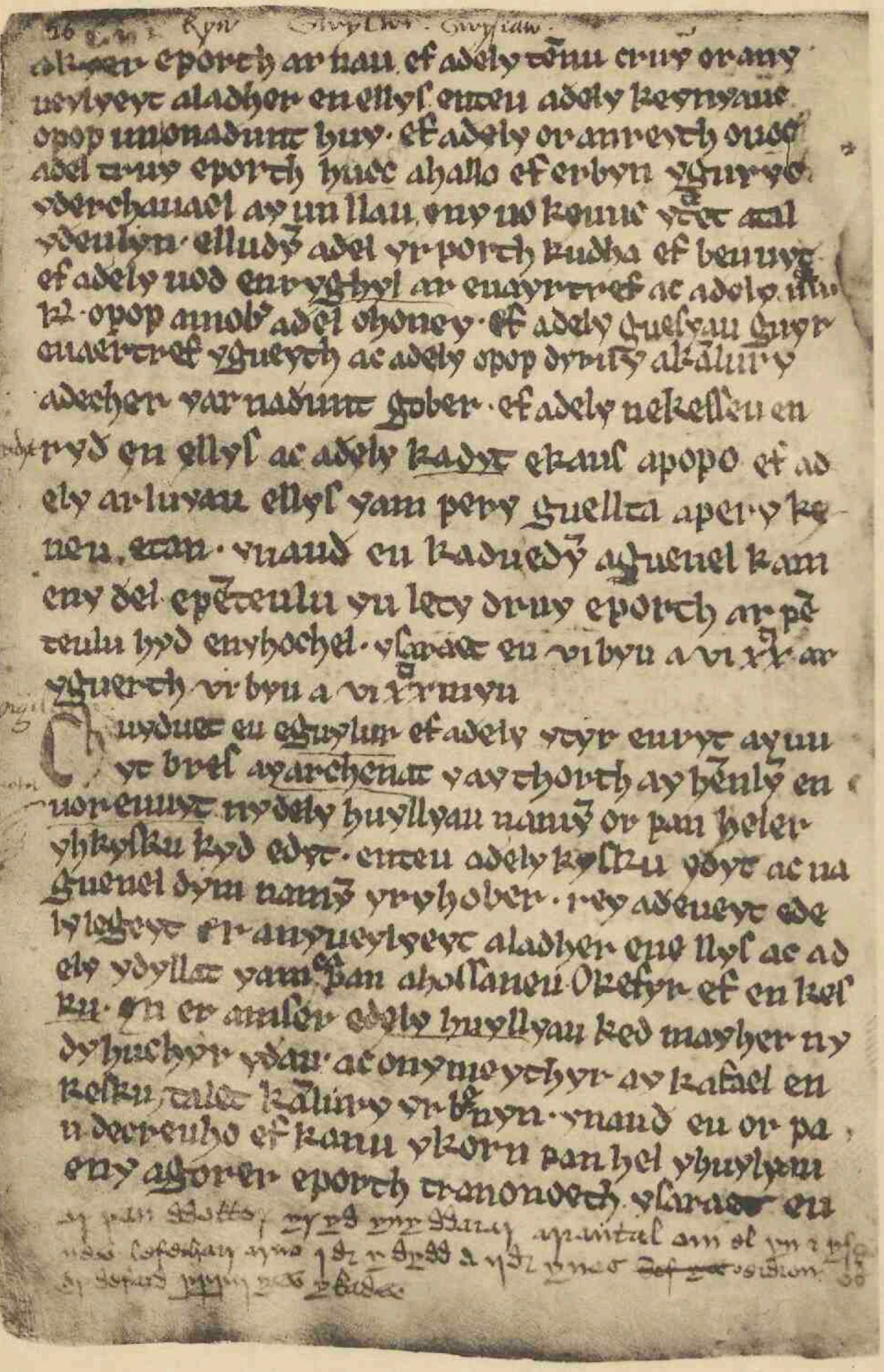
caleter eporth ar tuau. ef adely tēnu trwy or amy
ueylyeyt aladher en ellys. enteu adely kestyaue
opop unonaduntt huy. ef adely or anrëyth oueg
adel truy eporth huet ahallo ef erbyn ygurtyo
yderchauael ay un llau. eny uo kennet ydet atal
ydeulyn. elludy adel yr porth kudha ef benuyt.
ef adely uod enrygthyl ar euayrtref ac adely. iiii.
kr. opop amob adel ohonoy. ef adely guesyau guyr
euaertref yguëyth ac adely opop dyrwy a kaluir y
adechet var nadunt gober. ef adely nekesseu en
ryd en ellys ac adely kadyt ekaus apopo. ef ad
ely ar luyau ellys yam pery guellta aper y ke
neu. etan. vuaud eu kaduedy aguenel kam
eny del epēteulu yn lety druy eporth ar pē
teulu hyd enyhochel. ysaraet eu vi byu a vi xx ar
yguerth vi byu a vi xx uyu
Chwydueī eu eguylur ef adely ystyr euwyt ayuu
yt bret ayarchenat yay thorth ay henly en
uor euuyt ny dely huyllyau namyn or pan heler
yhkoskv kyd edyt. enteu adely koskv ydyt ac na
guenel dym namyn yr yhober. iey adeuelyt ede
ly legeyt er anyueylyeyt aladher en e llys ac ad
ely ydylläet yam pan aholsaneu. Okefyr ef en kos
ku. en er amser adely huyllyau ked mayher ny
dyhuchyr ydau ac onyuoeythyr ay kafael en
kosku, talet kalur y vr brenyn. vuaud eu or pa
n dechreuho ef kanu ykorn pan hel yhuylyeu
eny agorer eporth tranoeth. ysaraet eu

en vibyu a vi xx · ar y guerth vibyu a vi xx

[S]egnuet en ekenurtey. ef a dely y tyr en ryd ay uuyt. psl a seyc pan uo eb. ar arychenat. ef a dely auo reyd urth kenuta en ellys· ac okyll enteu dyuu· hyheny ef adely ytalu· ef adely Kadmarch ekenut a kymaryd ebran ydadau bennoeth or llys· a marchokaet ar uan en menet y kenuta· o kyll ae ac ef ar y guarchan ef ef adely y talu· ny dely ef marchu ekenut or anfaut ydoto ar emarch guedy edel adref ef adely gvduen ev ef ervybyl aladher en ellys sef ae hauf en heny urth vesker nechu y ar kenut mu y eyll ef. ynaud en hyd ekallo y uury ay uuyall· neu ay hudhyf· y sarhaet en vibyu a vi xx ar y y guerth vibyu a vi xx myu.

[H]uydnet epopuryes hy adely y buyt or llys ay dyllat a seyc pan uo y ekenyn artheyssen dyuet poby e pop amryu ulaut· a popo· ay guely en ebuyty· ny dely kouody rac nep kud en poby· ynaud en hy ybuuyho ay crauell· y sarhaet en teyr an sarhaet y gur, ony byt gur hanu sarhaet y braut, y guerth na hy auo guedu, na hy ny uo, hanu guerth y braut.

[N]auuet egyof llys. ef adely y tyr en ryd ay uuyt. psl a seyc pan uo eb. ef adely guenenthyuu reydyeu ellys en rat· eythyr e fod ser en trey heny guarthauual ... kunt kallaur a kyll kullas. a tetyf buyall kenut ay en guayu a pop un or teyr heny ef adoly

ar Gennon . pencerd . Golchwres

uylaunir. ef adely ysuydochyon ellys gue
neithur yn reydyeu en rad. huenten adeleant
ymirchu ef am pop llauur. ef breu amobeu mer
chet eguueyn ereyll. ef adely ekeuynyon tref eu
keuynyon guy uant kentaf adel yr neuat. y le en
ellys ental eueyg en emyl erefeyryat teulu
ynaud eu or pan dechreuho yguueyth ehope
eny darfo enos. y sarhaet eu vibyu a vi xx ar
yguerth eu vi byu a vygeynt mwyu

Decued eu epenkerd. ef adely ytyr enryd ylle
dou ar meyllau er eguaut llys. ef adely decre
u odyu ar eyl or breny byeufo ellys. neu oarall
nydely erchy namyn pekerd. ac oet [illegible] aykedem
deythyon duy ran adely ef y kadeyr. ef adely eka
n ir pop kerdaur gued y edemaduih ay dysc xx
ef adely. iiii. ykan pop gureyc a kafko guyr kenthy
kyut. ef adely amobr merchet ekerdoryon y kyd
ar edlyg e tely bysku. ynaud eu or pan dechreuho
ef kanu ep ellos hyd pan teruyno ef ekanu dy
uedhaf. y sarhaet eu vibu a vigeint ar yguerth
eu vibyu a vi xx mwyu

Vn uet ar dec erholchuryes hy adely ybuyd
or llys a dyc pan uo ebre. ay dyllad ac ade
ly edyt egolcho yr urenynes aurec y kenthy
ynaud hyd ybuyryho ay golchbren. vn sarhaet
ac un guerth eu ar pop huryes

Hynchof [illegible] ny or suydocyon
arner [illegible] ganthyn ar ellys ar ey
kefreythyaul, ar rey a aruer, ac eu breyt ac eu
delehet. emman [illegible] ny opeden ereyll.

[illegible]

Try anhebkor brenhyn eu effeyryat yurth
ucnadykau vuuyt a chanu efferen. ar egnat llys
yurth dehospart pop ped pedrus, ay teulu yurth
ynegesseu.
T anhebkor Guyrda y tely ay urecan ay
kallaur. T anhepkor tayauc y kauen ay trouy-
deu ay pedran. Tri peth ny dely br. y kefran. esullt
ay hebauc, ay leydyr. Truyd brenhin yueyr-
ch ay uoech ay guarthec. Okyll dyn anyu-
eyl ay kafael emplyth anyueyl yeyt ebrenhin
os adely. iiii. k. opop un onadunt. Truyd
guyrda. yueyrch ay guarthec ay uoech en
ykafo dyn anyueyl en eu plyt huy a dalet iiii
teyr truyd tayauc yuoech ay guarthec ay hef
dy okalanmey hyd a hyelt. Okeyf anyueyl a rke
ueylhorn os adely. iiii. k. manac. Gobr mynat. Tri pheth ny eyll
tayauc yu guerthu heb kanyat yarglwyt amus
a mel, a mochyn, ac os guerth byt dyruyauc ual
kynt. ac onyt pryn yarglwyt guerthet ef e fo
rth yuynho. Teyr kelwydyt ny dely mab tay-
auc eu descu heb kanyat yarglwyd. a kedyrnd
esko, os adely ydaw tykeuen. onyt esdoleyc gu-
edy ekemerho urthen. sef eu heny escolecteyt
a gouannaeth a bardhony.
Huyd penuarc brenhin. mor, dyffeyth, a ghenauc a ...
Gulad ar all lleydyr. mara. od... mab. maru
ekafo ebedyu. a kanbyliuus ekafer dyvyy a bedryv
puybennac a deuetto gyr a nguar en erbyn eff...

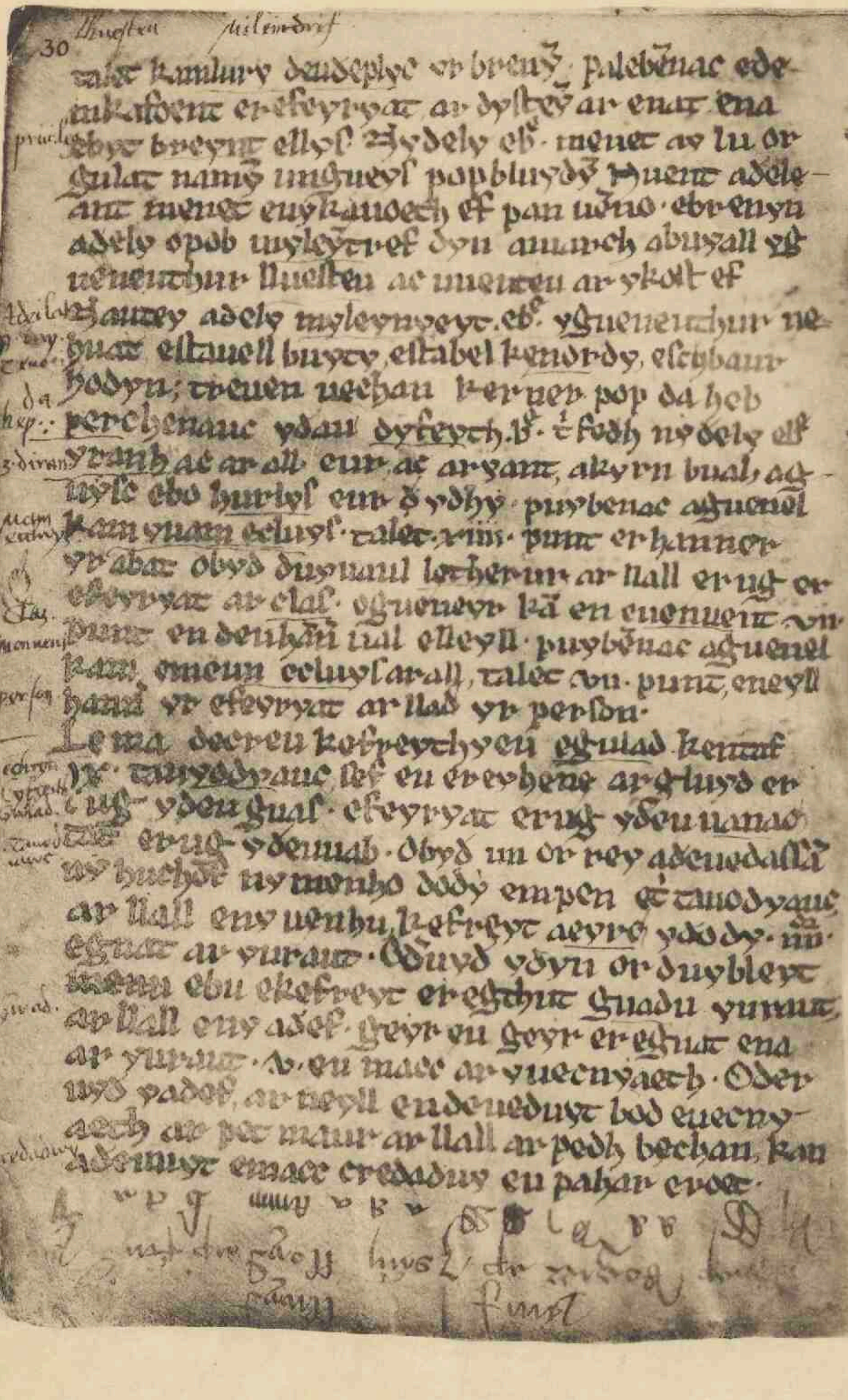

30

talet kamlurv deudeplyc yr breny; palebenac ede-
mykasoent ereseyryat ar dysteu ar enat ena
ebyt breynt ellys. Nydely eff. menet ar lu or
gulat namyn unguevs pop bluydyn. Guent adele-
ant menet euykanoech ef pan vyno. ebrenyn
adely opob mylectref dyn auuarch abuyall yr
ueneuthur lluesteu ac uneiteu ar ykost ef
hanuey adely mylevryeyt. eff. yguneuthur ne-
guat estauell buyty, estabel kenordy, esteyhaw-
hodyn; trewen uechan kerner pop da heb
perchenauc ydau dyfeyth. Ir. efodh nydely eff
ytanh ac arall eur ac aryant, akyrn bual, ag-
wysc ebo hurlys eur oe ydhy. puybenac aguenel
kam yuam eclwys. talet. xiiii. punt erhanner
yr abat obyd duywaul lethervn ar llall erug er
efeyryat ar clas. oguenevr ka en euenueit vii.
punt en deuhan ival elleyll. puybennac aguenel
kam. emeun eclwys arall, talet vii. punt, eneyll
hanner yr efeyryat ar llad yr person.
Le ma decreu kosfeythyeu eguuad. kentaf
yr. tauodyauc sef eu erechene arglwyd er
ug ydeu guas. efeyryat erug ydeu nanao
tat erug ydeumab. obyd un or rey adeuedassant
wy buchedd ny menho dody emperi et tauodyauc,
ar llall eny uenhu, kefreyt aeyrc ydaudy. iii-
eguat ar yuraut. Duyd ydyn or duybleyt
kemen ebu ekefreyt ereghut guadu yunut,
ar llall eny adef. geyr eu geyr ereghut ena
ar yunut. v. eu maec ar yuecnyaeth. Oder-
uyd padef, ar neyll endeuedwyt bod euecny-
aeth ar per maur ar llall ar pedh bechan, kan
adeuuyt emaec credadwy eu pahar eroet.

akan adeuuyt, ef ny ellyr yguadu · vi eurod-
yat ar yrod sef ual emay · oderuyd ydyn roy
pedh, adeu dyn en r d deueduyd ymy eroet, nac e
heb ellall emy · geyr euyeyr padyu yrodes.
vii eu moruy ar y mor — uyndaut, oderuyt
ygur duy moruy lladlud, aguedy edel
yr dyfeyth alyv akyn bod achaul alyv, ydau
gouyn ydau pedh aroydy ymy amevn-
holy ohonau arolo hydy · ac guedy henny
bod en edyuar kanthau ef heny. kedal-
guato ef, os adef hy geyr eu ykeyr hy-
bugeil ena · viii eu bukeyl trefkort oderuyd llad
lludyn ydyn · descrybyl · perchenokyon ereyll
am henny geyr eu ye (geir) bukeyl ena ba eydy-
on ay lladaut · ix · eu lleydyr urth ecroc ar
y kyd lladron · Oduyd ydau ef / deueduyt bod Kydleidr
dyn en kydleydyr ac ef am / le drut edyeny-
tyr ay kadarnau ohonau / yracgued edath
dyun yday · ac emae enteu en meuet · geyr
eu yeyr ef ena · och am ner mawr ner mawr ogrwyd

Marwnad llyn · Kynysawc (?)

Meu voly cryst kely ker lwyd maur volaut dy drut dyd mnguyd · aerth en
gunaeth galar ae arwyd arnaf my ny retennaf adan caflwyd mor trwm ys wy je
ssu amaestrygwyd mor tressiu aghen an ren ruchwyd mor tryst yw en bryw
bot glasfrwyd deruyn af grud llewelyn llew chagrwyd maur peir kymru
yr kynnyf hirlwyd maur pen kemry wen ae kemenrwyd maur parch goge
narch gogefrud gurhyt mae esteyt elyt eu enpetrwyd cam egorit duw
yd attaw adegyn oe law lwo isogrwyd · llewelyn hael dyn hir y lann arwyd
llewyr andyr guenlisdyt gulcdyr guladwyd lladaud duw ar [illegible]
llesorwyr urwyt llawn wyt esewyt areesrwyd llew en aer [illegible]
yd llawgdeu aluryr oelwachrwyd lleydyr wyr en ryt en rod [illegible]
angur dewardrwyd och uawr llawr yr odyrnygtrwyd · och uyrth [illegible]
beyrhrwyd · och degyn llogmes gelenrwyd och am naf wyr [illegible]
of oe arrwyd ach dyd adod iw oe trymgwyd · [illegible] drwyd · och
odynot en anglwyd

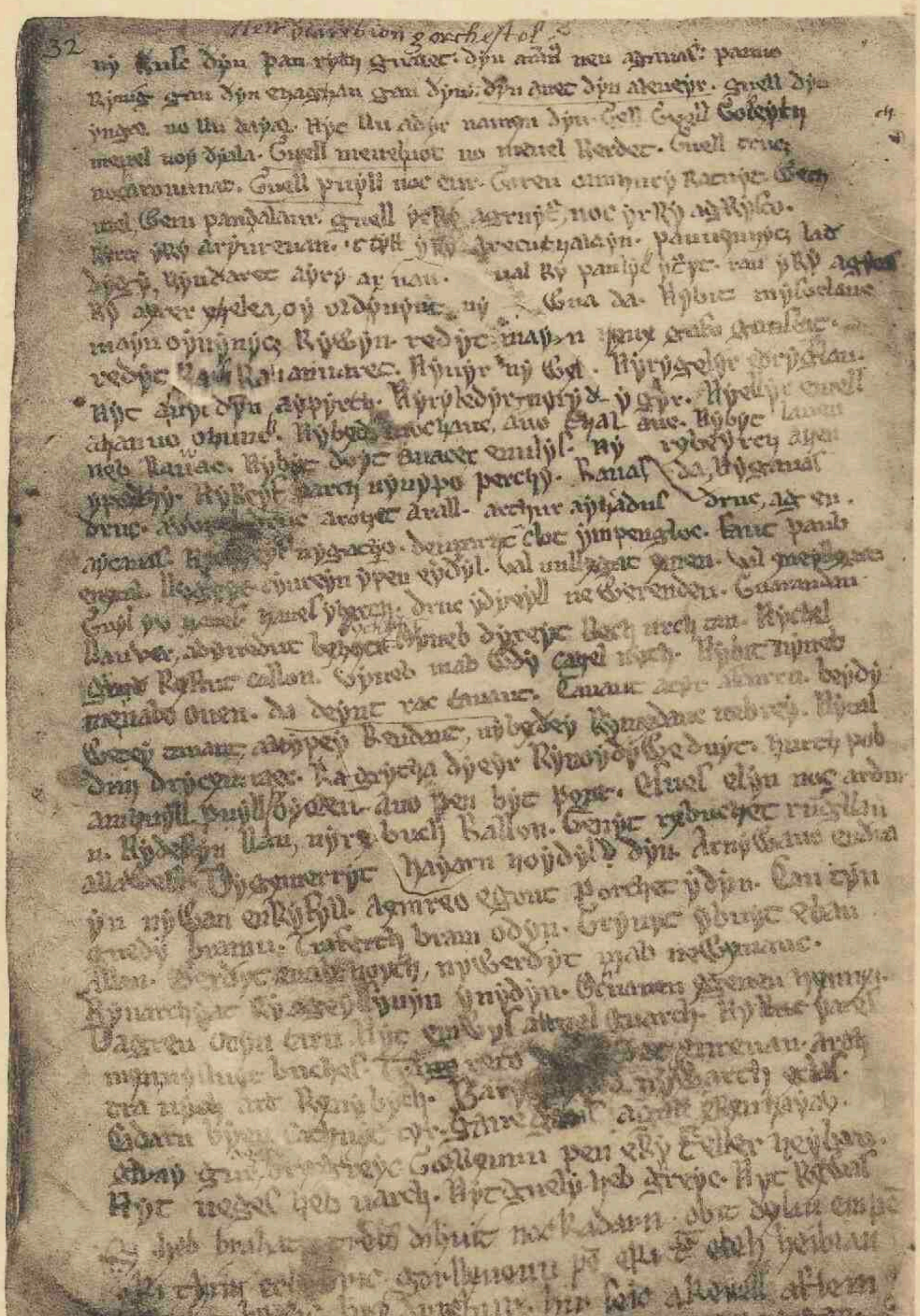

... gorchestol

32 ny kule dyn pan vyth gwaret · dyn adiu neu agyuiauc: parauo
kyuiwch gan dyn cwaghau gan dyuu: dyn awet dyn aleueyr · Gwell dyn
yngeu. no llu deyrn. Nyt llu adyr namyn dyn · Gell Gwell Golehyth
meuel nos dyala · Gwell meuehiot no meuel kerdet · Gwell teuc
nogarouumae · Gwell pupll noe cun · Gwen cimmaey kaenyr · Gwen
uel Gwen pandalaw · gwell [illegible] nor yrly ag kyslo ·
[illegible] arywr ewen · [illegible] pannymyc lad
[illegible], kyndarwt ayry ar nau · ual ky panlys [illegible] · vau yrly agwed
ky awer [illegible], oy vlodymyc · ny Gwa da · kybiw enysclaue
mayn oyngnyc kyvyn · vedyt · mayn [illegible] gwelet ·
vedyt [illegible] kanuuaet · kynyr ny Gyt · kyrygelyr [illegible]
kyt [illegible] dyn appyret · kyrykedyrenyry & y gyr · kyellyr ewell
[illegible] no obuue · kybyd [illegible], aue dyal aue · kybyt lauen
neb kauae · kybyt dyt awaet enilyl · ny rybeyrey ayau
[illegible] · kybyt varch nyuyppo perchy · kauas da, kygauas
drue · [illegible] arotyt arall · aethur ayhadul drue, ag en ·
[illegible] elot yn penglot · kauc pawb
ayeuall · [illegible] · val unllyget [illegible] · val [illegible]
[illegible] ywr ydyl · ne Gwrenden · Gauandau
Gwyl pe [illegible] uel yarch · drue ydyuyll
[illegible] dyrwyr llech uech eu · kychel
llauver, adyvedwt [illegible] dyrwyr
[illegible] kyst callon · Gyrred mab Gwy capel [illegible] · kybic ayned
[illegible] Owen · da deyut vac Ewan · Ewan [illegible] · boyidy
[illegible] Rendare, ny bedey kynadawe [illegible] · kyal
[illegible] drycauc · ka gyrtha dyeyr kynoyd [illegible] duyc · uarch pob
dyn [illegible] · Cluel elyn nug ardu
amyuyll · [illegible] · aue pen byt [illegible]
u · kyd [illegible] llau, nyre buch kallon · Gwyt [illegible] ruglau
[illegible] hayarn noydyll dyn · [illegible]
yn nyGan enkyhyll · [illegible] ryorche ydyn · Gan dyn
gwedy [illegible] · [illegible] bran odyn · [illegible] chdu
[illegible] · [illegible] yrgeych, nyberdyt ymab [illegible] ·
[illegible] · [illegible] yuyn ymydyn · [illegible]
kynarch [illegible] · [illegible] uarch · ky [illegible]
vagreu [illegible] · kyt [illegible] · arth
[illegible] buchel · [illegible] · nyvarch [illegible] ·
[illegible] bych · Bar[illegible] agaw [illegible] ·
[illegible] · Gwir [illegible]
[illegible] Galloun pen elyy Teiker heyilaw ·
[illegible] heb uarch · kyt ynelys heb greyc · kyt kywal
kyt [illegible] heb uarch · [illegible] nerthadurn · [illegible]
[illegible] heb [illegible] dilbuic no kadarn · [illegible]
[illegible] gorllenonu [illegible] · [illegible] heibau
[illegible] heb [illegible] · hir [illegible] aKonell [illegible]
[illegible] hir [illegible]

Ranne da

Henna deryeu llofueyrheu [illegible]

ehrew bod rodveyt ydy adeu ehathwydy [illegible]

epen e vu blewet. ac obyd teyr nos en wyhnat blewet ac

ear onadunt. rannent den hanner pob peth [illegible]

e gureyc ah pyeu rannu egur pyeu dewyssau. enwch

y gur ar deneyt yr gureyc. ony byt namen ewyll onad

unt, rannu yn deu hanner. ac ol deneyd [illegible]

deneyt ygur ar gepuyn yr gureyc. ony byt namyn

ewell en rannu. O'r meybyon [illegible] ac un [illegible]

vam. er heuaf ar ieuhaf yr tat ar peruyd yr vam. Edr-

dreuen val hyn e rennyr. holl ellest llaeht eyht vu bued

yr gureyc eda. holl edestelen eyht vu dyllid yr gureyc

[illegible] ar den hene yr gur eda. egureyc adele [illegible] ayeu ed

vyn edeodreuen or ty. egur adele holl llest [illegible] egur adele

erydyl. egureyc adele [illegible] man. egur adele [illegible] ve

hat yr vrenan. ar gureyc er hyshat. edillad [illegible] nadunt

gureyc byeu. edillad [illegible] egur pyeu [illegible] gur

chaw. aguedy [illegible] edyllat yr gureyc ac ol gureyc

[illegible] ar edillat [illegible] guerch. egur pyeu ekallawr ar

brecan, agobenyd [illegible] ar kulld ar buyall kennud ar tara

d, ar penguyn, ar [illegible] oll eythyr vn [illegible] ahunu yr

gureyc. egureyc pyeu [illegible] ar trebed ar buyall ledan ar [illegible]

ar liuch, ar llyn [illegible] ar llynat ar [illegible] ac [illegible]

an eythyr eur neu aryant ahunu obyt eu rannu [illegible]

[illegible]. Obyt guehen eu rannu epellenneu yr meybyon obydant

ac onybydant eu rannu. gur adele [illegible] ac [illegible] dauu

ac yl dauu obyd. egur adele [illegible] oll ac vn kad ar lleyll yr gure

yc. [illegible] val hyn e renyr. egureyc byeu [illegible] enyhel ar caul

enyhelv a gwedy [illegible] egur pyeu. egureyc byeu ellest [illegible]

uyn buyt ar kic [illegible] ar caul buyth. egureyc byeu [illegible]

[illegible] oblaut er vug nerth ydaylaa ac ydeu [illegible]

... gwadu pyeu en dyllat heyhyrt en meirat ar meirych ... o egwr ... breyn[illegible] dagol bet ebreyn kyn eran agwedy ... o ... rbvey[illegible] mel egwedalyaw ny vehod. en deletdyon talent en deu hanner. Sol kyn eleythwer vullydyn adeleav ant taler y hi ehagwedy ac hardelwen ac yeuyll o en wevugu ewod ... er hyn ... ar yearn or phehen hent. ac o kyn eleyhtwer bluyn ededeu hy egur. kubyl ohene a kill. eythyr eko lyll ac hunepuwrth am egvouyn o egur hithen anyo elamu neu anadaldreuedyo neu nahallo emreyn o oac cauel vn or tech henyhedeu hy adele catael kubyl or eydhy. o ouarn eguahanant hy adele poperth en deuhann eythyr er hyt. nydele gwrey ewbyt catael ran or hyt. ouyt gwreyo puych. ac o ouarn abeu adelcarant rannet ... ay pyglawer eka ac et adeuyllet en yae. nydele eclat kemennu dyu namen edaeret eluyt ac aryglust ac deleedyon. aked alkemeno emab aeyll towy ekemen. ahenu aeluyt mab annuar puehennac adorro kemen ... ny anuken ac ydaeret ac delehedyon elkemnun vyt. o ovenn eguahanant eked hy ar edhy en ety hy ar eydhy hyt emen ... nyen anannol. Guybot ac ketiwetlyn he guahan ac o yaunt eguahan ... eyr ... ar yda hy or blaen ac ar ol ekenyane duechat act behun kariat

[illegible]

gureic gurionc vrth brenat egurr. s. traian sarhaet egur 35

kyn noe rodhy yhun vrth vreynt sarhaet eh vraut. s. hanner

sarhaet ebrautt. y galanas na hy auo gurianc na hynny vo

haner galanas ebrautt. O myn gur gureyc arall guedy ed

escaro ar kadaf rit vyt ekennat. O duyt egureyc eleaur

amgen ohono vr ar ell. abod en edrnar gan egur cantas

reeliar alley ay greyc. agadyruef ohonau hyar neyllder ent

gueli ar llall eythir egueli. egur cantas adele cadel egureyc

Oderuyt egureyc hurauc gueneitanc katlanan debrit

ae rodhi chullau yhun ae gadael ygouelliau ay heurthy

sarhaet ehu gur en heue. Os chemreyn aduyt eharaeher

sarhaet ehu gur en heue. Os chemreyn aduyt eh araeher

homo aderkeuyr ar bod ehauer en vuy kanys o kenedel

helenyaet e henyu. Os egouelliau a deruuit taler ydau

eiavaet homo hob yhaderkauuet. Os chullan ny thelir

deuphet sarhaeht canyt guysldret chubel. Os guadu ag

na egur ekataet evug edeuuorduf rodhet egur l. Re. l.

ar gureyc lu. l. o gurhaget. Os guadu ygouelliau agurau

egur. l. xiiii. arit. ar gureyc lu xiiii o gurhaget ahene

-4(44) oe en keveyrit. Os roy cussan aguada roet lu vrhgur ar

gureic lu vii gurhaget. ar reyn hene oe kefuellelyuyent

eam eman aythat ay brodyr ay chuorurt. pocbennac

adheceo moruuyn en lladlud, akin bod achaus ahi

vii gouin beth avoydy enny ameyunyhol ohonau et eue

yn avodhey alyeire ar egued. ken keyslo et guedihenue

eguadu. os hi ae kyr arnan en lle ena eme gueir ygeu

hi emys dac et hyhe en elle nadoet neythyaurguyr

O rodir moruyn yhun ae ykataet en gurreic ae dwodet

ou gur en yuely hid trnohes ny ell eyll et duyn dym

oe deuchet hy. Os et aguara et guedyall... et en lleyhedu

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Rowodi ar enchiauwur ac ygale eythreyll acellu vrhunc huy erelia
ael hy en llegrede ac na keicho candlahu hyt tuoel ny dele hy dim
draudehc ycandhau ef. Oderuyd deuod brenhinev a kedor ar ney
ac blodeuau ena edewyt eketiveith na vyt nep bech en hyai
morwyn ac gwreic. dachaul redeuod aruyt unw ar ney. ac
vrch henne chat eketiveit ydiherrau hy olu vn nyn ein en
aytat ac ybrodir achuoruit. ol hithen ny mynn ydihenrwan
ladher la eleryl en kenne ac ygwerdir aroder dinaghet bluyd
eny llau gwedi jrau ellolouent ac agheil hi kenal hunn kennetet
en lle yr rau or ar ketiveu ac onyeill bit heb dim. puebennac
arodo gureic gwr ef pieu talu chamwober neu enten alle
merch merchieu jkerchy hy ar ytalu. ac ol hythen amryt talet
el amwober canyl hy chun aun rodiat ar ney. Odue dyn gureic
ye lathlut. adeuod ahr ety vabhuchelur echelou ac nakenhe
waeh ar er amober talet chun. Oderuyt ydyn dwyn gureic lathlut
byt hyt eith vii blenet ar teyrdyon kehit eucorn ac eu el-
keuarn. acan kollel henn ebrwyt byt ar ebreyit hunu hyt
emen er vii blenet. Obyt arketiveu jdhy byt hunnu en ditreul
hit empe vii blenet. ol hythen aeyoauada ytreulyau ef. ny
dyhukyr dim ydy atreul deyut ac jttyl. open er voch blenet
okeyl teyrnol or leythuet blenet. rannu deuhanu ahy meghl
a gureic arodyeyt jdhy. kanel ny tara gureic nac oladhlud
nac arod ar vreynt chaghwedhy namen hyt ept e vii blenet
ac nat aghwethyaul hyten opt e vii blenet allan vrch hene rann
ut deuhanu. puebenac aeolko teyrnol gan gureic or pan an-
uder ytan enydadeuudher tuchel. amennu ohonahu eleat
talet ydhy eydyon arale xx ac arall aralo xxx. ac arall aralle
lx. ac ol dwc ar trac aulleet ac ybod elyd ac ef hyt ept vii ble-
net. rannu ahy meghl ia aghureic arodyeit jdhy. teyr aghwedhi
keti vercheyaul ethe. aghwedy merch brenhyn pedeir punt ar ugeint
erlyt. aghwedy merch gurda teyr punt a punt cowyll. cowyll
merch brenhyn vii punt. aghwedy merch mabeyll punt ar jewyll
xxx.

[illegible]
guab [illegible] [illegible] [illegible] ne [illegible] hy [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
uyt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] en bechan [illegible] pan [illegible] [illegible]
ydhy or pan [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] blwydyn [illegible]
trwy [illegible] ac [illegible] [illegible] guab hyteu byeu [illegible] [illegible]
[illegible] hyt [illegible] blwydyn [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
en melin eda buch laethauc [illegible] [illegible] [illegible] a padell [illegible] [illegible]
[illegible] or hyt [illegible] ar [illegible] [illegible] [illegible] hyt [illegible] blwydyn
ydhy [illegible] [illegible] hyteu [illegible] [illegible] blwydyn ac [illegible] [illegible]
[illegible] kemell ar ney hy [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ac
[illegible] hyt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ar [illegible] or [illegible]
ar trayan ar [illegible] ac [illegible] [illegible] [illegible] ar [illegible] [illegible] [illegible]
tat [illegible] ar [illegible] ac [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
allan [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Treis gwraic
gur [illegible] [illegible] ar [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
alltud heb gur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] yn [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] llau [illegible] ac [illegible] [illegible] ar [illegible] [illegible] hy [illegible]
[illegible] ar [illegible] honno [illegible] ar ney hy ar [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ydhy hy ac [illegible] ac [illegible] [illegible]
or [illegible] ne at guad en erbyn [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
guad [illegible] [illegible] ny [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
treis ar [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ac [illegible]
[illegible] ar [illegible] ac [illegible] morwyn vyt [illegible] ac [illegible]
en [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ac
[illegible] [illegible] [illegible] vyt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ar
vod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] morwyn en [illegible] [illegible]
ae ykenedel [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bo [illegible] [illegible] ac [illegible]
kyn [illegible] [illegible] ny ellyr [illegible] [illegible] [illegible] ae [illegible] en [illegible] onyt
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ac [illegible] ac [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vrth [illegible] [illegible] [illegible]
ac na ellir [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] en [illegible] [illegible]

... amy guenendaur ... eu ... poppeth adylu
... egur ar nep o ... cant phet. laaet en ydhy. eket en et
... e dele ymaethu amrodhyn ... ny delehoi vrey. ac amyca-
tael an gur. amhunan mevel ar ... ac ol amyeitael gan
gur. emaet, dele odyunu uamen henne. cany deleyr dy-
unnt adyal am vu catlauan. eket en gouuyn oket hy
ygur gan gureic arall. talet ygur ydy hy cxx. ecyghyl ky-
tat. am er eylguerye punt ol hkeyl ereylgueyl ey redet guryl
eskar aeyll heb kolly dym or eydhy. ar da akatto hy am e phec.
vehod adele vod en guahanedyc. yhunt ygur. Gureyc ebreuyn aheu
nodhy heb cumyat ebreuyn trayan adel oddhonut yr breuyn. Gureyc mab
thuckellur aeyll rody yuatell. ayeryf aelkdyeu ac pellicyn ac yburt
aeydyaut aevaun ceell. abenteckuau yholl doodreuen. Gureyc tay-
auc ny eill rody dyin namyn benteckyan ygager. vat eelguer ylet
arody ypheneichuc ary gortat. Gureic k pangeilker. keathy ny
dele kechun odeno hyd eny ey ueyr. apan eskaro ae gur ny
dele kecuyn hyd eny e yr ueyr ac ena enol ekenyauc dyguethat
apan vo maru egur ny dele kechuyn or te hyt eny e ey ueyt
ac ena ar ol ekenyauc dyguethat. Teyr mod e deleyr amober
ygureyc. o rod ac ettin keny kelher eauthy. eeyl okeuelo
kac honueyr keny bo rod. e tredyt ouechyck. amober merc
maer kegellaur punt. amober merc maer. cxx. amober
merch penkenedel cxx. a punt. amober merch vekellur
cxx. amober merch mab eyll lxxx. amober merch alldut
xxiiii. amober pop pesuydauc herwuyt rey, punt. herwuyt he-
eyll cxx. amober suydvochou er eyll herwuyt rey cxx. herwuyt
e reyll lx. amober caet o gureyc xxii. Oderuyt bew hyhoethy
gueynydauc acayt, eusp ay beychyocv adele rov gureyc arall
ygualaunnethu eny lle eny agho aneythyryn. enab guedy
agho en dyletteyr yr nep byeuo o dyn. ac obyt maru en beyt
hy. tale egueret ly. eu arglunyt. abodyhu ettauellauc o gureyc
xxiiii. Oderuyt ealldut o gureyc menet arug glas ac eu eu-
ru

talet yr heppenis teyr xvi enjmarn regiarchen. O deruyt
ygur menmu escar ay gureyc. amenn ehonan gureyc arall
dylis en ecamtat canydele vnghen bod ydhau due gragget pob
gureyc adele menet oy for cemdu eu ryt canydele bod en car dergued
ac na deleyr yd hy dym amen hy amobor ahenny vn amober. canydoes
egureyc abodyhu amen ehamobor vrth honne vegis nadele gur
talu amen vn adbedyu vegis henne nydele greye talu amen vn
amober. canydoes ydhy abedyu namen ehamobor. nychegeyn gr
eyc en vach nac en tett ar gur. O deruyt guelet greyc endeuot
or parthun yr lluen ar gur or parch arall. neu endeuot eguachy
neu endeuot neu adan vn vantell. os guadu aguanant. lu l
agragget ar egureyc ar keneynt ar egur. O deruyt roy canaua
es yalldut vrth vreyc egur et aha elanaet enyno marn arall
dut. aguedy bo marn erralldut enyngnno egreyc gur arall. kany
denichel traykeuen ar ekenedel. O deruyt roy canavaes yall
dut abot plant meybyon vrthunt. eplant adele trestat onamu
yrs. eythir na deleant ran or teyrn breynyaul hyd etredet dyn
eythyr mab alldut o pennaeth. hunn adele rar aeubel. meybyon
ereu gragget edyr guarthec de vach onadunt. ac elet amus
egelnyr eguarthec honne en guarthec deuach. canydoes kene
del tat ac tallho. amen kenedel enam. nydele greyc na prynu
na guerthu. ony byt pryant. ac obyt pryant hy adele prenu aguer
thu. teyr gragget adele eu meybyon vamnys. mab canvraes
amodher alldut. amab greyc agutteller eglwat aghetyer
okeflre veychochy ay gutteller hyten oy kenedel ay arglwyt
agreyc edecho alldut treys ar ney. O deruyt rody morwyn egur
ac na honn ecuvnyll kene kenudy tramoes. nydele et ateb ydhy
hy ohene allan. O deruyt enorwyn nadernet hyo ykouuyll ken
ec kynudy yar eguely. ny dele ecounyll ohenne allan. vot
amyn en kebredyn eregthunt. Nydele merch odu etat

40 [illegible]

amen cemeyrit ahanner aabo ebrauc · ac ny dele talu dal
mas namen cemeyrit ahanner aabo ybrauc ahonne
eroi eplat · ac ony byt plant ydhy · a tregyhu o honey nabo
vyt · ny dele talu dym · ac o byt ac ennynwyr en oet kefreyth
haul talent ehun trwy datynu · o lyuyr allan · Ny dele gur
ye eue byt talu y paladyr na hen na yeugan · Oderuyd
eachaus morwyn elcar a deuedwyt na allo gur emreyn
hat treys aeyre puy · elet hat gwyr · tanu llenllyeyn
guen adaunt negwyt o dhy amyner eghun · ydy ar hono
emod kenthy · apan del yenellet · yellug ar ellwlyeyn ac
cheyll henne hat gwaeler ar ellenllyeyn dogyn en ydhau
a gwaredyeint ny eyr hy or achaus hunnu escar ac ef
ammer ar eydhy en kubel · Oderuyt morwen ar gur
duen treys ar nehy ar gur en guadu · adeuedwet
or worwen ouydiu et treys ar ney ybet worwyn
elleshreyth adeueyt bod en yawn puy · ac mor wyn ac
ny morwyn · canys ebet en worwyn en yar de lw ac
elet adele puy er edlig · ac el keis en worwyn vyd v-
yt gur edeuedwet ar nau · gorys ahyten heb colly
ebrwyt · Bargir treys ar gureyc vryaud · ny dele hy
talu amober · canys hy ac talus pan vr haul ·
Oderuyd ygureyc dwyn mab en ketreylyaul eghun ker
al guadw eghun · ny adgwedun na dyle hy guedy a streghd
ywghueys · na dele vyd e dwyn y arall · kany byt car dec
guel · y vneh [illegible] pued cemat · Oderuyt o roy gu-
reyc y gur ac erighy da · acatael cubel hyt en oet vn kyt
ac na caffer honno, ny ny adeuodu echeyll gur elcar
ahy ac na caffo dym or eydhy · ahonne en er vneynyauc
aadue cann · Nyt reyt mach ar dyledeuwyt da can gureyc

[illegible]

Angenien y [illegible]

Cynyscedh · Keith · 41

en cauelcaeth. Gureyc a dele trayan sarhaet e gur nac ...
sarhaet nac opeth ar all. Ny dele vreych gwraget. Gureyc nac
am ledrat nac am alanas. nac am vach namyn vreych ehun.
Ketivreych a deruyt nadele gureyc couuyll guedy bloedeuho. onys dy
heurha hy kefnenedathyr. eam eman ayeur. ay brodyr ac chu-
oryt a henys enyros .vii. nyn. elet edele bloedenau o y xiiii. allan
ac o henne allan hyt e pen y l. blynet edele meythryn let en hony
pyn edele vot eny heuuetyt. a guedy henne peydyau. ac endwen
Oderuyd roy morwyn e gur a heb kelchu e karchy a cattel am
a onny vrch vreynt e gur e da a edyhunyr ydhy. de nyt vrch
breynt ehunan a henne a gheluyr morwyngureyc. de adchyr treys
ar ney et adelyr talu couuyll ydhy. Oderuyt enllybyau gur ar
Gureyc corenhil camant. llu. vii. gwraget er heyl e hyl. llu xiiii
o henne allan am pop enlip. llu. l. Oderuyt gureyc llat dyn
hy a dele cattel. y. paladyr a henne en edyn. ac kemer ac
nys tal. pop anghlaydhes a dele amobor gwraget e kefoet.
pop maer bisweyl a dele amober gwraget en e vaertref.
nydoes breynt pryodyn. ked deker treys ar ney ny
dele cattel yauur. olerryr ydheu taler y sarhaet urch
breynt yberant. ac y galanas elledir. pop anghaflauan
agureuel gureic taler e kenedel twyl dy. mal tros gur
ony byt gwryauc. os gwryauc vyt, taler hy ae gur y ka
luru aedirny

Gualauur ac adlamhur. ac aluuiur. o da gualauur vhute
y gualauf. lx. lx. atal adlamur. lx. adal. aluyhur. xxx. atal

Yman ellas elidir muhenuaur gur or kocled ac guedi ylad
edoeth gwyr e kogled ema ydial. sef gwyr adoethant
entehuyssocyon ydhunt, clidno eydin a nud hael vab
Senillt. a mordaf hael vab serwan. a ricthere hael vab
Tudaual tutclut. ac adoethant arvon. ac urt lat elidir
en aber meuhedus en arvon. olloskassant arvon en rachor dial.

[illegible]

ac odyna elluyghaus run nab maelgun a guir guinet kanthau
ac edethant hid eglan guerit en ekodled ac ena ebuant
en hir en amresson pui a dylei en eblaen druy auon guerit
ac ena edellyghus rudu kenat hid eglhuyne y huybod pui
bydei yn y eblaen · rey a deuenyt pan vu maeldaf henaf pedeuue
penart a barnaus y guir aruon · Cornuert uab madauc
druy audurdaud ekuarhuidyt ay kadarnaha pauyhu ydno
hen y guir eprst pendhu ac ena ethaethant guir aruon
en eblaen ac ebuant da eno · ac ekant dolvellin kikleu
oduref eu llauenen kan rwt en rudh ie bedinen guir aruon
rudyon euredyen · ac ena rac hid eternkallant en elluyd
ekesku eu gruaket can eu gueyslion kaet · ac am hennu
er edhes rund vdint · xiiii · brein · i · rackuys rac guyr e
alef en eurachor emere dof annoch amhuydheu · ekar dade
hechen auenho ar y guarthec · allonyt ekar or dohadreuen
auenho · ii · blaen guynet en elluetheu · iii · na talh enauuuel
iiii · en ter uenu ar eghladdet ac kaymarfoeit ac aruon
v · en obit amresson erwc duvnaynaul or nau maynaul
ellt en aruon eudiamresson or fyrth eduy heb neb ole
arall · vi · nab righyll endhi · vii · bod en rid peskod
ha ar ereyrauon ellt endhien kefredin · viii · nauuet na
boent vreuan hechuc · x · na euoent laudkauc · xi · nadoes
dala ar eu keghelaet · xii · na thalher meirch aguelteyon
na gur ar kile · xiii · adelaunt uenet y lety arall or
nenac · peduert ar dec pup benac aestedha endi vudrt
a bluyn edyt gur anlloethauc yuod en uniben y a gur
or vlad · ac edyt a amheuho vn or breyheu hene
[illegible] ... ac kevdm [illegible]

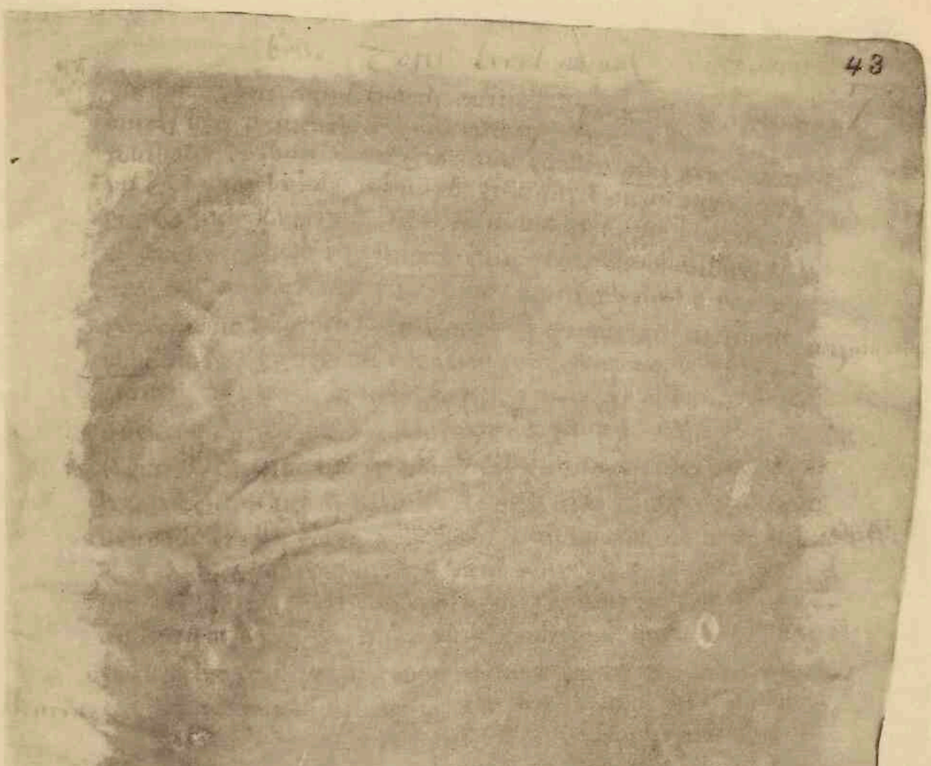
43

Gwad

44 ymdyrri ... [illegible] ... ac guadef. ena ennap paun er guat
guadu mach innnen ac guadef. ena ennap paun er guat
guadu pa delu edele ef guadu ellet agnil ebet nail ena ka
ednedi naun ium tauut, ef gu kerrit arnanau na [illegible]
nauiu vnedfaut ekeuingon pguadu pe hep [illegible]
innnen ac guadef ef. ena emat paun pr erguat [illegible]
[illegible] eber ir eme lau ade aedun vnch ekenghen naut duo rai
[illegible] anau pep innein anaut do anglua na dol en lle carn
[illegible] pr llan [illegible] idion eme bleu de ir keren ellet in
lau [illegible] hi nit mach ef ih ikanhaue nac ar adeuint
pac ar dim oni irrheue enach arnau bit vith ekuingon
ir haul ahaiet enache [illegible] ir hauliur. Os ef agrina
enacht gurthue ar [illegible] [illegible] eleanno
don guadi [illegible] cuen [illegible] ellet [illegible]
[illegible] croin ellet ena inache huin [illegible]
[illegible] [illegible] baun bragt inni ir [illegible] ac ena
enap paun pr guat menet allan phaun braut de [illegible] agnil
[illegible] lle ekenne [illegible] an [illegible] ignadu [illegible]
[illegible] ac eno ehun [illegible] [illegible] guadaur opach [illegible]
opach [illegible] de ef ehun en [illegible] de ellet [illegible] en nellet edele
[illegible] bonne bet j dau ac delegiat [illegible] ac [illegible]
[illegible] de ellet en oet [illegible] homo [illegible] or [illegible]
de ellet [illegible] homo [illegible] [illegible]
[illegible] de ellet [illegible] ekennerit er [illegible]
[illegible] de ellet [illegible] [illegible] er [illegible]
[illegible] er [illegible] ef er [illegible] ac [illegible]
[illegible]

idau ol' ef adeuett emach guadu hit nat mach deuet hit
dr erignat ahület en haul rac deulun erignat de ol eu-
dun emacht guadu de na vrthodo ekaunghon arnau
bet peth emach ae haul amguad adigonel ol' ef aguna
ekeunughon gurthun ar amach. agalu amdiffin ar en-
ignat vrth efferetre a digonel iaun yn er ignat
ar emacht bartm ellu ar illeiunt eumtunwid ar ede
berthallam vchot. Ounit idin kammit macht ikan
arall ar peth adeuat edupleit i kit er haulur ar kan-
ughon ar mach ahon ae hullur emacht adeuedut euod
en vach ar peht mawr de atep ae kaunghon adeuent
i vod in vach ar peth bechan ahep guadu emehun iaun
en ignat ena bar un ena bet endetunnit emacht pahar-
emac macht ac ar peht mawr ar ar peth bechan ahenpurch
un emacht kanis macht adeuedic in vderunt idin [illegible] kam-
mit lauer ouechen ar peht amennun eiguadu ae kaunghon
kammeunt ac adeuedallam in vchod iguadu macht-
adau iguadu pop un arahunt. vnnen heruit val edewed-
allam in vchot iguadu macht ker amu ac vnlehun
guadu hed erbyd petunar mach arnileny unu adeun-
eduy hid nad iaun. Ounit idin deuyllu bot un ie macht
[illegible] otallu peth ondelet ahep talu kubel. hini adeuedun
hit nabit nit adelen ohonan bot in vach ar ekeman di-
vechat unel ar ekemant. Ounit bot macht adeumedic ahot
neckeial amtalu. Iaun eu e macht vrth guilet kefreith-
aul elles eu gutul kefreithaul erinan en guell nor tal.
Ounit lludiall rodi gutul emacht bieu hepi ue gueuthet
ekit ar haullur. hit in diguhet adele kammit eumnan can
tat obit eulat [illegible] talet ehun edeler. Ounit
[illegible]

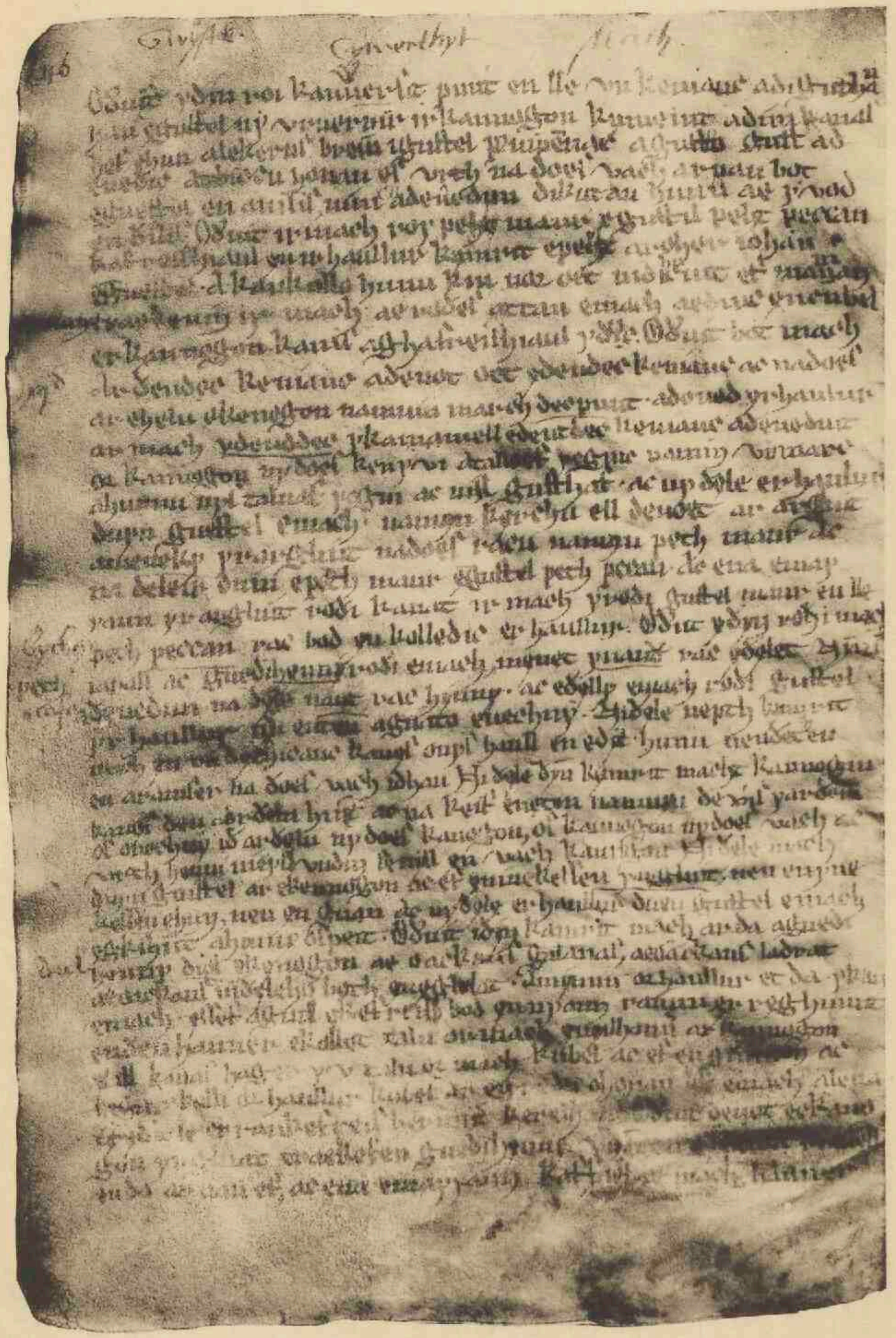

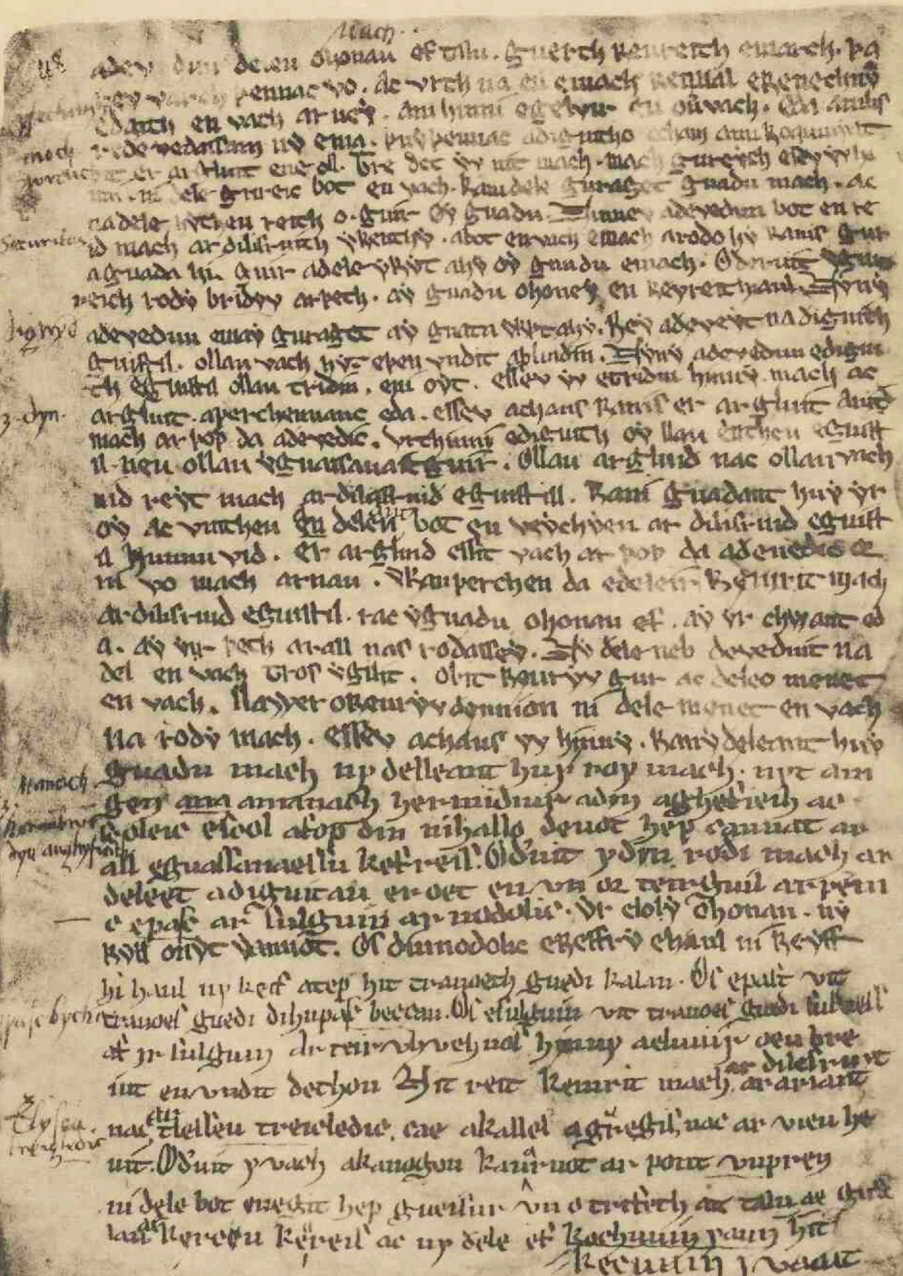
mach

adeỽ dyn de en ohonau ef tyỽ. Guerth keureith emach. ya
[illegible] pennac yo. ac vyth na en e mach keuual ekenedlaỽ
[illegible] en vach ar uec. Am hynny o gebyn en ovvach. Ony allus
[illegible] ede uedaỽ [illegible] ena. [illegible] pennac adiguetho [illegible]
[illegible] er ar duut en oll. Tri dyn ny [illegible] mach. mach gureigh [illegible]
[illegible] ni dele gureic bot en vach. Kan dele gureigh guadu mach. ac
[illegible] o [illegible] guadu. [illegible] adevedon bot en [illegible]
[illegible] mach ar dilis [illegible] a bot en vach e mach [illegible] kanis gur
a guada hi [illegible] adele [illegible] guadu emach. Odeny [illegible]
[illegible] rodis [illegible] ar pech. ac guadu ohonei en keyreithaul [illegible]
adeuedum emai guraged [illegible]. Ker adeveit na digunech
[illegible] ollan vach [illegible] vndit [illegible]. [illegible] adevedum [illegible]
[illegible] ollan [illegible] elleu [illegible] hunnẏ. mach ac
argluit. aperchennauc da. ellẏw achaus kanis en argluit [illegible]
mach ar pop da adevede. Vrthunẏ [illegible] llau [illegible]
[illegible] ollan [illegible] ollan arglud nac ollan vrch
nid reit mach ar dilis nid [illegible]. Kanu guadant huẏ [illegible]
[illegible] ac vurthen en delen bot en [illegible] ar dilis nid eguist
il hunnu vid. Er arglud [illegible] vach ar pop da adeuedis [illegible]
ni yo mach arnau. Kanperchen da [illegible] kennit mach
ar dilis nid [illegible]. tae [illegible] guadu ohonau ef. ac [illegible]
a. ac [illegible] pech arall nar rodasseẏ. [illegible] dele neb deuedue na
del en vach tros [illegible]. [illegible] gur ac deleo mener
en vach. [illegible] ni dele mener en vach
na rodiẏ mach. Elleẏ achaus ẏẏ hynnẏ. Kanẏ delent huẏ
guadu mach nẏ dellent huẏ [illegible] mach. [illegible]
[illegible] amanach [illegible]
[illegible] esgol [illegible] hep [illegible]
[illegible] kefreith. [illegible] mach ar
dele [illegible]
[illegible] ar [illegible]. [illegible] ohonau. [illegible]
[illegible]. [illegible] ẏ chaul ni [illegible]
hi haul ny [illegible] hir [illegible] guedi kalan. [illegible]
[illegible] guedi [illegible]. [illegible] guedi [illegible]
[illegible] ar [illegible]
[illegible] dethon [illegible] kennit mach ar dilis [illegible]
na [illegible] trefledic. [illegible] ar [illegible]
[illegible] mach [illegible] ar pont [illegible]
ni dele bot [illegible] hep guelur [illegible] o treftrich ac talu ac [illegible]
[illegible] kefreith ac ny dele ef [illegible] hit
[illegible]

adiaudul hep guerthur hun or tri heneit. Ohir nemyt ef onny
or tri heny rodet enuach guattes eneu yr haulur. Ohir guell
karrahu eneu kerchet keuereit diannot. Yn deleyt rody
oet wyth poyth arn heaul vach alenggon kanel diannot
edele bot. Odint yr haulur guerthyn kefreith racdeuluw
ergnat bot i tt enuach aber kolledu enethu, oy haul kanys
ny parei yhaul nauem tra parrahu enuach os olenggon
ewrthyd kefreis bot enuach en vach adeuedic ar haul en yr
a kanell or mach yr haulur edelet. Oda guenyn ydeudyn
bot kefreith enyghbunt ar neill onadunt en galu ar vach
ar kereith. ar llall en deuedut na dele ef roy mach namyn
delen ohonau ef oyt vrth y porth. deuedut or haulur
diogel mach adeleaun. dele mach ny dele dyn. dwyn hep ellull. terle
ar mach ar ny vo mach agr dyn. ac ynn ny deleedi dyn
kanal adeuedic kenyti na deleidy dyn ynni. Yny adeuedun
na dyle ef vach ar kereith kan ar deluloet vrth porth
ac nadoes oet en haul vach alenggen
Odit y dyn rodi bridw ar peth. tiret neu guadet. mal adeuethoket —yh
neth ef en adeuelit eketreith. ony vrthyt ar uthu bot endut —
mut ellu chun, os gulryt ant ar nauguhone eneu ant bo —
ur. ellef abaru ekefreith ylu anilohuet oy guadu. pedwar o
yeyth etat, adeu o parth enun, ac chun en lethuet. Oet kefreith pethen — oet —
ae ludmae hyneneb. okefei ereith dogyen en Odegunt en kefreith
yemluwe yr breunn ae yr eglus bot atalylet edeleet en cubel.
Odit ydyn kannrot bridu hi cen arall. adeuedut pan v an
peden arugheyn ema. ar llall en adef bot bridu ar kenuaue, ellef adeuen
kefreith delehu ohonau ef bot en ateuerur pahar enue ebriduet.
ar ar peden arugheyn ae ar pedey keniane. kanjedu en guadu
bridu. Yhu adeuedun nat bridu en kanuedo ereirllu yket
nat mach ae nat gornodaue enykanarw ereirlau eket.
eglus ar breunn adele keuell bridu kanel dyn alennen
en lle mach. ar eglus bieu ygnithyr am bridu ar
breunn y kanell. kanel y kan pop dyn aneddet edelesir kem
bridu. ae y ca gur ae y can gwreic. vrth hyny edele agur
agureth roy bridu het i. oet mab lethylbunt ael adan
perighlut.

Puy bynnac a ruel ammod dedvawl a ehyrr dyt edyn ammodwr y gyt
a dyuedent en amot val ennynnoent y guethur a odey vyn
en llau en ammoduur kadu er amod ar elwy eden adallant. O dyt
edyn guethur amot ac na mynno y kadu dc na gwnathe er amot
a varnhunt bieu kennell y kadu val y hadunero edyn ammodwr e
ammodwr. O dyt y dyn uynnu guad y amod ac arall en kerru amun
amod. ac eiriev en guad hunn e keneilyt a deuet na da arnau ef
namyn eluel hun oe guadu. Ony bit gorhyny arnau. O guthyng an
ar arnau. galwet e hawlur ammodwr. ac essyn anerun y dau. pa ar
y syllstuet ehyrdon. a hennu mal guedyr guach. ar oir a uo ar neyth
mach. e. uot ar hynn. O deruyd ena mynau im orwithedyr heue. uir oyt
... arnau. namyn na hanuo oy ... kenedel. vell na delo uot ...
... nal edele uot en reychur ydau. en kennesser ac erllo. a mae ehot ae oyt
ac e kemero. ac. virhyt ... en erythuyt bot en yn gerenid. O deruid ydyn ay
gelyd. gunelur ammot ... amot hyr. ar llau envgilid. ar neyll onhut
en menny ... ne bau arnau namyn eu euhun ... O deruid ydyn ema
dau ac arall am beth egwyd teston. a mynnu erbyn ... ehyrdon. Pwy a
bodem na dele ... ehyrdu. ... pallo ... O deruid ydyn emadau ac a
hett tystoyn ... nit amot hunu. a kanit amot guadet oy bi ...
Ay dely neb guneythur amot ... hegrid. kanys ni ferir amot ... namyn
ar lenenoys edyn agwel. ... eill etat adau amod ar emab namyn llan y ...
... emab, ac ni eill emab guenthur amod ar ... ar tir ...
beu. amod ar deref. ... guenelur amod ... ...
dir yu iguada

P ...

Pwy bynnac a kemero arall ar ... dyeuidet ef ...
ar edyn a kemmurt arnu. O myn ... edyn a kemmurth ef
teolau. kenneret eneu meichieu y kan edyn ar gurechell. ac onis ...
... kedelo ef gunethur ... ydau ef ... a dyuet ... Oe ...
... a kemer meychieu y kan ellourid ... ni bid naud ydau ...
... meichieu ... O deruit ydyn kemrit arall ar ... ac oet ...
... a kyn e oyt ... ellourid ... tal ...
... O deruit ydyn adau ... poeth arall ... pan ...

[illegible] ir [illegible] nawd [illegible]

papoch a[illegible] ay bychan ay [illegible] kanys [illegible] achaws [illegible]

law nawd [illegible] kanedoet en kevadruadaw. Cadnodach. a meichnaeth. a go 51

rygen. Oderuyd ypersonen [illegible] gallu [illegible] huy nawd en [illegible]

[illegible] pet [illegible] ereu [illegible] huy [illegible] eudderuyt [illegible]

[illegible] iduunt huy [illegible] ac [illegible] hun [illegible] hun

[illegible] ef iduunt huy [illegible] perchenawc [illegible] denot [illegible] pop [illegible]

[illegible] adel [illegible] ac [illegible] achaws [illegible]

[illegible] ac [illegible] ydan ef [illegible] bot [illegible]

en [illegible] en [illegible] ac en [illegible] Oderuyt ydm [illegible] ac

kevreyth [illegible] nawd ac ef [illegible] hawl ar nau

[illegible] yawn am [illegible] kevreyth [illegible] Oder

[illegible] kenadau nat [illegible] hawl arnau ef [illegible] vrthau [illegible] hep

[illegible] hawl arnau ef arn ef

ryg. Oderuyt ydm [illegible] eudbua. a [illegible] hawl arnau ef arn ef

agheuvreyth [illegible] yar [illegible]. [illegible] a nawd [illegible] arnau ar nau [illegible]

[illegible] arall ay [illegible] en llau arall [illegible] nawd ef [illegible]

[illegible] ar [illegible] hep [illegible] arnau. ai [illegible] ac [illegible] eglas. ar [illegible]

[illegible] pellaw. ac [illegible] Oderuyt ydm bot

bedeu [illegible] arnau. [illegible] ac [illegible] hyn

[illegible] arnau agheyrthur [illegible] ay [illegible]

kanys haydus. [illegible] ay [illegible] ac [illegible]

ne [illegible] bot en [illegible] Oderuyt bot eglwys [illegible] delen [illegible]

ar [illegible] hep [illegible] huy [illegible] eglwys

[illegible] ac [illegible] ef ydy [illegible]

[illegible] hun [illegible] ydy [illegible] hunu. [illegible] ac ef [illegible]

hunu [illegible] hun [illegible] bot [illegible] ydy [illegible] hitheu [illegible] eglwys [illegible] mal e

gauer ydy. [illegible] ac [illegible] hitheu hep [illegible] eglwys [illegible]

[illegible] ydy. [illegible] a cheyrthur [illegible] agheuvreyth. [illegible]

Deleu. [illegible] Deu [illegible] guraynt [illegible] agheuvreyth. [illegible]

Deu [illegible] agoret kevreyth am tir a dayr. [illegible] kaeu [illegible] O nawuetyd kalan

[illegible] agoret kevreyth [illegible] O nawuetyd [illegible]

gayaf [illegible] agoret [illegible] nawuetyd [illegible]

[illegible] nawuetyd [illegible] O nawuetyd [illegible] agoret kevreyth [illegible]

[illegible] kevreyth hyt nawuetyd [illegible] O nawuetyd [illegible] kaeu kevreyth [illegible] nawuetyd

nawuetyd guedi awst. O nawuetyd [illegible] kevreyth [illegible]

guedi kalangayaf. [illegible] achaws [illegible] kevreyth [illegible]

[illegible] a dayar [illegible] hene. [illegible] ac [illegible]

[illegible] achaws [illegible] nawuetyd guedi kalangayaf. en [illegible]

[illegible] achaws [illegible] guedi [illegible] en agoret kevreyth. [illegible] kayu e

ar kevreyth [illegible] guedi [illegible] en agoret kevreyth [illegible]

kevreyth [illegible] ac [illegible] nawuetyd guedi kalannyr. en [illegible]

a nau [illegible] guedi awst en agoret [illegible] ac [illegible] en [illegible]

ac [illegible] hawl am tir a dayr. [illegible] o nawuetyd kalangayaf

allan. [illegible] o nawuetyd [illegible] kanys [illegible] agoret kevreyth.

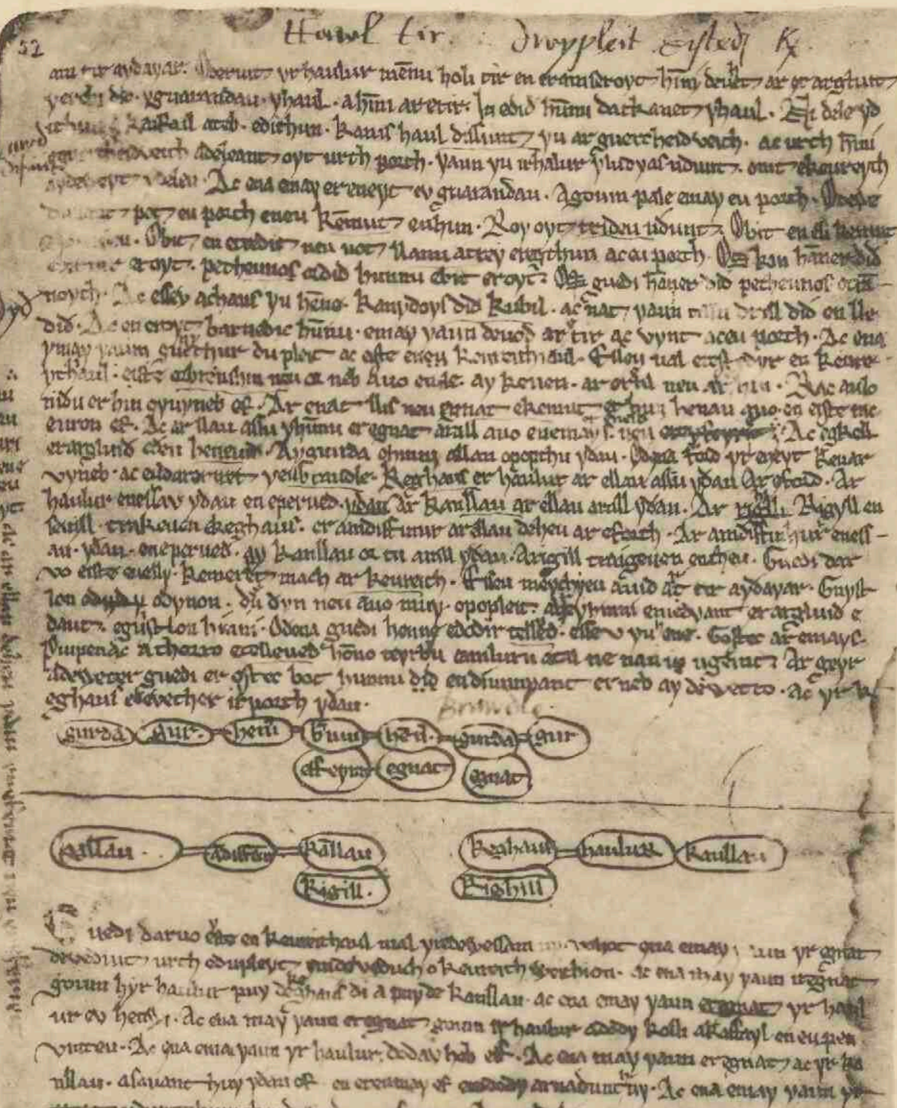

52 Howel tir. drwyplet eysted ky

gurda — aur — heni — bun — heil — gurda — gur

elferyn — eguar — eguar

Kallau — Adurfeu — Kallau — Kigill

Keghauu — hauluu — Kaullau — Kighill

Myvi Tho: wiliem physycwr a Marthgwris y llyfr hwn ... ai heglurcis yn hyl ... oed Christ Jesu ynol y cnawd 1608

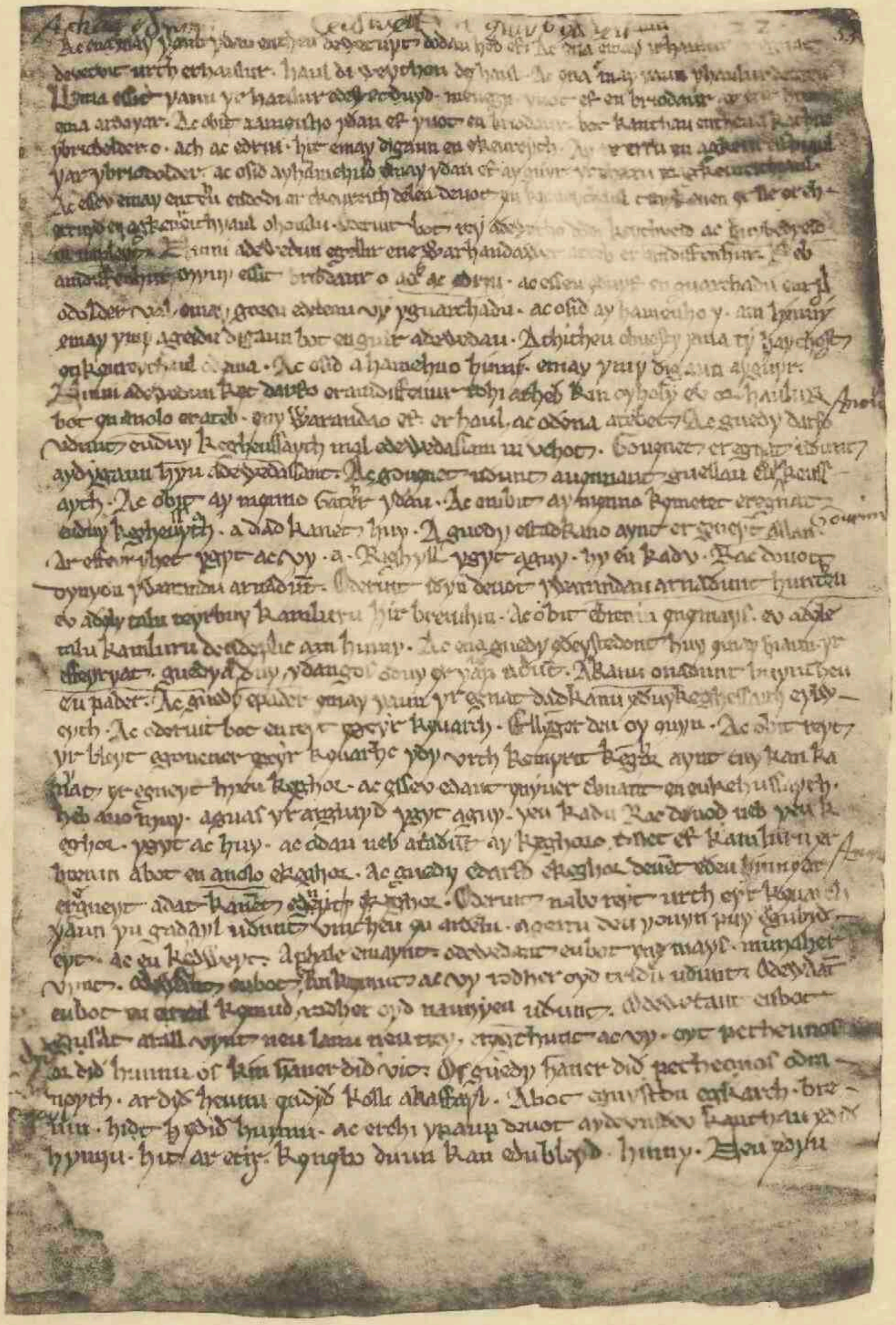

Achaws edryn [illegible] ... a guyb ... 33
Ac ena may yamb ydau en heu degae uyt oddau hyd est. Ac ena [illegible]
deuedut urth er hawlur. hawl di y deythou de hawl. Ac ena may yaun y hawlur [illegible]
llyma essic yaun ye hawlur edef eeduyd. menegy yuot ef en briodaur [illegible]
ena ardayar. Ac odit xamouho ydau ef yuot en briodaur. bot kamchau enthau [illegible]
y briodolder o. ach ac edrin. hit emay digaun en [illegible]. [illegible] en [illegible]
y briodolder. ac osid ay hamouho emay ydau ef ay guir [illegible]
Ac essev emay en tri eidodi ar [illegible] deleu deuot en [illegible] [illegible]
[illegible] hyaul ohonu. odotuit bot tri [illegible] kovrivoed ac [illegible]
[illegible]. [illegible] ade bedun egollir ene war hawdawr [illegible] er amdiffenhur. [illegible]
amdiffennur. [illegible] essic briodaur o ach ac edrin. ac essev guyr en guarchadu [illegible]
odolder [illegible] ena y gosodi edeau uy y guarchadu. ac osid ay hamouho y. [illegible] hynny
emay yuy agreidur digaun bot en guir adeuedau. A chitheu [illegible] ena [illegible]
en kammerhawl [illegible] ena. Ac osid a hamouho hinny. emay yuy digaun a guyr.
[illegible] adedaun bot darfo er amdiffenur [illegible] kan oyholy [illegible] hawlur
bot en anolo erarab. guy warandao ef er hawl. ac odena [illegible]. Ac guedy darfo
udunt eudiuy kethoulsaych ingl ade vedassam in vchot. Bougnet er [illegible] udunt
aydyguaun hyn adeudassant. Ac gougnet udunt angunaunt guellau [illegible]
ayth. Ac odit ay meinno barnt ydau. Ac onibit ay meinno kometer eregnat
endiuy kethoulsaych. a diad kanet huy. A guedy esteddkano ayno er [illegible] allan.
Ac essevv y thoe yeyt ac uy. a. Rigyll yeyt aguy. hy en kadu. kae douot
dynyon y warandau arnadunt. Odotuit [illegible] deuot y warandau arnadunt hunteu
eu adaly talu teyrbuy kamluru hit breuhin. ac odit [illegible] [illegible] eu adale
talu kamluru [illegible] am hinny. Ac ena guedy eeysstedont huy guir heaum yr
[illegible]. guedy a duy ydangos duy er yaun udunt. Akaunt onadunt [illegible]
eu pader. Ac guedy epader emay yaun yr egnat diadkanu eduykethoulsaych ethyn-
cyth. Ac odotuit bot en teyr [illegible] kyuarch. Ellygot duu oy guyn. Ac odit teyr
yr bleyt egoucuer yeyt kouarthe ydy urth kompeit [illegible] ayno eny kan ka
[illegible] yr egueyt hyn [illegible]. ac essev edaut [illegible] en ouhethussiegeth.
heb [illegible] hyny. aguas yr anguyd yeyt aguy. yeu kadu kae douod neb yeu k
egthoe. yeyt ac huy. ac odau neb aradu ay kegthoe. tallet ef kamluru y a
hunun abot en anolo ekgthoe. Ac guedy edarfo ekgthoe deuet udeu [illegible]
eregneyt adar kanet [illegible] ekgthoe. Odotuit nabo teyt urth ef [illegible]
yaun yu gadayl udunt unthou eu ardebu. a gerru deu y onyn [illegible] guibid-
eyt. ac eu kedlleyt. A phale enaynt ededaur eu bot yny mays. [illegible]
[illegible]. [illegible] eubot [illegible] ac uy rodher oyd tradu udunt. Adeydat
eu bot en [illegible] kemud, rodher oyd naunyeu udunt. [illegible] eubot
[illegible] atall oyat neu lanu neu tiry. [illegible] ac uy. oyt perthenuos
[illegible] did hunnu os kan hauer did uio. Os guedy hauer did perthenuos odin-
uoyth. ar dyd hennu guedy kolle akaffayl. Abot [illegible] [illegible] bre-
hun. hidr [illegible] hunnu. ac erchi y paup deuot [illegible] [illegible]
hynny. hit ar [illegible]. kongto duun kan [illegible] hinny. [illegible]

[illegible] reu oed v vedr kenueret [illegible] en erbedidt guedi delher vyuirb
[illegible] yr ypaup ether [illegible] erepitedus oder kanao jaunt yr ypaup ether
[illegible] erepitedus odid kint. de obetant [illegible] rey oz guir aun
[illegible] kallaeth doder ereill en eu lle. a guedi er eilteoet ena emae
jaunt yr haulur. kenic y dewedwyt jaun e tistion ay kedwet adeuedu
yvet ef en paut. de ena emay paun yr breuuy amdiffunnur guerthed de
[illegible] ateb adare. deuedunt yvot ef en paun ay defnet yeu kathan val phedeuus
de ena emae paun yr breuuy heuekt dankos egwilteloy ey emayl. de ena
[illegible] vechen
emay jaun yr egnat deuedut kolb er mother. ellen eu hene [illegible] bu eaulunu
abar en auolo eo egenr adeueter. de ena emae jaun yr haulur dodi eu
pen er enejr. pan nen esso adedeus en kenat teston. aktanat adeleu
chonau euteu nuuenhau en kenat. de ena emay yaun yr enet erch
ydau euteu dupy ykedrebert ay teston yen nuuabu. de ena emae yaun
ydau euteu en duuy huy vu kenil ef ac endangol. ellen en vei adeuens ef
evei aengus en edw kenat a ydele er amdiffenur. llessu yr uy euaduut
kanvor nabo da ydau adeuedunt dr huy allesso euaduunt kan guder
bot adeuadeut. bot laude hunu. er amdiffenur aeel gouy asel bueint yr
vehuuy. de obet doent raeduut. ellen pa achos egell ef gouy
[illegible] huuy vrch na ell alldut bot en vybriat ar tiretadaue de na
ell guerec. ar guy. de eker abrint ni hell llauer odyneuy bot en vr
beut nac en kedugit heuut bueint ar amdiffenur ni llyger arnau
deuedunt hunuu. Oderuit ir amdiffenur veadau teston ano guell no
vei adeuuus er haulur. de euet en guell yu bueint ay aber en amlach
chanau chonau kenual chunuu. jaun en digthol aguedi dagallo
ef eweston. n Jaun yr haulur en llessu vurthen. Ena emae
jaun yr enat gouy yr haulur mey bueint de deston dy. de ena
emay jaunt yr haulur deuedunt bueint y teston. ae vuue eu
[illegible] neu [illegible] ae vucon en vench yeu enalgenon
[illegible] ae vucew en esseure neu en eisdercion ae vucon en llegion
breuiau

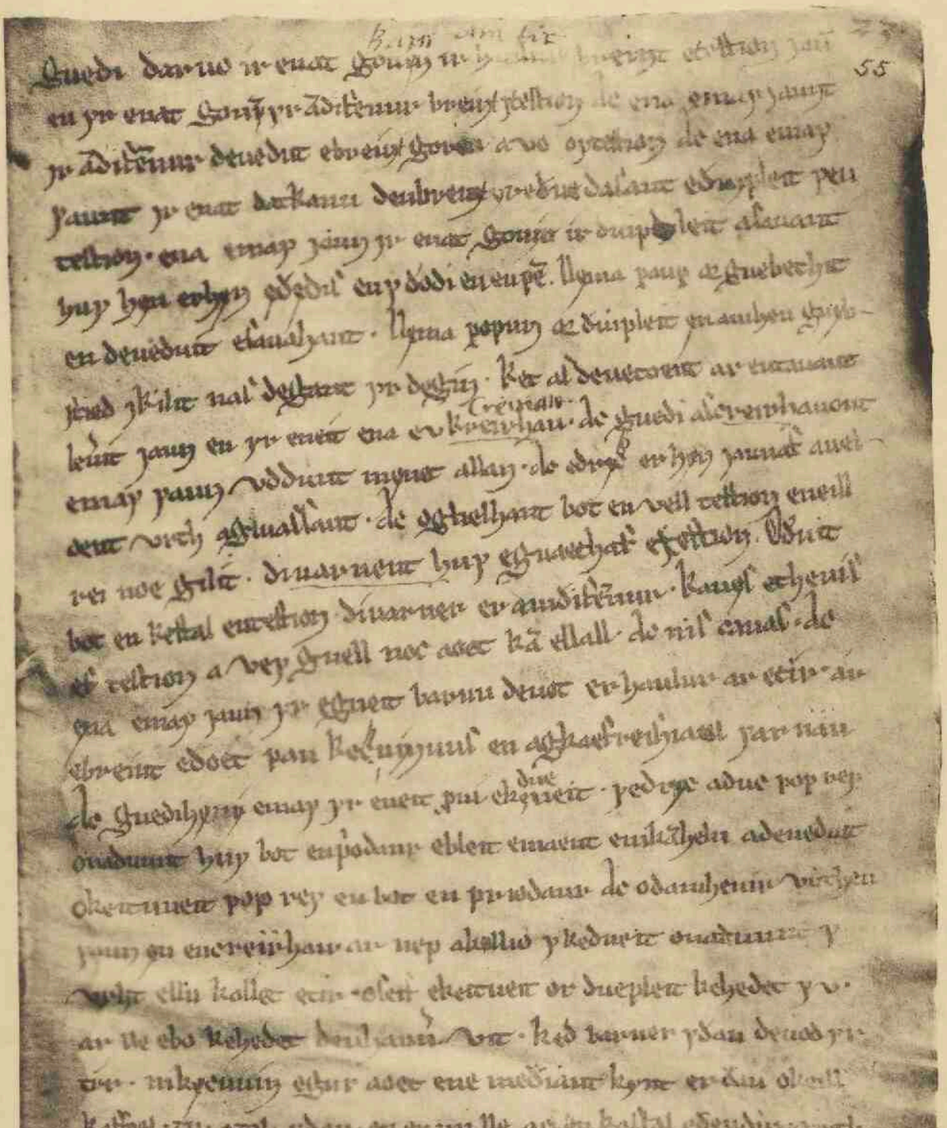

55

Guedi darvo ir enat gouyn ir ... breint e thelthion iau

en yr enat gouyn yr adikenni breint tystion de ena emeu iaunt

yr adikenni deuedut ebreint gouyn a vo oythaon de ena emay

iaunt yr enat darkanu deulbreint vrodut dalant edueplent peu

telthion. ena emay iaun yr enat gouyn ir dueplent alauant

huy hen erhyn gedeil enydodi en eu pe. llyna paup ae guebethe

en deuedut etaualhant. llyna popun ae dueplent en anhen gysb

ened yskilet nal deghant yr deghyn. Ker al deuetoent ar enauant

leuit iaun en yr enat ena en kreivhau. de guedi ae rewihauont

emay paun vodnent myner allan. de edryt en hen iaunat aueidant

vrth gyfnallaunt. de agthelhant bot en vell telthion en ell

rei noe gilit. dinarnent huy eguarhat e telthion. Onit

bot en kehal entelthion diuarnet er audikenni. Kanys ethenus

e telthion a vey guell noc aset ka ellall. de nis emal. de

ena emay iaun yr egnet barnu deuot erhaulur ar ethir. ar

ebreint edoet pan kolunyont en agharefrethaul yar nau

de guedi hynny emay yr enat pui ekeneit. yedyge adue pop vey

onadunt huy bot en podant eblent emaent euthelhen adeuedut

okemnent pop vey en bot en prydant de odanhenn vrthyn

iaun en enerenthau ar nep ahollo y kedueit onadunt y

vrth ellu koller ethir. Oset ekemuent or dueplent lehedet y v.

ar lle ebo lehedet deulaun vt. ked barnet ydau deuod yr

tir. nikeuniu eghir aset ene medianit kyne er dan oleil

kafael tir atal. ydau. en er un lle ae gu baltal edendir vrth

na buin odona ef. de medylen talu tir amdreinaul en lle ene

abreintir ohonai vel keghellarau ...

Barom

[illegible] Tref tadawc Brawdle

56 ac ena emay yraun e egnat deuot tracheuen y penbrawdle. ac ena emay
yraun ydiwarthey et kedmat a bot urth ebrawt. a dodi march a reng
oben. Ac ena eddeuant er enett datcanu e duy kethrawlach. a guedy heyt
datcanu e am[illegible] ac ena ebrenyn a dele rodhi egnadoron. deu
cameir. Mellyr dyweit guerth dan tir adar. xxiiii ac ohenny duy
ran yr enat llys. ac ni dele ener nac ef ans ene lle ac ef ny vo
Todiuc iampodiun bot keduett kanda an y vod enghwarkadu tir. ey
eithyun. neu en toet. abod podaun en y hol. aketthuet idan ar y po
deld er amodaun akeuuny nac dan. Todiuc idanenn y hol ac vat
eneithan neu en tor. abot podaun en ethet enierbiny ny keuuny
epodaun er dan yar tir. podaun akeuuny tri dec gur. tor gur
akeuuny tref tadawc. ellet tref tadawc mab a adawhy eat. Guedy ef
tref tadawc akeuuny gur deuot. ket evo gur. douot dra adel dur
nidhar ehun ar tir. ac ni bo nep oe kenedel kyn noc ef ar nau
de euelly ekerda eu breint. hemnnt ebo en kenna[illegible]. Gober
keuelthaud ebrenyn oar nibo lwd ohonau vi ugeynt. oar ebo
lwyd ohonau mal per hebokeyaet neu dillennyat neu kyghe
lorat neu kummenttat neu ii ugeyny punt. Odir ebo lwyd
ohonau vi ugeynt at punt ellet en hunny vuellur van dir
ohonau adele ygeyn opop punt adel ir brenyn amdadalentir adiar
penkenhu adele ugeyny opop punt adel ir brenyn amdadalentir adiar
alhenyr onan ebrenyn. a x keniauc er diben opop punt euelly am
daetleu tir adaram. Guedy barner tir adaear y duy mellur lludal
kefvany ydau ohersp allan panudus. nackaedu no er amser nac el
ny vo kefreythiaul en ydau el kefray pop amser. de nyl dyle
kaun x tir kmunt en loll podold. de [illegible] ap kolh ohonau en kef
reithaul. ny delev teunall ydau. can kemerth amlit en lle dilsl
nidele kedtriaue talu oe kollir tir ny bo lwd ohonau. en lle en
ebo lwyd ohonau. onit ehun aennyn. ac or kein coller ebreuin
pa hyullur peniac adaaun debellion en dir colli eithel. adanca
vael er eill er aradrf eum euy erbyn. ellet adeuet ekarelh
e[illegible]ewler duy yr ardeun penn nep onaeunnt euy pallu.

ac o'r[illegible] ymay ydaw gou[illegible] [illegible]ayt yr en tystyon [illegible]
ac ony dyeduy en emael [illegible] ot [illegible] · hennyt en [illegible]
mal edyueyt ehystrer · ac adedu[illegible] en mael [illegible] vey er
hauluur ac onydedu vey en hauluur [illegible] vey er amdiffennur
ellet achaul er [illegible] amyd prodyne [illegible] orth [illegible] [illegible]
aulur amyd enemael yaunt er en damen [illegible] ac en [illegible] ac ena [illegible]
yaunt er enet [illegible] ellauwt edoder [illegible] vrth ellyn yau
agouuy ydau ay guyr adueto er hauluur ac nyt guir [illegible] naud [illegible]
vaedau nadyueto [illegible] [illegible] · adeuedunt dhonaugyteu traus henny
bot en guyr adeuuet er hauluur Dedleyt er amdiffennur ena pahon
[illegible] dyfthu ettetton · apoelly, apoet canthaueuau [illegible]
ahaul eu creddu · Ot eullessu adeuupt ac en [illegible] eadau ellel er [illegible]
unuau ettetton er [illegible] henne [illegible] unuau er vey [illegible] · ot onet en
guell ettetton edeuu · [illegible] er vey [illegible] ac en ol [illegible] bar [illegible]
Ot kettal [illegible] bar tuer er hauluur [illegible] · canethem bot en guell
ytettwn nor [illegible] bey kettal er adauney kyhyder ted [illegible]
[illegible] ettetton [illegible] er amdiffennur llsllt val hyn pandyueto [illegible]
[illegible] al gouuino ergnet ydau deuuder en ueu ked aldyguypo ar [illegible] –
[illegible] leuer er nil deka nc dekin · ac ena ol deuet ettel er degen [illegible]
guurthyghet eneteu arnau e revyghu amdou ac [illegible] alyenny, ut
[illegible] ac ev ar uet ac ena emay yaunt ydau dody [illegible] er hyn [illegible]
[illegible] gllyd ac ditra, ay [illegible] ac [illegible] uel yr hauluur
uat ydau [illegible] ac ony guata ettel ayrer ar nau bet [illegible] ac ol [illegible]
guata · bet lauedic · ony er amdiffennur dervy tettion ereill ar nau bot
[illegible] hunnu arnau ar tettion henny en emael ac ony bydant en [illegible]
[illegible] hunnu [illegible] [illegible] ar [illegible] ar all · ac [illegible]
bot lauedic teltion er hauluur · canudyleu [illegible] ar [illegible] ar all · ac [illegible]
er hauluur ac deu [illegible] ac try [illegible] ac [illegible] mal edeunedallauu
[illegible] · barner er haul ydau vey adeuueyt emae [illegible] ellet petuare
[illegible] kenedel [illegible] ed heveu ac bot
[illegible] adeuueit [illegible] teldion ac na
en tredet hyt Oderuit ir duplett dodi en hardelu emeu [illegible]
[illegible] uep tettion [illegible] en en breint ac adeuuetaf ac amlaf barn
[illegible] · Oduit cubot [illegible] · vanner deuhaun er amryllon
[illegible] er vei henne.

amryson. Ahonno yu eyure

yth gyhyded. cethreyt a dylyant tygghu unryu ly ac a dygho lloffrud.
yneu blaen ym pob pupnt. ac a dylyant tygghu nat yr cas nat yr dygas
net nat yr gobyr nat yr gwerth nat yr dym namyn yrs gady yn
[illegible]. ny dylyw llyssu cethwar cans yr eyy undruo ar nep namyn ca-

dy ganys perchennauc yr eidau. tyst a dyly tyghu bot yn wir yr hyn a gadarn-
hao ac nat yr cas nac yr dygassed y tyg. ac urth hynny deuc o dyst ar dyn y
gyll dyn hyssu ynteu. Reithwyr nyt a dyly tyghu bot yn lan llw y dyn a dyg-
ho y gyt ac ef. ac o phalla un gur or gwyr nyt palledyc nyd y reith oll. Reith-
ur a dyly tyghu bot yn debygach ganthau bot yn wir yr hyn a dyg. a chet pal-
lho y reith gyfreithyn yn ol y deuparth y dylyir barnu. Or edeu dyn tystwyr
uedy o dylyon kyfnewit neu ballet. Or edeu ynteu a uo dogyn ynny
gyfreith dygaun yn deu neu dri. ket boet gwell a uo mwy. nyt tystyola-
eth tystyolaeth un dyn. O derwyd y dyn yn dyd colli neu gafael creyll-
au amot a bot y arwaessaw neu y dylyon yn glaw neu yn agheneu
creyll. e gureith a dyweit na ryymwa y dau hynny. canys chauas y peth a
edewys. O derwyd dygwydau dyd coll neu gafael yn amser cayar e-
ureith am dir a dayar neu yn amser dydon. rei a dyweit dylyu y ad-
newydu yn amser rydd elwedych. y gyfreith eissoes a dyweit nat
oes dyn a amotto dyd coll neu gafael amyn un peth. sef yw hwnnw
nadel coll yr ynat y urawt amdanau. ac or amheuir creitaer ef.
ac yna y rodir oet nau nyneu yr ynat y ymgofau ac ymdydan a gwyr
a uo hyn eu pwyll noc ef. ac yn eu wedyc datcaner y urawt yr dyble-
yt ar rei hynny yn dygygheusaeth. O derwyd llesteryau yr oet ar o uary
yr ynat ar o dygheduen arall ar o drewyc yr haulur na doeth y wrandau
y urawt byt yr amdiffynnwr yny gwarchadu o hynny allan. O derwyd
y dyn panholer ynadleu am dir a dayar dywedut na wnel yawn. a
rysseu o haulur yr arglwyd ar ynneit ar wyrda. na wadus yr haul ar
uot yn dreissyur a galw am urawt. yna y mae yawn o godef y urawt
y ny mae arnau y dyuarnu yn diagywedaul. or warchadw. Os a
dau y mae a wna yn aghyureithyaul. y dyuarnu yn oes yr arglwyd.
byes uo yr orsed honno. canys ny eyn y mro ny rodo gwyr. pa amdif-
fynnur bynnac y sauo ganthau cyghaus a chanlla ac ef chun yn
trydyd a cheitheau oet urth peth ohanau ny dyly y gafael canys hyn

ny o dynyon yn y porth gwureythyawl. Ny dyly kyghaws na chanllaw
deuyll y gyt a nep am hawl a uo lley no chyweirthyd tri ugeynt. neu
am dyr a dayar a march ac esdyon. Ryd yw pop amser teruynu rwg
cabedyc cyureith am dyr eglwys un amser y rygthunt ehun. canys he
nyu oc an cyureith ny. O holan hwynteu nyny neu nynheu wynteu.
cayedyc uyd. Ryd uyd rannu tyr pob amser ony wedyr dylyu y rann yr
bot yr amser yn gayedyc. Val hyn y dyly brodyr rannu tyr
a dayar y rygthunt pedeyr erw urth pob tydyn a gwedy hynny y symu
duyt bledynt uab kynuyn. deudec yrw yr mab uchelwr ac a wyth yr
mab eyllt. a pedeyr yr godayauc. Ac eyssoys cadarnaf yw y mae pede
yr yw y tydyn. mesur erw gyureythyaul pedwar troetued yny uerryeu.
wyth ymyr eyl yeu. deudeudec yny gesseyl yeu. unarbymthec ymyr hyt
yeu. a gwyalen gyhyt a honno yn llau y geylwat. ar llau arall ar yr
yeu. a hyt yr arhayado a honno o bop parth ydau yn llet
yr erw. a dec ar ugeyn yny hyt. ereyll a dyweyt y mae gwyalen gy
hyt ar gur huyaf a uo yny trew ay lau uch y ben ac unryu gerdet ar
honno ac ary llall. Ony byd tey y mab yeuaf a dyly rannu holl trew
tat ar hynaf dewyssau. Ac o hynaf y hynaf y uelly hyt ar yr yeu
af. Os tey auyd y braut eyl yeuaf a dyly rannu y tydynneu canys
dylyt bren uyd ynteu yna ar yeuaf dewyssau ary tydynneu. Ac yn
teu wedy hynny holl trew tat ac o hynaf y hynaf dewyssau hyt
ar yr yeuaf ar rannyat hunny a barha yn oes y brodyr. Ac wedy bo
marw y brodyr y keuyndyru cystadlent o mynnant. Sef y dylyant
etyued y braut yeuaf cystadlyau. ac edyuet yr hynaf dewyssay.
ac y uelly o hynaf y hynaf hyt ar yr yeuaf ar gyfran honno a dyly
bot y rygthunt yn eu hoes. Ac ony byd da gan y keuynderw y gyuran
aun y rug eu tat. wynteu a allant kymeynnyau mal y keuynderw.
a gwedy rannu honno ny dyly nep na chymeynnyau. tyr kyllydus. na cyu
tyr kyllydus hagen ny dylyir y rannu herwyd brodyr namyn

maer a chyghellaur a dylyant rannu atody y baup kyfral ar gyfyd yny
trefy. ac urth hynny y gelwyr yn tyr kyfrudyn. ac ny byd erv dyfodye
dyc yn tyr kyfrudyn. namyn o byd yr eru honno yndau y ranny or maer
ar kyghellaur yn gyfredyn y baup kyfral ar gyfyd. ac ny dyly nep ky
chwyn oy tydyn kyureythyaul o gefyll cafael kyfyder amdanau o tyr
arall ac malyr dygyedallam ny uchot amy llall. y uelly e dyly y maer
bysseyl gwnegthur am tyr y uaerdref can adael paup yny dydyn
herwyd y gallo oreu. ny dyly unthyr bot yn dyurethyn o byd abbatyr.
ef a dyly udunt o bydant leygyon dyruy a chamlyru ac amobyr
ac ebedyw a llwyd a lledrat. O byd escoptyr ef a dyly llwyd a lledrat.
o byd yspytyr. ef a dyly lledrat. Ac urth hynny nyt oes un tyr hep
dau. pan uo maru yr escop y brenhyn byeu y da oll. canys dyle-
brenhyn yu pob da heb perchennauc ydau. eythyr gwyfgyoed yr eglw-
ys ar chylyfeu ac a bercheyno atep. teyr gorsedua y syd a allant gwne-
uthur eu ceibydul ehun ynu lle na lleftheyr ythyfynt keureyth y brenhyn.
Sef yu y rey hynny abat ac escop ac hyspytyr.

Teyr ryu datanhud y syd. datanhud ar ac eredyc. a datanhud karr.
a datanhud beyn a beych. ar datanhudyeu hynny ny dylyr eu datan-
hudau namyn or mab yn lle y bu y tat gynt neu yn lle y bu y tyeny-
hun gynt kany dylyr datanhud o ach ac edryf. Puybynnac y barn-
ydau datanhud o ar ac eredyc ef a dyly eysted yno yny ymchoelo y
geuyn ary dat a hynny heb atep. ac yna atep. a nauuetdyd y kalan-
gayaf hunny eyureyth. Puybynnac y barner ydau dadannud karr
ar ryuot ar garr ar gyuanned ac ar aylwyt ydau ehun neu oy dat
kyn noc ef ar y tyr hunny ef a dyly bot yno yn dyatteb. hyt y nau-
uetdyd ac yna rodyy ateb. ac yuyt ef y nauuetdyd kyureyth. puy-
bynnac y barner ydau dadanhud beyn a beych oe ryuot ar dyuyn
ac ar ueych ar dan ae ehun ar y dat kyn noc ef. yn kyuanhedu
aylwyt ar y tyr ef a dyly bot yno yn dyatep teyr nos a tryduyeu.

ac yna rodyr atep. ac y pen y nawuetdyd ehurehyth. Ar dadanhudyeu hynny
ny dylyir eu barnu y nep onyt byd rod ac estyn y gan yr arglwyd ydau gyn
ny tyr. Pwy bynnac yuteu a uynho holy tyr o ach ac edryf dangosset y
ach hyt y kyff yd henyw ohanau ac ot prynu essyf yno yn petwarygur pry
odaur yu canys yn petwarygur yd a dyn yn pryodaur. Ac nyt y uelly y
dygyn dyn oe pryodolder yny uo yn alldut. canys y gyureyth a dyweyt
o deruyd y dyn y gwlat arall ay o achaus dyhol ay o alanas ay o agheneu
ereyll mal na allo cafael y wlat yn bryduerth na dyfryt y podolder essy.
hyt y nawuetdyn pa amser bynnac y del yu ouyn ac onyt byd ereyll ar y tyr yr
dyeu hesgynnu yn bryodoryon. dylyu yn gubyl oe a ede wyr. Ac o byd ereyll
yn bryodoryon yn eu herbyn dylyu kyureyth kyhyder. y rwg thunt ay gwy
nn canys dyly podaur kychwyn rac y gylyd. Os nawuetdyn a dau y ouyn
tyr dyfodedyt yu bryodolder a hunny a dyr dyaspat ar ny uot o pryodaur
yn mynet yn ampryodaur. ac yna y gwerendeu y gyureyth y dyaspat
honno ac y tyd kymmyyl ydau. Sef yu hynny kymeryn ac un oe lwyth yr e
dy y buant ar y tyr yn eysted yny erbyn. ar dyaspat honno a elwyr dyas
pat uuch annyuyn. a chet doter y dyaspat honno o hynny allan ny wr
andewyr uwch. Ac ereyll a dyweyt na dyly y nawuetdyn dodyr y dyas
pat namyn y uynet o pryodaur yn ampryodaur. ny dylyir gwarann
dau y rwn oe teyr haul am tyr a dayar. yr amser caffat kyureyth. Sef
yu y teyr hynny haul bryodolder a haul dadanhud ac ymwrthryn. Her
wyd gwyr gwyned ny dyly gwreic tref tat canys dyly deu wreyr o
un llau. Sef yu hynny tref tat y gur ar ehedyf ehun. Achaus dyly hy
treff tat ny dylyir y rody hytheu namyn yn lle y dylyho y meybyon
treff tat. rey a dyweyt na dyly meybyon un wreic treff tat o na
mwyc namyn meybyon un wreic. Sef yu honno gwreyc a rodho y
thad ay brodyr y alldut. ereyll a dyweyt ket rodho y chenedyl hy
onyt tyd hynny o dyunyon na dyly y meybyon treff tat. y gyureyth ehyly
oet a dyweyt bot teyr gwraged a dyly eu meybyon treff tat. yu

o nadunt yn gwreyc a rodho y chenedyl yn gyureythyaul y alltut. yr eyl yw
gwreyc a dyco alltut treys y arnei yn honneyt ac or dreys honno kael mab. y gy-
ureyth a dyweyt canys collet hy y breynt na chyll y mab hyntheu y dylyet o ua-
mwys. trydyt yu gwreyc a rodho y chenedyl y guystyl alltudet ac yny vo yn y gwystly-
yaeth honno kael mab ohonei o alltud. hunny a dyly trew tat o uamwys.
nyt oes un gwreic ynteu a ymrodho ehun y alltud a dylyo y meybyon uam-
mwys. rey a dyweyt am ueybyon y tryu gwraget hynny kent boent trew-
tadogyon nat ynt bryodoryon. y gyureyth a dyweyt na chychwyn pryoda-
ur nic amprydaur ac y kychwyn pryodaur tra y tryu rey hynny ar ar gy-
vyl ar ar peth. ac urth hynny y gat y gyureyth y rey hynny yn pryodoryon
ar gyureyth cyfreythyoyl a dyweyt o vyd lluyd neu ureynt or tyr hunny na
cheyssyo dyn o hunny hyt y trydyt gur. canys gwell yu breynt pry-
odaur a gynwarchadu tyr nogyt un newyd dyuot. canthuynaul powys ny
dyly mamwys y guynet nac o wyned y powys. ac y uelly yn deheuparth. ny
dyly y tat dewynydyau dylyet y mab am tyr a dayar namyn yny oes ehun.
nogyt a dyly y mab treythyau y tat yny oes am tyr y uelly ny dyly y mab trey-
thyau y mab a cheo as treythyo ew a dyguyd tray gyuen eythyr un peth yny
bo dyuudab tat a brodyr a cheuyndyru a chyuyrdyru ac arglwyd am talu
tyr yn gwaetyr hunny ny cyll y mab y dwyn dracheuyn canys yr mab y py-
nyt ed... e o hunny mal yr tat. canys hynny o dynyon yn y gradeu ny dy-
lyir dewynydyau tyr hep eu kanhyat. a chenyw bo tyr yr tryu dyn hunny ny
byt alltud namyn bonhedyc canhuynaul uyd. bonhedyc canhuynaul yu
dyn a uo kyulawn o uonhed yg kymry o uam ac o tat. y gyureyth a dyly
cyfreyth na dyly un mab trew tat namyn y mab hynaf yr tat or gwre-
yc bryaut. kyureyth hywel ay barn yr mab yenaf megys yr hynaf
ac a uarn na doter pechaut nay achyureyth yn erbyn y mab am trew
y tat. nyt dyly dyn dyuodyat y tyr namyn o uraut y gyureyth neu
o eskyn arglwyd. rey a dyweyt o lledyr dyn am dyr dylyu hunny yn ...
ethyr o ymyuued wedy hynny. y gyureyth a dyweyt nat gwaet tyr yr

yrun namyn tyr llowrud a tal hel yn gyfureythyaul gwedy na bo dyn
ar helu y llowrud nac o gefnyryaut baladyr nac o dyn arall. ac a uarn
na dyly yr llad un dyn namyn llowrud ny wnel cubyl ar tyr hunny a dy/
lyir llad y rannu y rygthunt mal y dylyir rannu y alanas. Puybynnac
a dygodeuo rannu y dyr un dyd a blwydyn heb turyw heb ennywyt.
ac yn un wlat ac ef ac eysted arnau. y gyureyth a dywedyt na dyly hun/
ny atep oe tyr hunny. namyn y uot yn warchaedyc ac yn haul trablwy/
dyn. lef yn turyw ac enwyt llosgy tey a thorry aradyr. Puy byn/
nac byrho tyr y glan traeth ef byeuyt kywlet ar tyr or traeth a gwna/
et koet neu bethen eueyll or myn eyrthyr o buru y mor betheu yr tyr
neu yr traeth. hunny byeuyt y brenhyn canys pryuuarch y brenhyn yy.
tey thlus kenedyl y gelwyr melyn a choet a perllan. ar tey hynny ny dy/
lyir eu rannu nac eu kyfnewyn namyn rannu eu frwytheu yr nep a dy/
dylyo tyr corthlau ny dylyir yr rannu herwyd trydyddeu namyn her/
wyd gardeu. ac o byd tey arnau ny dyly y mab ieuhaf hunny mwy
noc hynaf. namyn eu rannu herwyd y stevyll. ny dyly nep atal gar/
deu gauaffeu yn herwyd breynt tey namyn un wlwydyn. canys pop
blwydyn y dylyir y theylav. Brynar duy wlyned y dylyir y eredyc. bran
deyl guyr enlle. buarthdeyl tey blyned y dylyir y eredyc. Karrdeyl pedeir euelly.
blyned y dylyir y eredyc. tyr coet gwyr euelly. Brynar teyl pedeir bly/
ned heuyt. ny dyly brawd bot yn goedur yr brawt arall. namyn talet
ydau coet kystal ar hun a dyoschel ef. ac onyt cheyff y gystal talet ydau
o y hennaes kymeyn ar coet ac ony cheyff o henuaes ardet yr hun a dyo/
des oe koet pedeyr blyned ef. ac odyna gadet yn urawt kystal ac ydau
e hun o hanau. ny dyly nep gwneythur tyr nay brydau heb ganny/
at arglwyd namyn lloget pob blwydyn or myn. Gwyr a uo adan ab/
badeu a gwyr a uo adan escyb ny ynt a allant prydau eu tyr gan gan/
hyat breynhynt or mynnant. y gyureyth a dywedyt y dyly y meyby/
on uchelwyr kadu arglwydyaeth ar eu halldudyon mal y dyly y

brenhyn eidu yr argluydiaeth ar yr alltudyon hynneu. ac mal yda alltu-
dyon y brenhyn yn pryodoryon yn berwar ygyr. gwedy y doter ar dyledeth
brenhyn hynt. y uelly ydaw alltudyon meybyon uchelwyr yn pryodoryon
ynys petwarygwr o bydant yn gwarchadu tyr a danaduunt kyhyt a hyn-
ny ac o hynny allan ny dylyant mynet y urch y meybyon uchelwyr ca-
nys pryodoryon ynt a danaduunt ac na dylyant hynteu duyn eu pryodolder y-
pryodolder ynys wlat yd anhoydynt ohonei ac arall yman gwedy buynt yn
pryodoryon eu tradymeu ar y tyr. a thyr udunt heuyt a dylyoynt. ac eu ty-
namyn hynny yn dyr sued a chuildyr y rygthunt. O mynn yr alltudyon
mynet y urch eu harglwydy kyn noc eu bot yn pryodoryon hynt a dylyant
a dau hanner udunt. ac os o ynys hon yd henynt ny dylyant trygau
yn un lle y tu yma y glaud offa. ac os tra mor yd henynt ny dylyant try-
gau yma namyn hyt ar y gwynt kyntaf y caffoent mynet y eu gulat.
ac o tyrygant yn yg hynylent ac eu cestyl gwer ual kynt. ereyll a dywedyt
na dylyant mynet hyt ar y trydyd gwynt o lys mab uchelwyr ac ey gyt hyn-
teu oc eu hanuod kyn noc eu bot yn pryodoryon ny dyly hunny udunt oc
eu da dym. Kyn no duyn coron lundeyn a theyrnu gwalen
o saysson dyvynwal moel mud oed urenhyn ar yr ynys hon. a mab oed
hunny y arll kernyw o uerch brenhyn lloygyr. ac gwedy dyfodyd tady-
yl y urenhynaeth y cauas hynteu hyhy o gyggeyl urch y uot yn uyr urb-
nhyn. ar gwr hunny a oed yr audurdodus doeth ar gwr hunny a oed-
des cyfureythyeu da yn yr ynys hon. ar kyfureythyeu hynny a barhaassant
hyt yn oes hywel da. hywel gwedy hynny a wnaeth kyfureythyeu ne-
wyd ac a dyuaul res dyvynwal ac ny symudus hywel mesureu y
tyred yr ynys hon namyn ual y hedewys dyvynwal canys goreu mes-
hyd. a
surwr oed ef. ef a uesuruus yr ynys hon o benryn blathaon ym prydeyn
lled yr
yn hyt y penryn pen wyed y kernyu. sef yu hynny naw cant myllyr
ynys hon
a hynny yu hyt yr ynys hon. ac o grugyll y mon hyt yn sorram ygla-
y mor pym cant myllyr a hynny yu llet yr ynys hon. sef y mesur

rus ewyllys yr argluyd y mal ay mynychtheu. ay hyniaethyeu yny dys-
cych ar messur hunnu. A uessuraus dyuynwal moel mud gronyn heyd. tri
hyt gronyn heyd yny uoduet. teyr moduet yn llet palyf. tri llet pa-
lyf yny troetued. tri troetued yny cam. tri cham yny neyt. teyr neyt
yny tyr. Sef yu tyr o gymraec newyd grwn. A myl or tyr yn myltyr. nota
ac a messur hunnu yd ys yn aruer etta ac y gwnaethant messur
eu gyuneythyaul o gronyn heyd. tri hyt gronyn heyd yny uoduet.
teyr moduet yn llet palyf. tri llet palyf yny troetued. pedwar tro-
etued ynyr yeu. ac wyth yn yr yeuyeu. a deudec yny gesseylyeu un ar
bymthec ynyr hyryeu. A gwyalen gyhyt a honno yn llau y geylwat.
ar ystlys peruet yr yeu honno yny llau arall yr geylwat a dec arugeynt
o honno yn hyt yr erw. a phedeyr erw o honno ym pob tydyn. a dyly
bot. pedwar tydyn ym pob randyr. pedeyr ran[dyr] ym pob gauael.
pedeyr gauael ym pob tref. pedeyr tref ym pob maynaul. a deudec
maynaul a duy dref ym pob kymut. y duy dref a dyly bot yn teyr
brenhyn. un onadunt a dyly bot yn tyr maertref. ar llall yn dy-
freth brenhyn. ac yn hauot dyr ydau. a chymeynt ac a dywedassam
ny uchot oll a uyd yny kymhut arall. Sef yu hynny o erwyd pym-
theccantref a hynny yu y cantref. yn pann dec degweyth a dyly
bot ym pob cant. ac nyt a tref bellach dec. hyn yu tref o erwyd
a uyd yny cantref. pedeyr yeu kyuar ym pob tydyn. vn ar bym-
thec ym pob randyr. pedwar ar dec arugeynt ym pob gauael. vn ar
bymthec a deugeynt a deucant yny tref. pedeyr arugeynt a myl
o erwyd ym pob maynaul. teyr a pedwar ugeynt a deucant a
deudeg myl o erwyd yny deudeg maynaul. yny duy dref a ber-
thyn ar tyr y dyly bot deudeg erw a pym cant. Sef yu hynny
gwbyl oll y gyt o erwyd yny kymwd. wyth cant a deudeg
myl a chymeynt a hynny oll yny kymhut arall. Sef yu hyn
ny o erwyd erwyd yny cantref. chwechant a pym myl arugeynt.

nyt mwy nyt llei. or deudec maynaul a dyly uot ym pob kymwt. pedeyr
a uyd o ueybyon eyllyon y wrtheyt kun a meyrch a chyflech a doouresh.
Ac un kyghellorjaeth ac un uayrony ar lleyll yn ueybyon uchelwyr-
rydyon. Ac or wyth hynny y dyly y brenhyn gwestua pob blwydyn. Sew
yu hynny punt o pob un onadunt. a honno a telyr. tryugeynt ar
pob trew. or pedeyr a uyd ym maynaul ac y uelly o petwarceran bwyty-
lyd y telhyr yny el ar pob eru or trydyn y ran. A honno a elwyr y punt
tawg ar gostec wyr a dyly y chymell pob blwydyn. a chymeynt a hynny
or kymwt arall. Ac y uelly y byd kyulawn y cantrew. Maeryon a chy-
ghellorjon a dylyant kynnwrychyau eu gwlat. A gwneuthur y dadleu
ac a dylyant hanner o pob peth yn erbyn y brenhyn ehethyr o try pheth
gwerth tyr a gwerth lleydyr a gwerth keleyn. kyghellaur a dyly
kanny y tyrgethau ar brenhyn. a dewys yr brenhyn. maer y tyrgethay
ar kyghellaur. y maer ar kyghellaur a dylyant bot deu wyas gan-
thunt y wneuthur eu negesseu a deu ereyll yr brenhyn. Ac a dylyan
dyn kylch ar eu petwerydd ar ueybyon eyllyon y brenhyn dywyeyth
ym pob blwydyn a hanner ebedyu meybyon eyllyon a hanner amobyr
eu merchet a dylyant. maer a chyghellaur a dylyant kyweyryau me-
ybyon eyllyon ar eu tyr kynnwyw pan uo marw un onadunt ac a dylyan
cadu dyuetheth brenhyn. a chyngu drostau ban uo reyt. Ac o dewynydya
ewr wynt a dylyant eu swyd ar nay. ny dyly na maer na chyghellaur
bot yn benkenedyl namyn o uchelwyr eu gwlat. ny dylyir pen ken-
dlaeth o uamwys. pen kenedyl a dyly pedeyr ar ugeynt gan pob gwr
a uynho carel ydau. canys hyhyeu chun a dal y hamobyr. ac a dyly pe-
deyr ar ugeyn y gan pob mab a gymero y kenedyl. ac a dyly ymwrthu
y gyt ay gar ym pob reyt a del arnay. nyt oes gobyr murynedys y
mab uchelwyr yn dadleu namyn herwyd y uynho yr arglwyd y rody-
ydau. y maynaul y taler twng o honey ny dyly yr arglwyd nay mel
nay pyscawt canys med a delyr o honey. Ac gwyr ar med pedeyr ar u-

gant o bop maynaul adelyo ahunny aelwyt arnaunt y gwyrmot ac
mal y tennyt y punt tung y tennyt hunny. ny dyly ir gossot ary may-
noleu tyd na maer na chyghellaur na chyleh na dooswreth na dym i.
namyn a dywedassam ny uchot. erchyt kyleh maer yr teulu y gay-
af. ny dyly y brenhyn duyn lluyd or wlat allan. namyn un weyth
pob blwydyn. ac ny dyly bot yn hunny namyn pytheunot a wyl. yr
wlat chun ryd yu ydau lluyd pan uynho. paub a dyly gwneuthur
gwerth kestyll pan uynho y brenhyn. erchyt gwyr y uaertrew. ny
dyly meybyon eyllyon y brenhyn y porthy na porthy y teulu. a chany dy-
lyant wynteu porthy ny dylyant wynteu nac eu mel nac eu pysgaut
namyn plyt y brenhyn. ac ew a dyly omyn gwneuthur coredeu ar
eu dyuet allad bydaueu. yn o meybyon eyllyon a dyly bot yn uaer
bysweyl. wynt a dylyant roy pynueyrch yr brenhyn yr lluydeu. ac a dy-
lyant anrydedu yr arglwydes un weyth bop blwydyn ar wuyr a dy-
lyant. ac a dylyant porthy y kyn ar kynydyon ar hebogydyon ar ma-
cwyueyt pob un onadunt un weyth bop blwydyn. ac o byd alltudyon
gwlat arall yr brenhyn ar yn wyr ydau ar yn arhos gwynt ar am
serhou ereyll ew a dyly os mynu eu gossot yn dooureth ary meybyon
eyllyon herwyd eu gallu. ar alltudyon hynny a dylyant a dangos-
soent oda yr mab eyllt pan delont yr ty y gafael oll pan elhont o
hanay. ac o chyll y dalu udunt. erchyt try pheth a dylyant y gady gan-
thunt. chun nos a dyd. sewy yu hynny eu llodreu ac eu cledyueu ac
eu menyc. ac ny dylyant echwyn namyn y nos gyntaw o chahant
bara ar un eullyn. meybyon eyllyon y brenhyn a dylyant gwneuthur
seyth ty yr brenhyn. sew yu y reyn hynny y neuad ar buyt ty a che-
yn a hundy a marchty a ty bychan. y brenhyn a dyly o pob bylef udrew-
gor a bysall y wneuthur lluesteu yny lluyd. maer bysweyl ny dy-
ly dal dadleu namyn ar wyr y uaer drew namyn eu bynnyau da y
brenhyn y gan y meyrydyon ar kyghellorhyon ac ew a dyly rody pete-

yr arugeynt yr gostecỽr pan eistetter maỽrweyth ydau. Gỽassanaeth
ỽyr y maer ar kyghellaur a dylyant hebrug y da ar y maer bysweyl
y maer bysweyl a dyly kyweyryau llys y brenhyn. Os meỽn ar a ber
thyno arey mal eredyo a heu ac arwedyl ysgrybyl y brenhyn ay hanodyn
a pethev ereyll a uo reyt. Ac ef a dyly cospy gỽyr y uaerdref am eu
Changhyureythyeu ac eu dyruy ac eu camlury ac eu hebedyw ef ae dyly
ac amobyr eu merchet y gỽreyc ae dyly. Y porthaur a dyly kynnull amo
byr ac ebedyw y rey hynny. A phedeyr ceynnyaỽc ydau o bop un onadun.
y maer bysweyl a dyly pedeyr arugeyn y gan y porthaur pan eisteter
y llys ydau. Ac ef a dyly tyghu drostyr burth y llys ay hanoc tyr o bys
reyt eu hamdyffyn ac vy aca berthyno arnadunt. Gỽyr y uaerdref
a dyly gỽneuthur odyn ac yscubaur yr brenhyn ac eu dyỽallu pan
uo reyt. Vyunt a dylyant talu tyng eu tyr yn llau y maer bysweyl. Ac
a dylyant y boethy duy weyth yny vlỽydyn. Vyunt a dylyant dyvyn
achnalsu a medy a llyffynu allad gỽreyt a chepilyau gỽelle a dyly
unt y gnyuer gỽeyth y del y brenhyn yr llys. Ac ufunt a dylyant an
rydedu y brenhyn pan del yr llys herwyd eu gallu. Ac yn deuedyr ac
yn ydyu ac yn uynueu. Ac ar gaual ac ar emenyn ac ar laeth. O dyrch
mab uchelỽr y uab ar uab eyllt argluyd ar ueythryn gan y gannyat
neu gan y dyodef undyd a bluydyn o hanay hunny a dyly tan mab o
tyr y mab eyllt ac os da gỽeyd hynny. O pob maynaul tyd y brenhyn
a dyly kervyn ued nau dyrnued pan uyt yn anrycitoyr. Ac ony chafer
y med duyn y bragaut. Ac ony chafyr y bragaut pedeyr q gwythyr. ny
dyly bot ery dyfodedyc yn tyr kynnyfy. Puybynnac a dorro teruyn y
ryng duy dref os eredyc. Y brenhyn a dyly yr ychen ay pardo ar gỽyd
ar heyrn a gỽyerth y troet deheu yr amaeth a gỽyerth y llau assu
yr geylỽat. A phedeyr ceynnyaỽc yr neb pyeyffo y tyr a chywethyssay
y teruyn ual kynt. Puybynnac a ardo tyr yn aghyuarch. Talet pe
deyr ceynnyaỽc yr nep pyeyffo y tyr a cheynnyaỽc am pob kuys a ar.

tet ar gyhyruarch yr brenhyn. O deruyd vnderuyn y rug deu ur gymme
ryt am tyr ar nesllet yn teruynu hyt men ar llesll hyt yma. A ryn o
hyn vet yna y mae yaun yr gyureyth uamyn deuhanner. Puylymac ady
so ii acu teruyn y rug duy drew taler un ugein ardet y brenhyn [illegible]
[illegible] yr brenhyn. Ac yuelly am bod a gatwyo y teruyn gan emyl y
bod. Messur gwestua y brenhyn yn amser gayaf o uaynaul tyd. Seyth
[illegible] yyuny pun march or blaut goreu adyuo ar y tyr a buuch neu sych ar
[illegible] keruyn o ued nau nyruet yny byt yn amryscyy. ar gymeyn [illegible]
yny llet. a seych dreua o gefrych un rwyn yn ebran. a huch teyrbluyd ac
[illegible] hallt a llet [illegible] yny cheyyet. a llestyr emenyn tri dyrnued yny
[illegible] hep y uoel. a chyt yny llet. ac ony ellyr caffael hynny punt am danet
a honno yu y punt tal. a pedeyr arugeyn y gwassanaythwyr y brenhyn
ony ellyr caffael hynny duy o uragaut. ony ellyr y bragaut pedeyr o l
[illegible]. a hynny a dau o bop maynaul tyd yr brenhyn. Sew ual y rennyr
y punt honno chweugeynt yr bara a try ugeynt yr llyn. a try ugeynt
yr enllyn. Or maynolyd [illegible] y dyly deu da [illegible] yn buyt pob bluydyn. y
gayaf huch teyrbluyd a llestyr emenyn tri dyrnued hyt a chyt y llet.
a [illegible] keruyn o [illegible] y bo nau dyrnued yn amryscoyy a dreua o byd
un rwyn yn ebran. a chweccheruch o uara goreu a tyuo ar y tyr. o byd
[illegible] chwech onadunt yn beyllyeyt. o ny byd gwenyth [illegible]
chwech yn [illegible] pedeyr onadunt parthar neuad. a duy parth ar
[illegible]. ac yn [illegible] ac o elyn hyt ar y durn. ac yn [illegible] ac na
[illegible] yt eu [illegible] y deuemyl. a dyn a geneuho [illegible] yny neuad yn
y uot honno neu [illegible] y dyn a [illegible] drostau. Messur da
[illegible] hyt yr haf [illegible] teyrbluyd a [illegible] emenyn [illegible] ar dyr
[illegible] a uo [illegible] a chyndeyret ac y bo deu o uoeldyrnuet yn
dau. a chwechuorth arugein or ryw uara a dywedassam ny [illegible]
[illegible] ac uo oludyn blyth yny drew [illegible] ac [illegible]
[illegible] ac na [illegible] nam yn yr un [illegible] honno y [illegible] a [illegible]

ler or llaeth hwnnw. heb nac heb ebran heb dyn y gynnieu tan maer a chyg
hellaur a dylyant kylch dwy weith yny vlwydyn a deu was gan bop un
ar yr kyghellaur dewys y ty. ac ny dylyant kylch yr haf.

[P]es y byd ar pedrus am nebchwyg. gwreic o lyssyr pa beth a dylyir
amdanei ae y neb weith ar y huteu galanas. kyureith a dyweit pa
ryw galanas a dylyir amdanei. a llyna yw yr achaws. yny mys kyntaf
y byd gwynn ef. ac yna y byd trayan galanas arnaw. yn yr eil mys y
byd rud ef. ac y byd deuparth galanas arnaw. ac yny try mys dywetha
y byd cyulawn ef o y aylodeu. ac o eneit ac y byd galanas kubyl arna
w. Rei a dyweit nat yawnach talu galanas gwr no galanas gwreic
canys wys beth yw ef ae gwr ae gwreic. y gyfreith a dyweit bot yn yaw
nach barnu yn ol y peth a vot galanas gwr arnaw a hynny yny nedyder
a llyna yr achaws pob dyn a holer y alanas a dylyir y enwi y erbyn y henw.
na gwr no na gwreic. ac na ellir enwi neb erbyn y henw yny nedyder
ac wrth hynny y mae dyr y uot yn teu ar wehyn gwr yny nedyder. O hyn
ny yny uo seithmlwyd y dyly y tat tyghu a thalu drostaw. eithyr na dyly
talu na dirwy na chamlwrw y brenhyn drostaw. kanys dyly y brenhyn
na dirwy na chamlwrw am ennodeu nac am weithret dyn yn yssyt ac
nat oes bwyll ganthau yndeu. ef a dyly hagen dyeissyfyau y colledyt
or eidau. o ben y seith blyned allan ef ehun a dyly tyghu dros y weithr
ae dat byeu talu canys yna y da adan lau y berygilaw ac y cymer gwe
deu arnaw. Or pan aner mab yny uo pedeir blwyd ar dec y dyly uot
wrth uoe y tat. ae dat yn arglwyd arnaw ac ny dyly cosp arnaw namyn
yn y dat. ac ny dyly medu un geinyawc yn hynny o amser namyn a
nedho y tat. ac ny dylyir marwdy kenoet maru namyn bot yn eidau
y tat y da. a uo yny warchadw. y tat yn hynny o amser a dyly ateb dros
taw. O byd marw y tat y wlwydyn gyntaf y bo marw. ganer y mab ef
ehun a a y ureint y dat. ny dylyir talu ebedyw mab ny uo pedeir blwyd ar
dec ae dat yn uyw. Gwedy y del y ureint y dat. ef a tal. yn pen.

y petwaret ardec blwydyn y dyly y tat duyn y uab ar yr arglwyd ay
gorchymyn ydau. ac yna y dyly ynteu gwrhau ydau a bot urth ureint y
arglwyd ac ehun byeu atteb drostau o bop haul a ouynner ydau ac ehun
byeu medu y da. ac ny dyly y tat y uagdu mwy noc estrawn. ac os maed [illegible] o ke
gan gwynau or mab racdau ef a uyd dyrwyauc ac a wna yawn ydau oy
sarhaet. O byd marw mab o bedeir blwyd ardec allan ac na bo edyuet y
dau y arglwyd byeiuwyd y da yn gwbyl ac a dyly bot yn lle mab ydau. a ma
rwdy uyd y ty. Ac or oet hwnnw allan y byd un ureint a bonhedyc canhwy
naul. canys oes ureint ydau nemyn y uonhed. Ac nat esgyn ynteu y ure
int y tat yny uo marw y dat. ac na byd marchauc nep yny esgynno. gwerth
bonhedyc canhwynaul yu teir buw a thrugeint muyu o warthec. y sar
haet yu teir buw a thrugeint o aryant. Os gwr arteulu uyd ynteu
y werth yu pedeir buw a pedwar ugeint muyu. y sarhaet yu pedeir buw a
pedwar ugeint aryant. Merch wedy bedydyer yny uo seith mlwyd ny
dyly mynet [illegible]. Or pan anher yny uo deudeg mlwyd y dyly uot urth
noe y tat. oy deudec mlwyd allan y dau broneu a chedor arney ac y llo
deuha. ac yna y byd oet y rody y wr. Ac o hynny allan keny chaffo wr y
dyly medu yr eidy. Ac ny dyly bot urth noe y tat onyt ehun ar [illegible] yn. Ac
ny dyly y tat talu amobyr drosty y uerch onyt ehun a [illegible] rodyat arney.
canys pob rodyat ar wreic a dyly talu y hamobyr. neu ynteu a gymero
kymhendaut y gan y wreic a roder y wr. O deruyd duyn gwreic
lathlut o dy y that hyt yn ty arall ac yno kyscu gentthy. gwr y ty hw
nw a dyly talu yr amobyr ony chymer uach y gan y gwr ay duc yn l
lathlut ary dalu. yny deudec mlwyd y dyly gwreic blodeuau megys
y dywedassam ny uchot. Ac oy deudec mlwyd hyt y pedeir ardec y dyly
uot heb ueichyogy. Ac o bedeir ardec hyt yn deugeint y dyly ymdwyn
Ac o hynny allan nyt a galanas arney ac nyt a llu arney na bo plant
ydy canys dyheu na byd wyth. Pwy bynnac a uynno gwadu mab yn
gyureithyaul nyt reit ydau y wadu yny dyckwy [illegible] yn gyureithyaul.

gelleuyn canys teyr y nep a tep yn anolo kanys anolo yu pob pech ny uo
kyureythyaul. Pa wreyc bynnac a uynno duyn mab yn gyureythy-
aul ual hyn y mae ydy y duyn. dyuot hy ar mab hyt yr egluys y bo y
gudua yndy a dyuot hyt yr allaur a dody y llau deheu ar yr allaur
ar creyryeu ar llau assu ar ben y mab ac y uelly tyghu y duy yny bla-
en ac yr allaur honno ac yr creyryeu da y syd arney ac y uedyr y mab
nas ry creus tat y callon mam y mab hun yman namyn y gur ar-
gur er byn y heny ym kallon y. ual hynny y dyly duyn mab y gy-
mro. Ac y ual hyn y dyly duyn mab y alltud dyuot yr egluys y ky-
mero dunyr suyn ay uara eferen ac yna y duyn ydau meghys y dy-
werpuyt uchot. yna y mae yaun yr tat gwneuthur un o deu peth
ay kymryt y mab yn gyureythyaul ay y wadu yn gyureythyaul
Os y wadu a uyn yaun yu ydau dyuot hyt yr egluys ry dywedassam
ny uchot a dody y lau deheu ar yr allaur ar creyryeu a uo arney ar
llau assw ar ben y mab ac y uelly tyghu y duy yny blaen ac yr allaur
honno ac yr creyryeu da y syd arney ac yr gur ay gwahanus ehy
o cnecdy gaeth tat a mam nac creus ehy y mab hunny ygk kal-
lon gwreyc eyoet ac nat oes dauyn o waet ehy yndau onyt
o adaw. O deruyd ydau ynteu cessyllyau oet amyly nys dyly na-
myn hyt trannoeth. O deruyd ydy hytheu cessylyau oet y geys-
lyau creyryeu ny dyly hy oet namyn teyr dyeu. canys dyly hy geys-
syau creyryeu namyn yny kymut hunny. O deruyd y tat gwa-
du mab o genedyl gwedy dychet ydau ny eyll hunny gafael tat
uyth gwedy hynny. Sef achaus yu y uam ay duc ehy yn gyureyth-
yaul yr tat ay gwadus ac urth hynny ny eyll hytheu y duyn ehy y
tat arall eyl gweyth uyth. y tat ry gwadus yn gyureythyaul ny
byd kareduch gwel ynteu ar hunny byth dragheuyn canyt ar-
gwna y gyureyth a wnel. y mab hunny gwesthyon urth genedyl
y uam yda y urefynt. Ac o llad ehy dyn kenedyl y uam ay tal.

y deuparth yr alanas ar nau ymeu yn llourud ac o lledyr ynteu vynt
a dylyant deuparth y alanas. eỽy a hunny a elỽyr yn un o dygyn
goll cenedel. arall yu bey darfey y ur llad gur arall. a meychyeu o genedyl
y lloẏrud ar yr alanas. a chyn talu yr alanas duyn oy uam y lloỽrud y
tat arall. y gyureych a dyỽeyt panyu y genedyl a ueychyus ar yr a
lanas byeu y talu. O deu achaus o ỽneuthur hy gyỽlauan hyt tra ui
eỽ ar eu breynt huy. ac o dylyu talu or nep a ueychyus. trydyt yu o to
dy chymraes y alltud. a bot mab ydy or alltud. a llad o hunny dyn deu
parth yr alanas a dau ar genedyl y uam. y trayan ar y lloẏrud a
hynny urth nat oes kenedyl tat ay talo. a hunny a elỽyr yn ỽar
thec dyuach. urth uot yn dyt dyueychyau ar y gỽarthec hynny ka
nys ar ỽarthec y telyr pob tal gynt. y deuuab ty dyỽedassam ny uchot
un ureynt ac un sarhaet ac un ỽerth ynt a bonhedyc canhuynaul. Mab
dooleỽ a uyd a mab dyodeỽ. Seỽ yu mab dooleỽ mab a dyỽeto gỽre
ic ar y chanaus leuerydd y uot yn uab y ur ac nas dyco yr dygyn hunny
a ellyr y ỽadu pan uynher. Mab dyodeỽ yu mab a dyco gỽreyc y ur
yn gyureychyaul. a dyodeỽ or gur hep y ỽadu un dyd a bluydyn. ny
ellyr y ỽadu o hynny allan ynyr yg bych. ac o deruyd y hunny gỽne
uthur kyỽlauan ny ellyr y ỽadu ynyr yg canys ỽaduyt ar yr ynyg
uerch y uot yn uab dyodeỽ. Ket bwet breynt y tat y uab alltudes ay y
ỽadu o honau alldut uyd. y mab ket bwet alltud a uynno gỽadu mab
chymraes ay ỽadu bonhedyc canhuynaul uyd y mab. kanys urth ureynt
y uam y byd o hynny allan. Tat a eyll gỽadu y uab tramoeth ỽedy
y dyỽyco y gyỽlauan. drostau os myn. O deruyd y uab rody da yr
meychyeyn mab ny dyly y ỽadu o hynny allan. O deruyd maru y tat
pen kenedyl a eyll y ỽadu ar y seythuet oy genedyl ual y gỽadey y
tat ac ynyr un eglwys a seythỽyr o ureugỽyr y genedyl. gan eu lly
ỽynteu bot yn lan y ly eỽ. O ny byd penkenedyl un gur arugeynt o
ureugỽyr y genedyl oy ỽadu. Teyrnreyth gỽyr poỽys dec a deyge

ynt y wadu mab o genedyl. Ny eyll nep a dyg gyvydho tyr y mab yny lau
y wadu. Ny eyll braut gwadu y gyt ryd. ac ony byd braut ny eyll
keuynderv. ac ony byd keuenderv ny eyll kyuyrderv. rac y wadu yr
yr eydau onadunt. Ac ny dyly nep o adylyo tref y tat eyr gwedy y
gwater ny dylyant y wadu. O deruyd bot rey o genedyl mab yny y
wadu ac ereyl yny gymryt. yaunaf yu credu yr nep y lyd yny gymryt.
gan eu lly nac yr gobyr nac yr gwerth y maent yny gymryt. canys
gnotaf yu gwadu mab yr tref y tat. Pob braut a eyll gwadu y chwa-
er onyt yn un lle seyf yu hynny pan rodher da y mam neu y tat o che-
vyl y gwadu hytheu yr y ran o'r da ny elly t. Ac y uelly pob alltud a eyll e
gwadu y uraut. neu y chwaer onyt rac kyuran da ac uyur eu tat neu
eu mam. neu rac dywyn eu kywlauan. Val hyn y dylyir kymryt
mab y g kenedyl y tat ehun a eyll y gymryt gwedy ar dioc y uam [illegible]
ony byd y tat y pen kenedyl ar y seythuet a eyll y gymryt. o oreugwyr
y genedyl. y pen kenedyl byeu kymryt duylau y mab yny lau y tung
y duylau ynteu a roy cussan ydau. canys cussan yu arwyd kerennyd.
Ac wedy hynny roy llau deheu y mab yn llau yr hynaf o'r gwyr ereyll.
a roy o hynny cussan ydau. ac y uelly o lau y lau. hyt y gur dywethaf.
O ny byd penkenedyl yn gur a rwygeynt o oreugwyr y genedyl a ky-
mryt y mab o'r gwyr a uo yn lle yr arglwyd ar y lau deheu ac y roy yn
llau yr hynaf o'r gwyr a roy o'r hynaf yn llau yr eyl hynaf ac yue-
lly o lau y lau hyt y gur dywethaf. Ken wyd gwyr pedwyr dec a
deugeynt a kymer. Nau afeyth galanac. kyntaf
yu onadunt mynegy y dyn a ladher yr dyn a y lladho a hunny a elwyr
yn tauaut rud. yr eyl yu rody kynghor o y lad. y trydyd yu kytsynnyau
a y lad am bop un o'r try afeyth hynny o gwedyr llu cannhur a y gwa-
ta. Os y adef a wyna talet nauugeynt. Petwerydd yu bot yn edrych-
ar. Pymhet yu kyweythas ar lloffrud. chweched yu mynet yr
tref y bo y dyn a ladher yndy y gyt ar lloffrud. y wadu pob un o hyn

ny lly deu canwyr neu deunau ugeynt or adeuhyr. Seythuet yu bot yn perch
adur. Wythuet yu dala y dyn yny del y llofrud yn lad. Nauhet yu gwe-
led y lad. yny uyd ac nas dyffero. Am pob un or tryhyns o gwedyr lly
urychanwyr os gwadu neu teyrnau ugeyn aryant. Or adeuyr nep adw
wyr dylyu o genedyl y da hunny ar gwar y gwar y gyr ac ef. Sef
achaus yu urth dylyu onadunt huy neb yn achaus yr alleyshoed hyn-
ny y lad eu car ys dylyu onadunt hunteu hynny oda. ac y wadu gwa-
er a gwely a llad eu car dylyu onadunt y uerch ry dywedassam ny u-
chot. y gynrethyt eyssoes a dywedyr na dyly nep y gwar ar da ac nes
dylyant hunteu y gwar hunny ar da. kanys y dyly y genedyl namyn
sarhaet eu car ay alanas. ac nat oes yn hynny na dyrchauyt na gostwg.
na gwaet na gwely na choll eneyt. ar lle ny bo hynny nyt oes na
sarhaet na galanas. ac urth hynny ny dyly y genedyl dym. Cann yu
gwneuthur yr alleysshoed uchot ac urth hynny yr arglwyd a dyly
camlwry amdanadunt. Herwyd meynt yr alleys. yn yn un dyblyc
arall yn deudyblyc arall yn tryd dyblyc. canys bu ymlad yno pey ymlad
a uey yno dyruy yr arglwyd a uydey. Sef oed y messur teyr punt neu
deyddec muu. messur camlwru teyr buw neu naw ugeynt aryant. Pwy
bynnac a uo llofrud galanas cubyl a dyguyd arnau. ac ual hyn y re-
nnyr galanas trayan ary llofrud ac ar y tat ar uam y gyt ac ef
o bydant byu. ac o hynny y deuparth arnau ef. ar trayan ary tat
ar uam. Or trayan a daw ary tat duy geynnyauc ary tat ac un
ary uam. O deruyd bot plant yr llofrud a bot oet arnadunt y dylyoent
talu kymeynt a dyly ef y dalu a deu onadunt huy. a duy geynnyauc ar
y braut ac un ary chwaer. Or deuparth a a ary genedyl y trayan ar
genedyl mam y llofrud ar deuparth ar genedyl y tat. ac y uelly y
cerda yr alanas o uam uyl y uam uyl hyt y seythuet uam uyl canys
plant y uam gyntaf a uyd brodyr. a plant yr henuam a uyd ke-
uyndyru. a phlant yr orhenuam a uyd kyuyrdyru. plant y peyswaret

uam a uyd keyuynnyeynt. plant y bynhet uam a uyd gorcheyuynnyeynt.
plant y chwechet uam a uyd gorchau. Plant y seythuet uam a uyd ney-
eynt ueybyon gorchau. ac nyt a galanas bellach hynny. keny wyper na-
myn duw neu teyr bunnev yr alanas ar nadunt. ac ar ny el arnadunt
hwy teruynet ary gwelyeu yd hanuo y tat o nadunt hwy a dodyr dwyran
ary kyph. O ney uab gorchau allan yd a ceynnyaue baladyr ac y sew
yd a honno y gymhorth y llowrud a lesw mal y kynhelyr honno eyryt-
ae llowrud gwedy yr arglwyd y gyt ac ew. a chresyr gauchau ac yny ky-
uerfo ac ew dyn oe seythuet dyn allan cymeret lu na henyw oe pedeyr-
kenedyl yd henyw ew o nadunt. ac onyt dyry talhet ceynnyaue baladyr
ac o dyry y lu peytyet ac ew. ny tal gwreyc ceynnyaue baladyr canyt
oes paladyr ydy namyn y chygeyl ac nyt tal y scolheygyon. ac ny chal
gwreyc galanas oryd y llu nabyd meybyon ydy. ac nyt tal y scolheygy-
on heuyt. ac nyt tal mab ny uo pedeyr blwyd ar dec. Aal hyn y cy-
melly galanas y trayan cyntaw yr arglwyd yr kynhell ar dwy trayan
yr tat ar uam ac eu plant. ac o hynny dwyran yr tat ac un yr uam. ac
o hyn a drye yr plant o bey blant yr llowrud dwyran arnunt. y mab
hynaw wyeu mynegys edyuet y dat ay welyd a bot y gyt a gwassanay
chwyt yr arglwyd yn kymryt yr alanas. oet galanas yn pytheunos y
urth bop arglwydyaeth y bo y cenedloed yndunt. urth eu gwyssyaw y
gyt y gynhennyy y tal ar gyhyt arall urth gymhell y tall. ac y eu dy-
yn y gyst oy dalu yn teyroet y mae yaun talu galanas ac yn try trayan.
deuoet y genedyl y tat. ac un y genedyl y uam canys deu drayan a uyd
ar genedyl y tat. yny yr oet cyntaw a uo y genedyl y tat y talu yn ac
eu trayaneu. y dylyant lly canhur o eu gwyr y genedyl arall ar uot
yn uadeuedyc eu car. ac yny yr eyl oet y talhoent trayan y dylyant
lly canhur ereyll oe genedyl arall ar uot yn uadeuedyc eu car. ac yny
trydyt oet y dyly cenedyl y uam talu eu trayan ac yna y dylyant wyn-
teu y gan y genedyl arall lly canhur ar uot yn uadeuedyc eu car. ac hy-

mot trugeyn wydaul a dyly bot y rygthunt y dyd hunnu. a chyfluned trugeyn
gwydaul y rygthunt. lly tyrchauwyr adan e genedyl y ffadu llo ygyn-
dyaeth gwaet a gwely allad dyn. ac urth hynny y mae yaun lly tyr-
chauwyr o e uadeu yn teu. ac yn dyhuet y rug y cenedloed ny dyly e ke-
datlam ny uchot y ffadu llad o byr ny gwnyd lly chyrchauwyr o e
ffadu canys deudyblyc yu y galanas ar benyt. urth hynny y byd deudy-
blyc y ffat. pan ladher dyn y serheyr ar sarhaet honno ny dychetyr
ac urth hynny y mae yaun talu y sarhaet honno yn gynt noe galanas
ac os gwreyc gyaric uyd y gur rwet trayan y sarhaet ydy ar deuparth yr
ay brodyr ar cenfyndyru ar cyuyrdyru. ac o byd byd byu y dat cymo-
ynt ydau ac y deu uroder. ac o byd byw y uam kymeynt ydy ac y duy
chwyoryd a hunny yu y dull goreu canys cymeynt a hynny o dynyon
a dyly talu sarhaet y gyt ac ef bey sarhaey ef dyn arall. ereyll a dy-
weyt gwedy y del y trayan yr gwreyc dylyu cymrysau y deuparth o ala-
nas ar rann yr genedyl. yr argluyd a dyly trayan cymell y sarhaedeu
mal trayan y galanasseu. Ny dyly yr yscolheygyon nar gwraged ran
o alanas canys ynt dyal gwyr uynt a dylyant y talu dros y plant neu ysyn-
teu a wnaethoent na bo plant udunt uyth. ref oe ynefyt a ar y dalu y gyt
ar llourud: y uam ef y dat ay urodyr ay chwyoryd. ac en etyuet canys
hynny o dynyon a gefyt trayan y galanas ef. urth hynny y talant trayan
galanas y gyt ac ef. ac o hynny y dau ar y llourud deu cymeynt ac ar
y tat. ar tat a dyly talu deu cymeynt ac ar uab ydau. ac ar y uam y dau
kymeynt ac ar uab ydy. ac ar y braut cymeynt ac ar y duy chwyoryd
ac o hyn a el ar y llourud y tal yn teu cymeynt a deu uab ydau a hynny
yn cyureyth hywel. Ny tal gwreyc amuab galanas. ac nys tal gwedy
nat ynudyoc. Galanas brenhyn aberfrau yu y sarhaet teyr gweyth.
Galanas gwreyc y brenhyn ay uab ay edlyg ay ney ay benteulu trayan
galanas y brenhyn ac en sarhaet trayan sarhaet y brenhyn. Galanas
merch y brenhyn hanner galanas y braut ay sarhaet y uelly hefyd

nos gwra. Galanas edlystyn a phenkenedyl a dygyghellaur naw muw a
nauugeinmuw gan eu hardyrchauael un werth. ac eu sarhaet yn nau
muw a nau ugeint o aryant. Galanas pob un o swydwyr y llys chwe
buw a chweugeinmuw gan y ardyrchauael un werth. ac eu sarhaet
yn chwebuw a chweugeint aryant. Galanas maer a mab uchelwr.
kymeint a galanas deu or swydwyr ac eu sarhaet y uelly. Galanas
gwr ar deylu pedeirbuw a pedwar ugeinmuw. y sarhaet pedeirbuw
a pedwar ugeint aryant. Galanas bonhedyc canhwynawl ac alltut
brenhyn teirbuw a trugeinmuw. eu sarhaed yn teirbuw a thrugeint
aryant. Gwerth caeth os or ynys hon. punt. os tra mor chweuge
int a phunt. Sarhaet caeth deudec keinyauc. chwech yr peis a
teir yr llawdyr. ac un yr tudlefheu ac un y cruman. ac un yr raff. o byd
yg coet toet yr bwyall keinyauc y cruman. O sarhaa caeth ryd llader
y llau deheu onys pryn y arglwyd. kymeint yn gwerth llau y caeth
a gwerth llau y brenhyn. Nau affeyth lledrat. kyntaf
yn mynegy y lledrat. yr eil yn cytsynnyau ar lledrat. Trydyd yn rodi bwyd
llwt yr lleydyr. Petwerydd yn mynet yn y gyghor gydweythas ac ar...
yn y bwysllwt. Pymhet yn mynet y gyt ac ef a thorri y lle y bo y lle
drat yndau. Chwechet yn bot yn odef ay erbynnyau atau. Seith
uet yn ymdeith dyd neu nos y gyt ar lleydyr. Wythuet yn cymryt rann
or lledrat. Nauuet yn cymryt gwerth y gan y lleydyr yr kelu arnau
am pob un o hynny dyrwy a dal or adeuyr. Sef yw eu dyrwy deu
dec muw neu teyr punt a hynny yr arglwyd. Ny dylyant talu yr
nep hyt pan vo y da canthunt lowrudyeyth. O ny allant gafael eu dyrwy
yr arglwyd a eyll eu dehol amdanei. yntev a eyll kymryt teyr keynyauc
yn lle y teyr punt ac yn dec y gyfnewyt. O gallant wynteu gafael y tal
ny dylyant uot yn dyholwyr nac yn anreytheyth odef. O gwedir yr af
feythyoed uchot kymeint yn eu gwat a gwat llowrud. Val hyn y
gwedyr lledrat yg kyureith hywel. Ny deudeg wyr am uarch a tr

ugeint arẏant. canẏs hẏnnẏ lesheẏd march ẏ werth o gẏureẏch. a ha-
ner hẏnnẏ ẏn wẏr nod ar hanner arall ẏn wẏr dẏuot. ar deu parth
o genedẏl ẏ tat ar trayan o genedẏl ẏ uam. ac ẏn gẏnnesser ac ẏ gell dẏ-
lẏhoẏnt talu ẏ alanas ar gẏnnẏfr. ẏ wadu eẏdẏon chwech wẏr ac ehun
ẏn seithuet. ac eu hanner ẏn wẏr nod. ẏ wadu hwch neu dauat neu ue-
ẏch ceuẏn llw pẏmp wẏr ar nessaf hanner ẏn wẏr nod ar llall o wẏr
dẏuot ac ehun ẏn pẏmhet. ac ẏna ẏ bẏd deu hanner ẏ reẏth ẏ rwng ẏ dwẏ
genedẏl canẏs eller trayannu pedwar gwẏr. ẏ reẏthẏoed hẏnnẏ nẏt a na-
mẏn ẏn ol gẏtr lẏsureẏthyaul. sef ẏw gẏtr gwreẏthyaul llw ẏ perchen-
nauc arẏ uot arẏ uot ẏn wẏr ar ẏdẏn raeu ẏ lledrat canẏt gẏtr namẏn
gẏtr perchennauc. ket dẏwetto perchennauc lledrat arẏ dauaut leue-
ẏd ar arall ac nas dẏco ẏr dẏgẏn. Nẏ beirnẏr nẏ namẏn llw ẏr amdiffyn-
nwẏr. ket gẏrro dẏn nẏ bo perchennauc lledrat ar arall nẏ dẏlẏir namẏn
llw ẏr amdiffẏnnwẏr oe wadu. canẏs dẏlẏ namẏn perchennauc gẏtru lle-
drat. ket pallo reẏth dẏn ẏ bo un or atteẏthẏoed hẏnnẏ arnau nẏ dẏgẏ-
ẏd namẏn ẏn dẏrwẏ onẏs mẏnnẏr ẏ tẏ gwreẏth amdon arnau. ket
pallo reẏth ẏ llowrud ẏr meẏnt ẏ lledrat a dẏwetter arnau nẏt eneẏt
uadeu o chal seẏth punt. a chẏnẏs callo nẏ dẏlẏ namẏn ẏ dẏhol. eissẏll
a dẏweẏt ẏ uot ẏn eneẏt uadeu onẏ cheiff ẏ werth werth. Puẏ bẏn-
nac a dẏholer o urautr ẏ gẏureẏth ẏawn ẏn ẏdan uot ẏn ur kẏchwẏn
deamoeth ac o hẏnnẏ allan dẏwẏsẏnaut urth pob cantref a uo ẏr
ẏnglẏwẏd eu dẏholẏo a hẏnnẏ ẏn oed dẏholwẏr. Nẏ dẏlẏir dẏenẏdu nep
nẏ chaffer dẏm ẏnẏ lau. Puẏ bẏnnac a dalẏo lleẏdẏr a lledrat ẏnẏ lau
nẏ ellẏg eu ẏr ceuennẏd ar ẏr gwerth os a deẏw taler seẏth punt ca-
nẏs cen bo eneẏt uadeu ẏ lleẏdẏr r. ẏ bẏd eneẏt uadeu eff. onẏs eẏll ta-
lu dẏholper ẏnteu ual lleẏdẏr. Pa dẏn bẏnnac a dẏholper o urautr
gẏureẏth ar gafael ẏnẏ wlat trosẏr oet a roet ẏdau bẏt eneẏt ua-
deu onẏ cheiff ar prẏnnu canẏ dẏlẏ eff ẏ wlat ẏn oes ẏr arglwẏd a ẏ-
dẏholo onẏt o can dẏgẏmot ac eff. Puẏ bẏnnac ẏ caffer ẏ lleẏdẏr ẏn

dyuot yn ty ac na allo y hebrug y urthau byt amreythodeu ac ony byd
amreyth dyholyer. Pwybynnac y caffer lledrat ynny dy gan uot y gynnal
hed ynddau. kyt bo ydaw ef agarwo o y gorf rac y lledrat euo eysyoet
bysseu cadu y ty. Ac urth hynny y barnun ny y ty hunnw yn halaned
ac auo y gyt ac ef eythyr adneu canny perchennauc yr adneu cadu ty
arall rac lledrat. ny byd colledyc ynteu or eydau. Nyt oes y cymreyth
lle y dylyer amreyth gwybydyeyl namyn am lad celeyn. Pwybynnac a
uynho gwneuthur dogyn uynac aet ar yr arglwyd a dywedet y
wneuthur lledrat odyn ny leueys y dywedwyt arnau ay rac y uon
hed ay rac y uedyant. yna y mae yaun yr arglwyd dyuynnu yr esseyryat
arnau a dywedet urthau yr hyn a dywetpwyt urthau ynteu. ac ellyg
yr esseyryat y gyt ac ef hyt ar drus yr eglwys a chwoyset racdau na
tyngho anudon ac omyn tyngu tynghet yn gyntaf ar drus yr eglwys
ar eyl ar y gagell. ar trydyd ar y allaur. ac odyna doet yr esseyryat
ar yr arglwyd a dywedet gauael y cubyl. ar arglwyd a dyly tyngu
y gauael dogyn uynac pan holo ydyn yn dadleu ac yn erbyn hynny
ny ellyr dym. Ny byd eneytuadeu ef yr hynny namyn lleydyr
gwerth. Ony eyll cafael y werth dyholyer ual lleydyr. Gwedy a
uynnu gadu gwat ydau yr gyrr yr arglwyd ual yr gyrr perchen
nauc a hunnw mwyhaf y coylhya gwedy yr gwyuer ydau. O dere
uyd ydyn cafael kyt amy ueyl ny bo eydau ay can gun ay y cudua
arall ef gymryt ohanau hep gannyat dyryn a uyd hyt yd el nac
o rod nac o wadaul nac o brynu hyt y ganyet llau. ac urth hyn
ny y gelwyr ef cyhyryn canlyawdyr ac nyt a bellach y gan ueyll.
Pwybynnac a uynno daly lledrat yn llau arall deuet uch pen y
pech a dalyo a gouynnet puy a werthey du hunn. o ny byd nep
ay gwarchatwo kymeret ef gannyat y gymryt yr eydau.
Ac gwedy y cafo cannyat aet y fford ar yr ynat ac ual y mynaco
yr ynat ydau kymeret ef a damdynghet. O deruyd ydau yn

nyll yr eidau dyuot gwerthwyr idaw a gwrthtynnebu y dyn gouynnet
pwy a werthei ydy hwn. yawn yw yr gwerthwyr idaw dywedu
panyw y ef a gwerthei idaw. ac yna y mae yawn yr hawlwr dywe
dut canyw yw yr gwarchadw y meuy. ac yna y mae yawn yr amdiffyn
wyr dywedut cubyl idaw nat oes dim o'r teu dy gennyf i ny. ac gwyr
ac nat oes beth arth gwaltrawl dy arth goller apha amser. Gwyr adna
ul y mae yawn gwybot hynny. Chwechet yw da dyn y gantaw
ac ateb y gellir damdwng ac or teir ereill ny ellir. Gwyr y y teir
ny ellir arnew a benfic a lloc a kymynnas. canys yno yawn holi y lle y
mae a holi y nep y dot ar ddaw. y teir ereill y syd yawn damdwng arna
dunt. yu onaduno lledrat. ar eisl coller o lesger. Ar trydyd yw anghy
uarch. Sef achaws y dylyir eu damdwng: wrth nas etbynnyui llaw arall
y llaw ef. wrth hynny y gellir ynteu damdwng yr eidau yny lle y gwe
lo. Pwy bynnac a unho damdwng yr eidau ual hyn y mae ydau y dam
dwng. Os peth marwawl a damdwng damdynghet ay law assw ar y lle y
mynno ydaw. Os anyueil a damdwng damdynghet ay law assw ar y glust
deheu yr anyueil ar llaw deheu ar y creireu. Ar llaw deheu yr amdiffyn
nwr ar y glust assw yr anyueil ac y uelly tynghet yr hawlwr nat oed ber
chennawc a dyhet nas brynu nas gwerthu namyn euo. ac y gwr a hynny
nat aeth y gantaw nac yn rod nac y benffic nac yn adneu nas gwer
thu namyn y dwyn o lledrat y gantaw neu o anghyuarch neu o golli
Ac eu gwyr y dyd ydyw wythnos ar wythnos yny mis ar mis yny blwyd
dyn ar dyn yny blwyddyn. y anyueil y cethyr trwy arddelu geny a
meithrin a chadw cyn coll ac ar wahanu. Os o genyn a meithryn
y cethyr y arddelu gwyddei gwnaet ual hyn. Dodet ym pen ceith
wr y neydaw yman ar geni ar meithryn gantaw ac nat aeth y ganth
au er pan aned ar y berchennogaeth hyt y dyd hwnnw. Gwyr y tyst
... a dylyhwyt ydau cymydawc uch llaw ac arall yr llaw uno am
... gwr uch y ureint ac arall ys y ureint ac o achaws hynny dygynu

ydau. Os o gadu cyn coll y deỽyt y ardelu damdyghet ar llun ty dyỽe-
dassam ny uchot a gyỽedy as damdyghó dyỽedet yntteu y uot gantau
ay uythnos amyl ay tymor yngynt nochany llall a bot ydau ef ay cey-
du o gyt ỽeyt chwedychyaw y uot ar y helu ay uythnos ay mys ay tym
yn gynt no gyt y collet ef yr eydau. Ac o cheyff hynny dygyn yu. Os
o ar ỽaythlaỽ yd ardelu dyỽedet pwy a ardelu neu a ar ỽaythlaỽ hwn
o byt yny mae kymeret y ardelu a tan y lledrat a byt ryd yntteu. Ac o da-
uyd yr ar ỽaythlaỽ y gymryt damdyghet yny lau ef. Ac yntteu bỽeu-
ol myn ceyssyaw y ar ỽaythlaỽ arall neu dyguydet ehun. Ac y uelly y
geyssyl lledrat cerdet o lau y lau hyt tray caffo yny mae ay kymero y gan-
thau. O cheyff yny mae ay kymero y ganthau ac ardelu ohanau o ar
ỽaythlaỽ yn lle arall rodet oet ydau y geyssyaw y ar ỽaythlaỽ. nyt
amgen trydyeu yn un gyulchut pytheunos yg gỽlat arall ac y uelly y
cerda hyt y trydet lau. Ac or drydet lau kyureyth dyannot. Ac os y dry-
dessau a geyff ay kymero ohoney gadael ydy cyrchyt nat oes annot.
Pwy bynnac a dotto ar ỽaythlaỽ ym pen arall a phallu y ar ỽaythlaỽ
ydau byt ehun lleydyr kyuadef. A hynny herỽyd messur y lledrat
a dalher gantau. Y cyureyth hyỽel ymae hyt ym pedeyr ceynnya-
uc y uot yn lleydyr gỽerth ac ohynny allan yn eneyt uadeu. Ereyll a
dyỽeyt o pob anyueyl pedwar troydyauc y uot yn eneyt uadeu. Eythyr oe-
dyogelhaỽ yu hyt ym pedeyr ceynnyauc. y lleydyr a werther seyth pu-
nt y werth. yr hun a uo eneyt uadeu ny dylyir dyun oy da canys dylyir
dyỽuyn a dyal eythyr talu yr colledyc yr eydau. Sef achaus urth na
dyly adau ar [illegible] nau undylyet. y chyureyth hyỽel ybu tal am ledrat
ar eyl tal. Ac ystynnidus bledyn uab kynuyn talu ydyn y gollet urth y
damdug. y da y ford y kymynno aet ony byd plant ydau. O byd plant
ny dyly kymynnu eythyr y dylyedyon a daỽet yr eglwys. Ny dyly ar-
glwyd ebedyu dyn a dyhenydyo. o dyhenydyr y gỽlat arall yr arglwyd
a dyly y ebedyu. Ny byd galanas am leydyr ac ny byd llys yrug dwy [illegible]

...yl yr dyeithydu. Gwynwyr o wlat arall a trigyno ac arglwyd o de
...yr eu bot yn lladron gwerth. ac o lledyr dylyu galanas amdanunt.
...tradwyr arglwyd a thrwydwyr a phob dyn a vo eneyt uadeu o unnir
y gyureyth ny dylyir galanas amdanunt. Tytrwydwyr o gwadant
yn tyrnygruyd. gwat a dylyant deudyblyc. sef yw tyrnygruyd dyguyn
naw y da ydau ehun ac yn berchennauc. sef yw lledrat pob peth a wa
ret ac a dyccer. sef yw anghyuarch pob peth a dycer yn anolew. ac ny wa
rer. sef yw treys pob peth a dycher y gwyd o anuod. sef yw anodeu pob peth
a dycher yn ryd arall. ny dylyir am anodeu namyn dyeithrwyau y dyno
der. Ny dylyir dyeithydu dyn caeth os pryn y arglwyd ac ony chefyr dyma
nylau y arglwyd a ceyll y dyheurrau. ac o achaus hynny yd hyl yn deuodyr
yn hargluydy dyheurrau eu halltudyon. Alltudyon twys uor neu o wlat
arall. anghyfureyth ny dylyir nac am wynt nac am dyn arall eu dye
rydu namyn yr nep wyrto yda eu dyeithrwyau hyt ym pen y teyrnos
aw tyrdyeu. am ky neu edeyn ny dylyir na dyrwy na dyhenyd namyn
camlwrw ay da yr perchennauc. Nau affeyth tan kyntaf yw
rody kynghor y losci y ty. yr eyl yw cytsynyau ae losci. Trydyt yw mynet
y achaus y losci. Petwered yw ymdwyn y bwyllur. Pymhet yw llad
tan. Chwechet yw ceyssyau gosgymon. Seythvet chwythu y tan y
...ennynno. Wythvet yw rody y tan ar y nep ae llosco. Nauvet yw
...weler y losgy. Pwybynnac a uynno gwadu yrun o rey hynny
...uadeu llw deg wyr a deugeynt. Ac os yn lledrat y gwneyr arnau ynte
...yll hanner o wyr nod ar lleyll o wyr dynot. neu daler yn gubyl. Pwy
bynnac a losco ty a llosgy o hunny ty arall taler yty a enynnwys ac y uelly
...y dyr hyt y ercto. Pwybynnac a rodo tan ar arall y losci ac ef y gan y
...os taler y cyuyan. Pwybynnac a gynneuo tan yn ty ny bo ef dau
...yn pen y teyrnos ar tyrdyeu gwrnyt arnau y wedychet. Pwybyn
nac a gynneuo tan yn odyn cenoet gan arall y llosgo ac na chymer
...guer y gan y nep a gratto arnei wedy ef taler than y gwedychet.

ẏryſ...

ef ew anodev pob peth
a dẏccer en rẏth peth
arall. Nẏ deleẏr am ano
dev namẏn dẏveẏſſẏ waw
edẏn oe da.

Nẏ deleẏr dẏvenẏdv kaeth
os prẏn ẏ arglwẏd. ac
onẏ cheffẏr dẏm enẏ law
ẏ arglwẏd a eẏll ẏ dẏhev
raw. Ac o achavs hennẏ ed
edes en devodẏ ẏr arglwẏ
dẏ dẏhevrav ev gweẏſſẏon.

Alltvdẏon.

Alltvdẏon tros vor nev
o gwlat arall. ac agkẏv
veẏth. nẏ deleẏr nac am
wẏt. nac am dẏavt. ev
dẏvenẏdv namẏn ẏr nep
a veẏſſo e da ẏ dẏwẏn. hẏt
am pen e teẏr nos ar tẏ
dẏev rẏd ẏnt.

Am kẏ nev ederẏn nẏ
dẏrwẏ na dẏhenẏd
namẏn kamlvrv ẏr ar
glwẏd ar da ẏr perchen
navc. Am nav affeẏth tan
e traetha hẏnn.

Nav affeẏth tan.

Kẏntaf ew o
nadvnt rodẏ kẏg
hor ẏ loſcẏ e tẏ.

Yr eẏl ew kẏtſſẏnnẏav aẏ
loſcẏ. Trẏdẏd ew mẏnet o
achavs ẏ loſcẏ. Pedweryd
ew emdwẏn rwẏll. Pym
het ew llad tan. Chwechet
ew keẏſſẏav goſkẏmon.
Seẏthwet ew bvhav e tan
enẏ enẏnho. Vẏthvet
ew rodẏ e tan ar enep
aẏ lloſco. Navvet ew gwe
let ẏ loſcẏ. Pwẏ bẏnnac
a vẏnho gwadv vn o
affeẏthoed hennẏ rodet llw
deg wẏr a dev vgeẏnt. Ac
os en lledrat e gẏrrẏr ar
nav eneẏll hanner en wẏr
not ar llall en wẏr dẏnot.
nev talet en kvbẏl.

Ereẏll a deweẏt nat
mwẏ reẏth lledrat en
e bẏt no devdeg wẏr. ac
emae devdegwẏr a watta
lledrat. ar neẏll hanner
en wẏr not ar llall en
wẏr dẏnot. Ac evellẏ e
gwedẏr lledrat lloſc. ka
nẏs mwẏ breẏnt e lled
rat no breẏnt e lloſc.

Pwẏ bẏnnac a rodho tan
ar arall ẏ loſcẏ ac ef
kanẏ a def talet e traẏan.

ac ny [illegible]
amuyn [illegible] pop peth [illegible]
en vyd arall [illegible] deleyr dyur [illegible] dyrwyn [illegible]
or dar a dyleyr dyenythu [illegible] pryn yarghlwyd
ac onskefyr dyn eny lun yarghlwyd arall y dyle
urtan. ac oachaws henne er hyn en [illegible] en
harghlwydhy dyhenwan en alldudyon [illegible]
vor neu oghluad arall aghenreyt ny deleyr nac
am vorc nac am dyn arall en dyenythu [illegible]
yn yr nep pyeuho oder en dyrivian hyd en pen [illegible]
yr nos ar tdyeu am ky neu ederyn ny dele
na dyruy nadylenyt namen camlwrw [illegible]
da yr perchenauc [illegible]
An afeyt tan kamaf en roy kader [illegible]
ety er eyl en keferyau ae losky [illegible] en
[illegible]ne net oachaus y losky pedueryt en [illegible]
ebwellun. penuet en llad tan vy kod en lleyt
[illegible] goskemon leysuet kanen etan [illegible]
[illegible] vet en roy kadyr etan ar enep ae llosko
[illegible] vet en guelet vlosky. [illegible] en
adu yr hun or eyheno, rodhed llu dec gwyr
adeuekeyn. ac os en lle [illegible] ar [illegible]
enevll hann oguyr nod. ar lleyl [illegible]
neu talet en kubel. [illegible] oh
unu ty ar all talet ety [illegible] ac euelle [illegible]
[illegible] hyd ekerdo. pyebennac ar adho tan [illegible]

61

[illegible]

nu vleskeaac ef kanniadef talet e trayan puebennac
akeneuho tan en ty nyuo eydau hyd emper e teyrn-
of ar tayen gorwod ar nau ygueyteret. puebennac
akeneuho tan en odyn kenuet kan arall elloskeo ac
na kanho e red y kan enep aerallho ar ney guedy
ef. talet trayan gueytret puebennac adyho tan en-
aghenarie, talet rhan ygueyteret aeaghenarie pue-
bennac aarcho tan ae yr ney ydau ef byeu talu yg-
ueyteret. puebennac aarcho benthyc tan deuet
heb hanl heb ar aanl ar nau. tan nydyukyr-
tan godeyt mannch, atan geueyl trefcort
aner vii. huyr e regethyr ar tey ahydheu en
pethendo neu en yglys. atan eneyn tref-
cort aner keythuryt vurth e tey e reyll. pu
ebennac akennho peth en adnen atan talet yr
ylosky val kynt. Ader nyd ennnhu ty ennen
tref talet ef edeudy nessaf ayher hyt yuns
atau ac oly ynt alann o nessaf y nessaf. Gal-
nas nyd a enol dan namyn enol llan ae lloske
pa dyn bennac alosco godeythyeu namyn
mannth ef ae ytal. Guedlyessen akenneho
ene gueeu neu pelleneu e reyll atnna ac en
llosky, nnent adelant en talu. kanes delea-
nt en cadu rac pob kollet. Dy does kaflanan

63

quel tan dyn ar craut dyn arall adyuecher heb guer
tret dyn ylyd ac ef. Oderuyd deuot moch y ty
aguaskaru etan enyllosko ety adyaghat emoch
talet e perchenau emoch en guerth et. Os
emoch alyff kehedet en. kanys deuueredyc
ynt. Ac vrth hene ene lle bo kehedet e kef
reych ny dyhueyr, namen eubot er byu enev
byn. Na dotet nep tan heb kanyat ac os duc
talet canlure. kany guel dyn ac ef. na
roet nep etan heb huybod pedh aguenelet
ac ef. ac os ryd talet trayan yguerth et
Oderuyd ydyn en duen tan ety arall ehe
dec tan ykantau talet yguerth et ony eyll
ar etan bu en ran ehonan. Oderuyd ydyn
llosgi yr crassu yr dyn arall. hyt en pen y tey
r nos ar tdyen egoruyt arnau. Nybyt
enest vaden heb yr treyss. ef ef a chaus en
laraet en yr nep a treyssyer. Kanys y da ad
ychyn eny huet a her uyt yureyn dyue
her ydan ylaraet ay da ac yr arglwyt
ydyr uy Keuepr uyt casset iiii. kt. hyd en
pen epeduaredyt ar dec guedy ganer tra

[illegible]

64 tr. mod. xxiiii. ac os ar hyd ekefir. kenneynt ydy
hwyn a dymmen vuann. Ac o keyf vn dyt or
eyl nulguet. xxiiii. er eyll enyuo vuerth ade-
weyn ac euelle hyd er edet bluidyn. Ac ena
er ha entuekeyn ac edele vod en trynydol. Ac
ena ema y guenethur ydynul a delehò ar-
nau nac amus na palfrey vo na gueynytuare
Amuss kennus er dewr nykyll nay guer. nay
vreynt yr porv allan o hanev ebrill hy-
d hanner mey amys hedunef ar yhid ac od-
ena kenyhò amyn teyrnos a dyeu empe-
yll punt a tal. palfrey. cxx. a tal. runcy neu
sumpiuare cxx. a tal. gueynytuare. c.lx.
mare guyllt. lx. estalwyn kennyent en
guerth y dukeyll adue kalde ac ar ynn
Stalwyn yllyn er edet. Sef yu hynny nau wythnos
Gwerth adan theyrnt edeleyr ynyd ammeythy mare
march nac edere eglwyt, ar ac dwellseyvn teir=
lloer ar ac llennmeyre bluyn Ac adan yl-
nyt enyuarchocer emoyrena Ac yrvon
Llwyth amevre ac ony llwcha ena byt yrid en
march ep ac guerthò ac o llvyha a dwener ytr-
ayan guer. Guer troet march y guer
en kubel a y trayan guert ar y le guer[illegible]

ar trayan ar eilegat ar all. pop anaf ar ma-
rch trayan y guerth a tal. yr yaun y velly
ac y kolouen. punbenac a ladho rann march
rodet varch arall en y le. eu perchenauc
a kadwet etten hunnu en y teulu yrauun val
kynt. O ... march yn guerth ac yfruyn
yn guerth ac y talkudyu y kebystyr. punbe-
nac a uenthyco march y arall a guenuyn el-
leu y avelkuen. iii. ar. tal. O thyr ecroen hyd
ekyc viii. tal. O tyr ekyc hyt er ascwrn ...
punbenac a decho march en anghauarc. iiii.
ekyn a fedeir o pob vandyr. ny deleyr am
dyskenu ... vann eu dyskenu can ...
huyt a henny y perchenauc en march. kenoet ...
marw ... ny dele namyn y lu ehun
guneithur y dau kestal ac yr eydau ehun
o ylok aguanu a talher y dau y loc. O-
nyd y dyn lloky hyd en lle ac ... hen-
ne y da talet trayan er elu y perchena-
uc en march ... ac o da arall ac ang-
hauarc yr argluyt. O duyt clefyt marc
en enfyc ... ar bryhu arall ...
er march arall yen y le eny vo iach
y march ac ... yach ... hun-
nu.

pedeyr pedhol ac eu to hoelon. iiii. k. ¶ Guerth
yr march a tuyll ehtyau ac na bo dyuechyr
uedeu ny dyluch yr. ony byd un or try
heyn amen llu nas guyper. Guert ebolef.
iiii. hyd ep dyuer edyt ar dec ac olyune
hyd enpen e bluydyn. xvi. Ohene hyd
enhen edue blenet deudec ar hugeyn
ac enyteyr bluyt. lx. de ena guennyd ar
ney. Guert vnnig vn guerth ac y kebyl
... vtheyty tenu kar en alla ac eg
guaere. abet en ebolyaue ac ony byt en elle
voyan guert a dier.
Ep lo or nol e gauer. hyd kallangaiaf
iiii. k. o kalan gayaf allan. ii. k. pop teimor.
hyd er aueth edele y hanol anyn ynogyt.
aueth edel keyf. iiii. k. a uny llo ac ohene
allan. ii. pop teimor. hit. u. verth noey
ar dyt hunu allan adeuel keyn en y guert
ac y llo adele enu deyt nauanu adedellu
gr ohe dey r ther guer y llo. iiii.
k. hyd kalangayaf ac ohene allan vn
guert vyt a pop llo ... vn. ii. pedec ar
yllae a pedeyr k. am y llo o hanner
hef allan edele y henwl ... er en ha-
vyer

eder keyt. iiii. kefreyt en edyt hunnu. ac
ohenne allan. ii. pop deunor. hyd hanner
maurth neu hyd hanner ebryll. ac ena edy-
le allu adigunyau y llauryaut dolydiw ery-
no kubyl y guert. ac ena eb[illegible]t ke. ac ene-
ue hyd epchedlo a hyd hynne [illegible]er. y ue ydele
dyunuyt ac ohynne allan da[illegible]uduyt mel
lur. ellaeth teyr modued en y gualaut a. vi.
emper. ney elleth a. y. ir. en y hyd en amres-
oen. les bu[illegible] adele mellin. an elleth hyd en
ena. guerth cluit aceru allegat. iiii. gue
rth ychet iiii pop bluydyn neu damat aph-
oen agallu ohoney eudiuu vhoen a ykluan
rac kauad ney ahenne vugueyt. Obyt ry-
ther y e xxx. pop bluydyn tra vo byu. Obyt
kemnen amyllaet vduen dauuetyt mey
en lle keyenyn ny el un lluden eu y blaen a
gadu yr nep pyeuho y gadro a heb adael
dyn yr llo a dody en llet mellin y gadro
ac obyt llauur duegueyt en edyr doghen
gi ac onybyt y dyeyllyuan oulaut ke-
yre hyd uial kyryc ac ohynne hyd g-
uyl vyhagel oulaut heyt ohyny hit
kalan gayaf oualaut ryc. Oduyt pi-
yau buc keflo a kolly y kafladaut

Gwerth clyt acri a llygat teth

68

pryt en ydau rody llu ebukeyl ar guyre
re ac gadrho nad ens ekolles. dyna
guet guyrr vn kerdhed adyuauet v-
anu pan dhoter adau pen er yeu ed
le darckauael ar nau nauuetyt eh
uebrauur [illegible] ac ohyny hyd empen eb
lwyn .ii. [illegible] pop temon adkeyt ar ua
hu ac am[illegible] bene etryc hyd en vi-
ed gueyt acohene allan damdyg ac
en kenguedyl ydady en araded ac od
and or bore hyd becuuyt nauuetyt
chuecrauur byt ryd eneb ayguertho
ac ony dart en erbyn y heuoet ke
uueyut xxx adeleyr ytalu enytethy
ac ol enegyllda er art taler .xv. pop
bluyn llalem .ii. llo ebluyn keintaf y ke
an eyll .ii. ar trydet .iii. ar iiiiet .iiii. k.
ac guelly byt puebenac aguertho dy
naugue yaun en ydau y gor nad ri-
ac theyn eguarthec arac clauer y
en racghor rac clauy hyd huyl pa
tryc enep ay prynno adele en kadu
en lle yao. ac ency ny ii refo cla-
uery en tau vn bleuet kyn

porchell

Guert porchell or nos eganer
hyd eny el epronno k hyd tra uo
en denu .v. k. elef en hene tuyl
ac ohene eny el emuch yr kae

hanu vyt a .iiii. k. guert ac oguyl ieuan hyd
e kalan .xv. or kalan hyd guyl vehan .vi. k. ey
gueyth ac ena en .xxx. val ymam. teythi hu
ve na bo haetvedwe ac na dello yperkyll ac
gvr nod teyr nos a dyen rac enengdawe. neu y
odyf yperkyl ac os emelle ebyt a dueret ey
an e guert kemeryn en guert yhael ay guer
et chun kemeyrt en guert ebaet a guert
teyr or nuech.

Ean dyn ov nos ekaner hyd kalan gayaf
.v. k. a tal o kalan gayaf hyd emped eblwyn
.ii. k. a tal ac ena e tal .iiii. k. teythi danat blys
ac oen ay goruad hyd kalanmey rac graunc
eny kaffo teyr gwala or tafuanl neunyt am
teythi .iii. k. neu danad holl. duy am y hoen
ac vn am y llaeth y llegat ay clun ay corne
ay llosewn .n. ay theys .i. k. am pop vn onadu
ne emaharaen teyr demeyt e guert, vn am
keyll, ac vn am ekorf ac engle ekeyuyr ey
thyr nadoes yhebyn na myn yhad en holl
ac euervyc en vn blyth; Sef eu teythy .i.
a dymey

Gueuth carth .iiii. teythi gualat a clefad
allad llechad ac nabo tun en yheuyn amey
thryn ac na dello ykanaon le obyt un

70

Cerdd hanner gwerth

en eyssyeu, ortrued trayan y guert pop amyneyl glan y hanner guert en y werthu pop amyneyl buder y trayan guert

(Gwyd. Cilfachwyd) uerth kuyt .i. k. gurth keylyacuyt kemeyn aguert .ii. huyt. gurth guyt o ke meyn aguerth ynyt essef a dele vod eu ynyt .xxiiii. kyn gurth pyp vn o nadunt dymey. neu esk(ob) keyr hep ahyne eu ydodo unt guedy edaruoent .v. k. essef aal er nyt or .xii. k.

ar .k. aal keylyauc n ar aal. pop keu escub keyr yc neu fir dlyc eu yelkeno guedy hene dymey eu yelkeno doruho a guedy hony keynyauc kefreyt aal.

(Gellgi) Gellgy brenyn punt en kefr. uys. xx. en agkefruys .lx. eny bluyt .xxx. eny kellutt .xv. or pan aner eny agoro y lekeyt

(Milgi) Mylky obyt kefruys .cxx. obyt agkefruys .lx. eny bluyt .xxx. eny kenlhut .xv. or pan aner eny agoro y lekeyt .vii. a dymey

(Colwyn) Coluyn brenyn punt aal koluyn gur .ry. d .cxx. koluyn mab eylld .xxiiii. vyguer ae

(Costawc) y kostauc toun.

Mylky mab uchelur vyguert amylky brenyn Pakybenuc auo y mab eylt vu ker dhed ay kostauc toun.

.10.

pueberenac byeirdd kouaui [illegible]
atal. Bukeylky ael ebore enmalaun *bugeilgi*
er escrybyl ac adel enof enrithal *71*
er eydyon teledyhuaf atal.
N yth hebauc punt atal en keu rud *hebaw̄c*
.xx. guedy bo mudteyr aguyn punt
os ebrenyn byeuyt. os mab vchelur
.xx. obyt mutteyr. os keu rud .lx. hu
yedyc obyt hebauc .xxiiii. Nyth
llemetken .xxiiii. llemysken keny me- *llemysten.*
net emuid .xii. aguedy edel emuid .xx
iiii. pa ededyn bynac auo yrrayaunc
y vn guert ay yar — *Am y gwenyn.*
G uert henllen .iiii.xx. guert ken- *Cyntaid*
teyd .xvi. taruheyt .xii. heyd ekerteyd *tarwheit*
.xii heyd etaruheyd .viii. Oderuyd hey-
dyan heyd guedy ahun .iiii. atal aho
uo ahelguyr a thessuit tar uheyd guerth *Elkenyn*
modrydaf guenyn .xxiiii. ac euelle *modryda*
hyd kalangayaf okalangayaf allan
henllen vyd a .iiii.xx. atal. Askellet- *Asgelheit*
ryda en henllen hyd kalanmey ac
yna .xxiiii. atal tredet hele ryd heyt *3. heleyryd*
guenyn ar gurelken
G uerth hyd okalangayaf hyd

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] . aual . a yr vgeyn teulu ?
anadaun . ac o hwyl venam hyd eklug yri .
gelwyt kefreythyaul esyd en dan ab . en
pop vn onadunt . seff golwythyon edwy
vanoc val edeneyn . ay enlant . ay lauhr
on ay kallon ay herwch ay ahu ay dug
leuen ay thumon . ay hydkellen ay keln
uyden dim pop vn camlure seff en vey
ryf deu keyn myhu deudec myhu
Oduyd deuad chun ebreuyn en hol hyd
ay lad pirbenac byeiho e tyr . kemeret ekun ar
hyd akaduned hyd hanner dyd heb ymlyt hyan
os bore vyd, ac ony dan ehanedyon blighyn e
hyd . akaduet ykye ar e croen allydhyet ehun
adechret ameian adref. Os hanner dyt kadue
hyd naun Os naun kaduet hyd guedy gosber . Os
guedy gosber kaduned hyd ebore drannu manneli
man . Ony deuant erawes defnyethet ykye
akaduet ecroen ar hydkyllen yr henedyon
adeuant kyn defnyetyaw ykye rodhet ehun
chuarr yr nep pyeiho e tyr echuartaur dylur
y pop perchen pechecen dr chuartaur rac yp
op perchen kella Oduyd ellug ar hyd pyeiho
benac ehun perchenauc e tyr pe yeu echuar
taur dylur pirbenac akaffo lluden en uarw
glan ar e tyr ef byeu yechuarthaur ar nep bie
eiho e tyr byeu amen hennu pirbenac akaffo

lludyn marw o byt budyr ar tyr arall ke-
nyanc a kessyr ar lludyn yr nep pyeufo eyr
ac ny kefir namen or man a mynneyt yeyr gu-
yll heme. puebenac a kaffo bydaf yn adaf neu hyd-
ech neyr ar bydaf yr nep pyeufo eyr. pueb
enac a venno annel ar tyr arall heb ykanyat
.iiii. am akory eyr a .iiii. am ykaynn ac ano en
ranel, ac kamlury e yr brenyn. unguerth
yurc abuc agauar ayerchel ac eleyn annyn
croen ych .viii. croen hyd .viii. croen buch
.vii. croen euchyc .vii. croen dauat .iiii. cro
en gauar .iiii. croen yurc .i. guert croen lluy-
nauc .viii. croen deuet ky .viii. croen bleyt
.viii. croen belen .xxiiii. croen lloledan .xxx.
guert deruen .cxx. o byt duykeyc .lx. am pop
un o bedaut kaubralleet a kenybnynt kembr-
aller obedaut onnen guerth traulkeyg aker-
ho o kallon ypren .xxx. ac anyn hynne brye
uyd ac nydoes guerth arnau. eythyr eaun-
lure yr brenyn am guenenthyn tull ar ney
.xxiiii. a hynny vperchenanc e koet ar camlure
yr brenyn. guerth kelyn derwen ny del frw-
ith ar ney .iiii. guerth kollwyn .xxiiii. oe ...
un kollen or kollwyn .iiii. pop pren a auguet
ho frwyth un guerth a kollwyn guy eythyr

[illegible] ac auall hyny iiii. k. hyd kalangayaf rac hyn
gueb guedy hynny ohynnie .ii. pop kemor eny
arhuedhu [illegible] ac ena h. atal. ac uuch hyn
euae un kerdhet allo buch. auallen llu. iiii atal
enydel [illegible] aguedy del [illegible] .xxx. pop pren
aplaner en gaffaue guyd .xx. .iiii. atal pop pren
ny [illegible] .iiii. eythyr henen
lin eguenyn guerth heullen .xx. .iiii. guerth
kyntheyt [illegible] .vi. guerth [illegible] tar uheyt
.xii. trededer hey .viii. er heyt kentaf adel or
kentheyt .xii. er heyt kentaf adel or tann
heyt .viii. her heyt kentaf adel or trededer
heyt .iiii. heb del kauuel. a honno aelguyr
alkelleyt ac ny dele heydyau hyd guedy au
st. guerc modredaf guenyn .xx. .iiii. ac euelle
ebedaw hyd kalangayaf. o kalangayaf allan
heullen vyd pop vn .xx. .iiii. yguerc. eythyr
alkelleyt ny byd heullen hyd kalanmey kany
guys ena anyd bylyn pop keyeg or man hyny
.xx. atal. guerc eghuyd yhupen heneuon
edaw.
Lena eguelel yoruerch uab madauc nad en
kreuuo eleryuenn guerth ery ar deodrene
ar kaua allugher hyd. kentaf en pueben
adyftrenho nenna ebrenyn. talet .xx. o pop
[illegible] a kanalyho enen Sef en henne .xvi.

kaloneu ar eneu a .xxx. ar godey
mab uchelur .xx. ar pop gwael a kanalyo euenset 97
en henne .vi. cloueu a dec ar .xx. ar pop vn rema
eyll .xx. ar pop gwael a gwallyo euen .xx.x. ar po 75
p vn or godev. hasty .iiii. kanasty .viii. puebeu
nae a vyrynho trey en aghen ... taler .iiii. ke
am pop pren bral am goreu am er amhynyok
en .iiii. am ecaleyr .iiii. am ercheu .iiii. am epw
can .iiii. am pop paul a gwalen, a keledereu
.i. epolyon seuul ar keybreu .v. gwyspren .ii.
uledyf. o ty a ymaghure trayan gwerth ey
auyd ar uadurua. a trayan eto auyd ar er
aghure. Legma guerth eddyledreuen.

breeyn ebrenyn .xx. atal
gobennyd .xx.iiii. atal
epeyr .xx.
kychwe y .xx.iiii.
kallaur .lx.
ekychwe y ny .xii.
ectelyn .xx.
ekeneyr corn .xx.iiii.
telyn penkerd .xx.
ykeyr corn .xx.iiii.
enllubnyt .xx.
corn echyf ebrenyn
punt atal.

corn e pheneyt
punt
et corn ihene a delear
vod euelenyd
pop dlus brenyn
y ffiolen a y uodreyen
a y kyrn punt a tal
kany dele ef daduc
breenyn mab uchelur
.lx.
y ppenyt .xxiiii.
y kallaur .lx.
y kyueyn .xii.

ac y corn keueyrat punt y telyn .lx.

100 76

.xii	bwyall lydan	.iiii.
...diuit obyd ascuit-	bwyall kenuir	.ii.
...a moruyl ...r.	bwyall vechan	.i.
...obyd blawn corn hir	rump	.ii.
...xiiii. obyd corn ey	taradyr petruer	.i.
...oen .xii. obyt taaw-	ebyll	dymey
...bwrd bren iiii. k.	cremaan	.i.
keruyn estellawr ob-	guellen	.i.
...t breuyn byeuyd	rau	.i.
...xiiii.	keyp	.ii.
obyt mab uchellur .xii	guedyf	.i.
obyt mab eyll .vi.	...dyf	.i.
pop keruyn ...ypren	gelef	.i.
iiii.	rastel	dymey
...myden iiii ar.	croper	dymey
pop .vii	...uyden	dymey
...dev .ii.	canhwyll	.i.
...en .ii.	ser	dymey
kehuru .i.	fiol duuyr	fyr.
...e... .i.	chwyul...ol	fyr.
...aan tract .i.	...ch	fyr.
padell ...an .i	turnen	fyr.
fyol pren ael en llyn	guerthyr	fyr.
iiii.	kegladur	fyr.
bavol vii. iiii.	estellawr dyruyn	fyr.
heskyn ... .ii.	fust	fyr.
byol helyc .ii.	kreuenllyn	fyr.
heskyn helyc .i.	...duyn	fyr.
bavol duyn .i	espodol	fyr.

rau brenn fyr pop pedh mynnu gu

forch fyr erch kefreyt dim 77

krysbyn fyr dug anyd ar naw

yscub keyre fyr vuyd .ii.

dull llyn fyr kydedesbel .i.

kyu gwe yar fyr deskel arall .i.

buruy fyr gostor .i.

llemyadur fyr rydyll .i.

llencroen fyr cryb .i.

drych fyr caboluaen dym

ryskyn fyr ode .i.

geuel pren fyr clawr poby .i.

gweil fyr pat bleu deudec luy

kyst damduc melyn .i.

ac euedeu da raf luyf .xii. kauel-

arvebar dad yn .i.

agradell dad torc mylky brenyn

esteraf ac aptchyn viii.

ar uey da torc mylky gurda

tathell da pedeyr keynyawc

moruuyl da kallawan mylky

bytheyat da brenyn .iiii.

eydyon gwedy yd kallewan gurda .ii.

ennadauho ayteled kallewan mylky ele

ynnuyt dadug gat viii. a myty .iiii.

kauell teyrnn .x.
berua .x.
elten pryd dae x.
coltrel dim .
houfett xxiiii d.
geuyn xxiiii
gleysyadec xxiiii
pelluydec viii
ballecruyd .iiii.
gleysyat .ii. .
kar .ii.
estradur .i.
estraul .ii.
brekvcauau .ii.
preuyal guedes
xxiiii epeythynen
ar cloryon viii .
ebruyden viii
gruyllen viii
ecarnanen artoh
ellen viii tanyau
ar etrohellen .
Ofer gof xx
eynyan ...
eynyaun Kerrvauc
viii. emekyuen
viii gouel gof. iiii.

orth a camec akechtrawd [illegible]
a kurysyll arroryt a [illegible]
acarnllof abreuanlly [illegible]
am pop vn ohene. iiii. ll
guerth breuandy punt
trywgeyn ar pop uaen
ydau.
a cuckeyn ar er reuynit
cugeyn ar eguyd
ar ery decarugeyn
eurenau .iiii.
ar emayn vraf .ii.
ar emayn yssaf .ii.
ar ebrenauuet .iiii.
guaeu .iiii.
bua adeudecsaet .iiii.
aref buyall .ii.
cledyf obyd breulyf. xii.
obyd grunleyt xvi
obyd guenkyt xxiiii
taryan viii
obyt kalec llassart neu
eur gale xxiiii.
lurye dim
penfestyn dim
pereguyn dim
guert kefruy .viii.

fruyn eureyt .viii.
fruyn aryanneit .vi.
fruenen estaynneyt
adulys ac euedeyt
.iiii.
espartunen eureyt.
.iiii. espardunen .
aryanneyt .ii.
espardunen dulys
ac estaynneyt ac eu
greyt .i.
Key a adunt vrth
vreynt e kefruy
eduy guartaual
ar teyr keythel er
eyll ahadunt gue
rth kefreyt ar na
dunt . Sef eu hen
ne guarthaualeu
Obedant eureyt
.viii. Obedant ary
vaneyt iiii .
Obydant eurdeyt
neu dulys neu esta
vneyt .iiii.
bronkegethel .vi.
kerchet ac .vi. .

Guarthaual eduy .
tor keythel .ii.
sudhen .iiii.
panel keythuyt .i.
panel lueyn .i.
kannyl .i.
hossanen mawr .viii.
due hoseanus .vi.
due estynos .iiii. da
botellen kehelaue .iiii. da
eskydyeu careyaue .ii.
guyntellen .i.
gurekys obyt eur
neu aryant . da .
oný byt .i.
modruý . da .
kaý da
kellell clun .i.
kellell kell .i.
housas .i.
lauds
ruyll .i. gurekys .i.
breychiur armilla da
clau taulbuit da
guert drena keyrc
.iiii. gurch duýcluýt buarc
guert drena amyd
.viii. hual hýarn .i.

ol yrien kyt finen · iiii · penchue ·x·
hesaur kyt escynn obyt eydan ebrr
hoccyl kyt nyn punt ·
... cann pyeu obyt eydhy urenynes punt
so bennac ·ii· obyt eydan huchellur neu
vet adeueyt am ygnreyt punt ·cxx·
dyllat pannu da rwe mabcylt neu ysgrybyl ·
ese ar nadunt er pwe taryanc ·xxx·
eyll adeueyt pan kallac ·iiii· d
yhu edull hunn keneyr egyuet ·ii·
ese ar nadunt sol keneyr eguahanuy ·i·
en henne bwrtell pebell aredir ·i·
gurem ·xxiiii oluynen ·ii·
pop mawell dyuessyt pbuyllyeu ar racarnaut ·i·
pedeyr ar ugeynt pop yeu ae ypestel yeu ·i·
pop capan dynes- pystyl kyt
yt ·xxiiii· · carthpren ·i·
pop tudhedyn pe- yrei ·i·
tan ·viii· og ·i· drayngluyt ·i·
cryf allauder ·xx· g[illegible]rth nau aylan yt
iiii · gokefunt en hyn · an
kehuggel da pop un oy deuer oet
teyspan ·viii· ·vi· a bryn vingeyn aryant
llenllyeyn ·viii· ar eduylaug vibyn a ·vi·
penllyeyn ·viii· ygeynt aryant

naw aelawt 3o9y9 furd

80

Gwerth yr aneledeu   Canlaut   Kyz llaw   105

81

ar eday ar deulyghat
.vi. byu a .vi. vgeyn
aryant.
ar duyguenf vibyu
a vugeyn aryant
ar pop vn .vi. byu
a .vi. vgeyn aryant
ac ar ertayn ehun
.vi. byhu a .vi. ugeyn
aryant. Guerth ehik
olledyr .ii. byu a .xl.
aryant. Deae val
naclyhuo vi byu a
c.xx. aryant. Gue-
rth pdupkeyll kem
eynt a guert enam
aylant gokefurt.
Guert emuant kem-
eynt ac eughurt vyn-
deu oll. kanys ef ac
en hamdyfyn. Gurt
byl troet. buech ac v
geyn aryant. Gurt
guant duybyu a .xl.
aryant. Guerth byl
llan buch ac vgeyn
aryant

Guert baut .ii. byu
a .xl. aryant. Gu-
rth venyn .xx.x.
gunt ekukyn vedyr
or byl .xx.vi. adymey
aryant dymey
Guert ekukyn per-
ved .xx.x.iii. adeuyr
dymey. Gurth ekukyn
yllaf .lx.x. aheng eu gu
rth ebyl. Gurth pop vn
or danet buch ac vgeyn
guerth pop vn or ellay
dred .ii. byu a .xl. kanys
bukeyl edanhet ynt
akemeynt ahene oll an
elhyf. ehun. Sef eu ehyf
ar cyppen ar corf. ar
gale. kanys en hene
egeyll er eneyt ved
vrth hene emay vnt
urth en deu ahene oll
t ar perykyl dyn dyn ii
ant ewpen hyd er em-
enyd. adyrnaut eny e-
orf hyd ereuesear

Dam hed
Esathwt
Gyf
Trin lau
3 pid
Dyrn

82 a tory vn o'r pedwar post teyr punt a keyff
enep a'r koller y kan enep ayarcholleho
os sef eu messur. Ghedekynyat y kan
enep ayarchollo vnn. heb ynwyd, newyr.
ygeyn. kany voet ay gwayd dyllat. Ghede-
kynyat gored .xxiiii. Ghedekynyat pudeli.
xii. Ghedekynyat llessen. iiii. vonovc pen
twet yr medyc. i. aal. yolewat pop nos. i. aal
teyr creyt o kenuarc elyt vn ar uyneb
ac arall ar troet. ac arall ar lau. xxx
ar troet. lx. ar lau. cxx ar wyneb. pop
kreyt kudyedyc. iiii. creunan pop acevun
tun. xx. onybyt amwelldu am ynechan
et. kenned enedyc caue adodet pen velyn
ar ellayn. ay lau hun pen ecane ac ocklenyr
vleyn. iiii. k. ony klywyr ny deleyr dym
Guert guaet bonedyc. i. am bob bys a dur
am ewayt. Gwrth guaet rud. xxiiii. Gue
rth guaet kaeth. xvi. Saraet pop dyn
her mwyd ynt eynt etelyr ydan. a'r guaet
gydynkyr guaet devin. a guaet crac
a guaet crwon. yr anghlwyt etelyr dy
ruy. am danan. ac nytelyr yr neppy
euo e guaet. kanys gollegthedyc ynt
eu saraheth haken atelyr.

Mesur Erw. Cyfar 83 / 107

Puybennac a guenel keuar ac kuyt
hunn eu ydau rodÿ bod urthau
a ar uar uod ellau ac kÿlyt a gue
dÿ guenelyut hyuny ykedu euy
dar fey e makal. Sef eu emal al eru
eru. Sef eu mesur er eru try (Mesur erw)
hyt gronyn heyt en e uodued. tri
hyt modued ene palaf. try hyd e pa (Mesur Erw)
laf en e troetuet. peduar troetuet
en guerfeu. viii. troetuet en er eyl
yeu. xii. troetuet en e keseylyeu. xv
vi en yr hyryeu. guyalen kehyd ar yeu
honno yn llau e geyluad ar gheylguat
en blaen er ecchen. ac esteur er hyr
yeu en y lau a hyd y karaetho o hyd bre
yc a hyd en yulen val y kayrayddo deu (Eironyn t. r)
cyryonyn geyr. er eru kentaf yr am
maeth. er eyl yr heyrn. e trydet yr ey
heuyc teuaru. e pedueret yr eydheyuc
guell. rac torry yr yeu ar pemmed yr
geylguat. Ac euelley eberdha yr eruuy
o oreu yoreu er ecchen eythyr na
u torryr er yeu er reghuuc hyd
ediguedhaf. a guedy heny eru guyd (Erwghyd)

84 183

a honno os guyr a kyhuat a hyduy vn
guert eu e bluyd vn. Oderuid venint ne
mu guahuu. guedy darfo eu a kafael
vynent aallant os mennant guahanu oni
bit anod ae ruyn. Oderuyd kan dol
ar eethen amaru vn ouadunt pa ad
oed benac ae decho vaun eu kafael ve
ru ohonau. Odamheu yr ypriechenauc
nar ekafo er hyt cam ykauau ef. creyr
haer hyd na doet yeuu ef vrthau ef. nac
am ybuyt nac am ygualanaeth, a honno ael
guyr eru er hecc dd. ked guenel er kenar
ac ecch ae nadel ef yr llaun a kan dol ar
nau ac na darfo na kyle na deu, ny dele
kafael dym. Oderuyd bod hyer eu elaf ae
deryu ae opher ar all. yaun eu yu perchen
auc kennal pen er yeu. Oderuyd idyn
menu guerthu hyer or kenar reken
arer ny dele ygguerthu eny darfo ek
enar nac yr rafnydau de ol guana
kenet, mydyt kyn kafael veru kolly
veru de ol guedy kafael veru ken
nal pen er yeu ohonau. Paub y pyeu

charre ych

Erwr. ych duy

ych de

Amaeth [illegible]

dyn ydeuenewen yr eredyr nac hwed [illegible]
ynt na pethev er evyll ano ydau · Guedy
edel pop peth y vdunt · er amaeth ar ken[illegible]
nad dyeu · kadwreyn hene en digwall a guenen
thur ydau kefal ac yr eudim elhun · Gueyrgu-
ad adele kayou ar nunt val nad [illegible] ac
na bo ye heyt agatha val na torhoen [illegible]
ouen ac oderuyt dyuc udunt en [illegible]
[illegible]ellur · ef · ar tal · [illegible] enteu yllu naguaha-
[illegible] ydau guaeth noc yr eydau elhun · Er amaeth
ny dyle talu er pechen ony's bryhu · Ac os
bryhu talet neu guadet · Er amaeth a dy-
le kynnhorth e keyilguat o dale er pechen
ac ny dyle en helluint namyn deu benren-
ys guedy dar fo e kyuarvr · paup byeu kyueir-
y de fu ydreu atau adref · Karthur na march
llyfnu ny henyu or kefreyt · Ny dele nep
dody gorelcur ar hyt y bylyd hebyhanuy-
at · Ony amaethyd · Oderuyd bod amrys-
son am dyfeca edrecher en y er amaeth
a dyfuet ohar ay llet · Ac vrth hono gu-
eneler y paup kyftal ay kylyt · Oderuyd
bod amryson er rug deu kyuarvr am
tyr guyll · ac arall fraeth ar neyll en ·

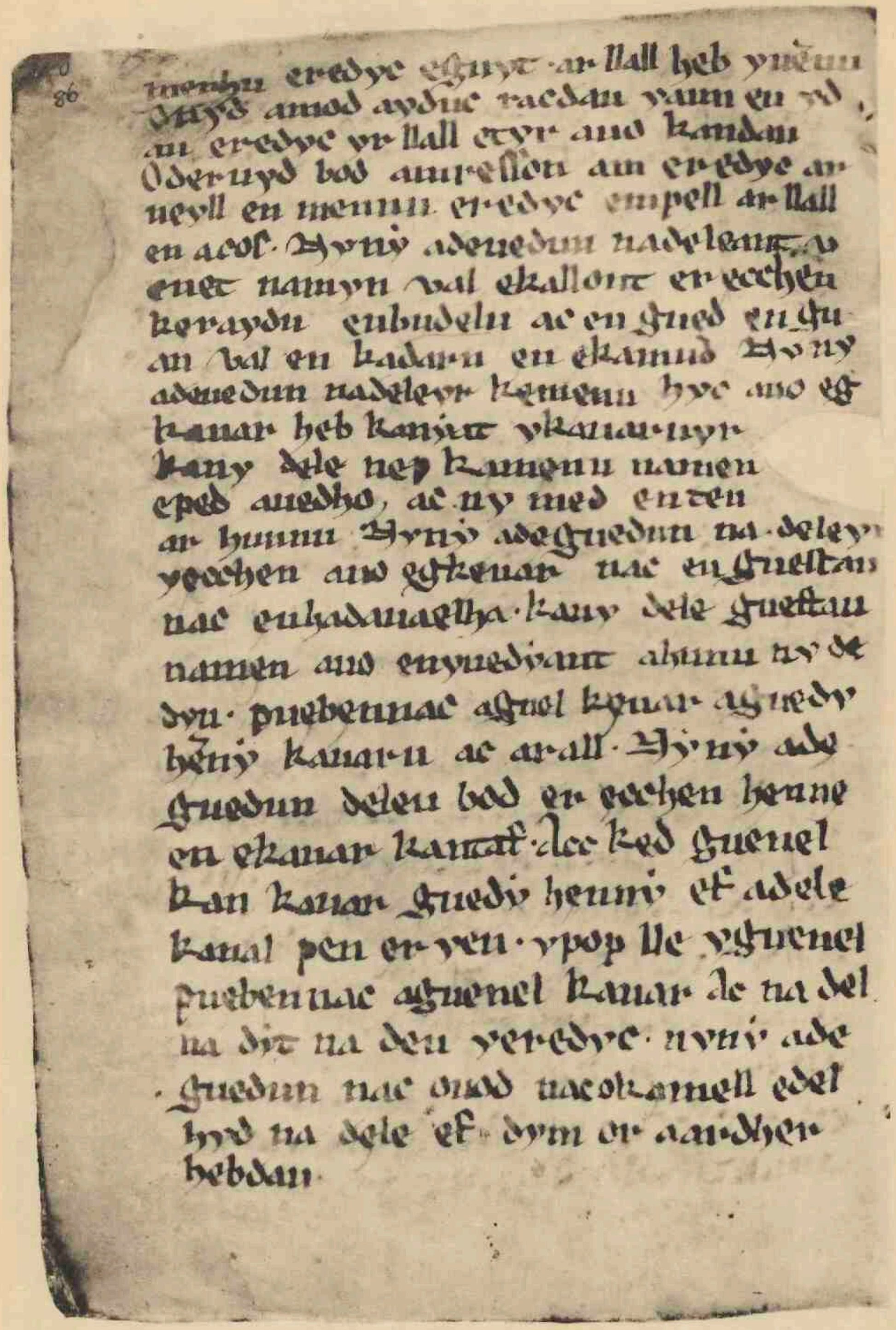
86

menyu eredyc eghuyt ar llall heb ymdun
deuyd amod aydiu racdau yaun eu vd
au eredyc yr llall etyr auo kandau
Oderuyd bod amryssou am eredyc an
neyll en menuu. eredyc empell ar llall
en aeos. Ereiu adeuedun nadylenut y
euet namyn val ekallont er eccheu
keraydu eubudelu ac en gued en gu
au val eu kadarn en ekamud Ereiu
adeuedun nadelyr keuienu hyt auo eg
kauar heb kanyat ykauar. nyr
kany dele nep kaunenu namen
eped auedho, ac ny med enten
ar hunnu Ereiu adeguedun na deleyr
yeochen auo egkeuar nac en guestau
nac eu hadanaeltha. kany dele guestau
namen auo enyuedyant ahunnu ny dele
dyu. pueben nac aguel keuar agued
henu kauaru ac arall. Ereiu ade
guedun deleu bod er eychen henne
en ekauar kauaf. ac ked guenel
kan kauar guedy hennu ef adele
kauar pen er yeu. ypop lle yguenel
pueben nac aguenel kauar ac na del
na dyt na deu yeredyc. Ereiu ade
guedun nac onid naeo kamell edel
hyd na dele ef dyn or aradher
hebdau.

Ny dyleyr dodi na morvyn [illegible]
llyr na buch yn araden ac odeith[illegible]
ked erchylo. a kellyr a guarchec ny
dylyr ked anatō eneuych ny dyu-
kyr. Ac ykyd alkene ny deneud ek-
efreyt onyd annodyr ydunt deleu-
yn eru. Oderuyd ydyn kannu hyr
aditun en hyer en lledrat. ny ny
adeuedun na dyle dale pē en yeu
ac na dyle dale kafiel verni. Oder-
uyd ydyn kanarn hyr abod en
guell kanau doody ar all eny le-
hanny adeuedun na dele vstunudan
heb kannc ykannadwyr. Ny deleyr
ystundan hyr a hkanarer yn erye
ar guel heb kannc ykannadwyr
ny dele nep kanyt amaiach oni nau Amaeth a dyle.
duy hurbyt guenenthur apadin-
ch hoylyau kanys ef a dele y guene-
ithur en kubyl. puyben nac pyeuo
en heyyrn. kenevryet ef. ureint-
en dylesteyr yn gheylguat ac yr
amaeth ahy deleant yn kemorth

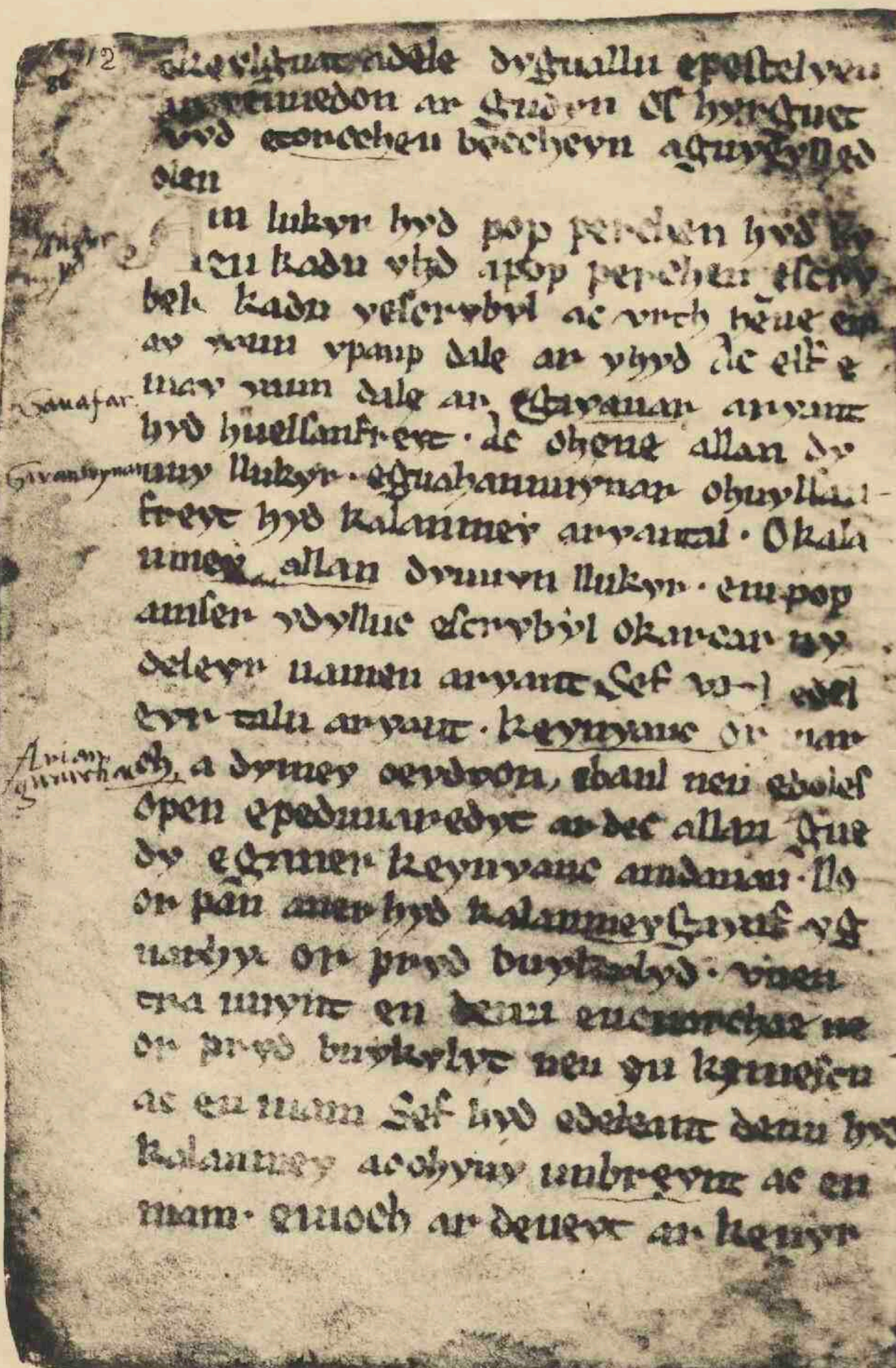
[illegible] adale dyguallu epostelyeu
[illegible]edon ar gudyn el hyrguer
hyd eroncchen bychcheyn aguythyll[illegible]
oien
Cin lukyr hyd pop perchen hyd ky
ren kadu vhd apop perchen escry
bel kadu yescrybyl ac vrth heue en
av rann vpamp dale ar yhyd ac eil e
truy rann dale ar Gwanuar anyant
hyd huellankreyt . ac ohene allan dy
uny llukyr . eguahanuuynar ohuylla[illegible]
treyt hyd kalanmei aryantal . O kala
nmei allan dyuuyn llukyr . en pop
amser vdyllic escrybyl o karcar ny
deleyr namen aryant . Sef vn [illegible] edel
eyr talu aryant . Keynyauc or nar
ch a dyuney oeydyon, ehaul neu ebolef
open epedyuuryedyt ar dec allan Gue
dy egauaer keynyauc amdanaw . llo
or pan aner hyd kalanmey Gayaf vg
uerkyr or pryd duytadlyd . vinen
tra nuyyn en [illegible] eucmorchae ne
or pryd buykelyt neu yn kynnesen
ac en nam . Sef hyd edeleant dayu hyd
kalanmey ac ohyny unbreynt ac en
nam . euuoch ar deuevt ar keuyr

or guydeu ar yeyr eyl deuis onadun[illegible]
yr. eperchyll bechevn or pan enent[illegible]
guelyn ay truyn un keneuyt ay nam
ar hyd. enekefreyt ebu[illegible] or moch
ac un or man escrybyl ke[illegible] navu
elluden onadunt. Ses acaus [illegible]
moch a aey yr nep pyeufoent a huch
adryc yperchenac or hyd. Ny deleyr hu
ch oduy huch kanydiev emocch yr perchen
auc ocrykey euelle. Odena estimudwyt or pe
declydyn moech .vii. ac or decllediru arugeyn
or deueyt dauat. ac or kevnir ar iyvir ar
guiden .vii. or dec arugeyn euelle. Oderu
yd na kafer kyfnivuernuc ahynne ar en yfnivir anc
hyd. or moch hervuyd vey pedey keynva
uc or .v. lledyn moech ereyll adeuent pan
vu keyniyauc opop .vii. or moech adeleyr
ac opop .v. lledyn or deueyt ar kevuyr .k.
lheuyt or guydeu ar yeyr onykefyr ke
megyn ac edleher vn onadunt. vuy opb
vn onadunt. ac ny deleyr dale veyr ar
hyd namyn epedhewnos kentaf ed heer
ac ohynny euydel greaun gw delyr ac or
pan del graun edelyr guedy hynne

por [illegible] or edemokorwo dyn ac ef
[illegible] paup vogaur. byd ryd er esc-
-obol. Sef eu gossaur hyd guedy kene-
-ryver var [illegible] ar uan. a pen-
an abrellyc allyn guedy medy nen [illegible]
[illegible] eghant heb nedy aguevyr lyc. aw-
-dey ac eu hacure akenyn a pop peth a
no perthenas varch ac ef guanet eu[illegible]
yart eu kynkadarnet ac na allho eic-
-wybwl yrory. ac kod torrer. hyd nady
ucher ydan ef. evthyn yeyr. aguyden
Sef achaus eu kanyellyr kanyellyr kan
[illegible]dunt. kanys chedec a allant. er escu-
-borreu adeleant eubod en agoret or
penhel er escub kentaf. eu dunt yellug-
-quit eu dunt hyd kalangavaf. ac olle-
-gryr eu henny amser dyharycher ydan
Okalangavaf allant kasheyr er escub-
-borreu val edeleher. Sef eu y rai edelevyr
vkavn dody deyr bancor ar elloskyl ap-
-eth ar [illegible] [illegible] ar uan, deu ar
eguekyl ac un or tu rechy ac [illegible]
dyuchet ar hyd ar escubaur. Sef edi-
-huchyr escub [illegible] en lle er clas. ode
[illegible] ydyn kasnel escwbwl ar hyd
-lbod [illegible] hyd nakafar kare

gwerth en llu edyly hi. Oderyw ungur-
hyd ac na bodyuedwer er elcrybyl
ar er hwn. byd en llu e perchennawc en
glannau kanyellyr tesdolaeth dyuanny-
weyl. ked atteuero pawp ... nyr-
ymach. nydelewr llu gevlyd andanom-
kanw remhaha ked adewer ol eper-
chenawc ar dyhenyn. Oderiwt kafael
march trwe tystlaw en ellir hyd ...
yawn ydale nadiawn dyhenet llugyr-
llaw dyhennyr. Oderiwd kafael na
march nac arywerd ar all ar denwa-
et ulaen ar er hwn. nw delyr ydale
kanw bu en kabyl ar er hyd ac ny elly-
kabyl anghubyl. Onyt lenewr dyhuedyer
ylliger. Oderiwt ydyn tydau ylaall — tidawr
ec enenyl hyd ar ebawl en lestry er
hyd ac nacafew ydale. kemeret er eba-
llac or lle bo pedau adechet wrth adal-
lyet er ebawl ena ty adelhet eikallde
reny lle nal kyntaf. allena agwilt ade-
wyly edas. ac nyt hencluel en angher-
frawch ar nall. llat ac nyt amgu-
ew nyt rewt yr heyly en helleg-

...venessys or pryt bu kyllyt kany byt
mayt en lludyn vr ygwarthae or pryd bu
...ylyt. eteyrn ohanner haf hyd awst.
Ny delevr en dale nac ar hyd nac ar gu
eleth. kanys en er amser hunnu ebyt
teruen eguarthec pinaduy. Hyd vam
n. dale eteyrn oawst hyd huyl neve ke
nitaf kanys ena ebyt teruenyt eken
flydhet. Hyd yuun dale tarn un amser en
hol bluc duenyt. Hyd yuun dale baeth
vn amser en tnocher ya. Ny deleyr eine
heryn en dala nar bechen ohuyl vyhaglyel
hyd Kalangayaf. Ny delyr er estaluyn
veyt ohanner ebryll hyd hanner mech
efyn Ny delyr ebaul en hol yuain ah
unn aelguyr saet ebaul. Ny deleyr dale
moer ar hyd ony kefyr en elenbaur nen
ar guevrelaut, ohuyl venan hyd ekalan
puebennac auenher guevrelaut kadued
ohuyl padryc hyd Kalangayaf. Sef eu
guevrelaud tyr dyunynyaut namyn
ygwevyr aeland enykyle. Sef en paham
ekadwyr hyd Kalangayaf urth delen
ylle duy gueyt. puebennac akafo e
erybyl ar er ryn guevrelaud honno
kemeret ohoney nal or hyd. Meruyd
vam en kafael ar nev. ac nys godwn

dwyn llwgyr

ar arnev [illegible] adener dyvarnv [illegible]
am guelet puybennac arnei kay [illegible]
kyle vevd dalyer ar eguelet aus en 93
dau ual ar er vd pkany [illegible] guell
paun ena. Ny dele nep guell kadu am
ken a denguell. kay aguey [illegible]
ac os myn ykadu croes yeu e. [illegible]
gluyt akaduet honno ef. val hyn
edeleyr dale eser vbyl. ar hyd oby
dant gwyllt embuarth allan ac eser
vbyl dos en guarchae enuenn ac allan
ac obyt eser vyl edhevn na kanes
ker. ac obyt amreu nac kanesker. uech.
ac odadyn ykyd ruymher pop rey
ouadint. enuer hyd yaunt. eurny
man. naunyn en ruymnau en en da
le. er yeyr ar guryden yaun eu fein
vuruynnau en en dale. Oder hyd
ydyn herchy guystyl am hyd ar oe
guestyl ny dele yroy nawen ar hyd
hyd guystyl hyd ny dyguyt hyd [illegible]
gayaf puybennac adeleho hyd ar [illegible] ay
am lynyn hyd heservbyl ekanayaf ay pr
yau ac nas [illegible] gouenho hyd kela
gayaf nys dele. Sef achaus [illegible]
[illegible] cremor nad yaun [illegible]

kanys vnun gouyn eblwydyn en ykylch ·
[pu]ybenac adalyho escrybyl ac eny delo of
gueyrnucthur kaflauan · pa kaflauan ben
nac auguenelhont edeylyat breu yd talu ·
kanys dele er escrybyl denot heb hawl
heb ar hawl · namyn talu yr deylyat er
eydan pa dynbenac adalyho escrybyl ke
as elleghyo ypory ny kyll yureyth yr
gueneuth guell enor vannt · puybenac ada
lyho escrybyl ac en dydor hyd adref ny
deleyr dym ydiuot kanyd vnun deude am
mullaguyr · puebennac adalyho escrybyl
agwrthet guyst kefreythawl yr menu
arvann · obyt maru er escrybyl ef aytal
puybenac adalyho escrybyl · llauer ac a tael
un ar neylldu tros enguerthret oll ·
ac ellughu ellevll ykerdhed ny dele na
myn adel ar er un lludyn hunnu · pu
ybenac akafo man lludyn ar hyd ay
danad ay gauar deguylset edeylyat
ay kefryf onadunt enydel elludyn eh
un · ac enden keynvanc ohoney kyteu
guedy edalyer pemghueyt · akeyny
anc or huce · nen aros kefryf eny
del huce · en kubyl · puebennac adel
yellugh · escrybyl tros ereyll vann eu
yr deylyat gouyn ydan ef aseyf em

poper troedunt ac ouyscyt nydele a kelling
vdaf dan akeo burw mawr eu [illegible]
hac nytelyr · os eman a sef enno y perth [illegible]
merther guystyl y kantam a mac ar wyth [illegible]
[illegible] ac ode yn vyd deu pyrchennau
ar all a y anylessu eguystel es adele or
edam es deuod euyle ykafal llyn ynenut
ellall ykauchan eguystyl agwystylho
greyc nydele y gur vanylessu · ar guy
styl ahulstho yguwerc euelle · puchennac auo
llugyr mawr ar y lyd akafael escrybyl ar
nau amdenu ohonau y gan er escrybyl hone
dyun kubyl · nys dele nannyn talu y dan ur
th ... eperchenauc er escrybyl na mawr na
bychan vo ahunnu adele nod en unryu
edeuyr en dyuun llugyr · sef edeleyr y onyn
kalangaeaf · puchennaw a sennac hyd yav eda
beh hyd ar eguendun · agueneuitur y dal ar
eguendun · ked lleger ena es ny dyuekyn
un ketreyt en llyn auo eythyr garth ar
hyd · Gwydel undyn heruyt breynt adele
ho na dyuko llugyr · ny dele neb gadro es
crybyl blyth ac ugat endale yr vuod en perc
henauc yr escrybyl · nac un amyneuant ar
nadunt heb kany edelyat [illegible] dele deylat
keyluau perchennauc er escrybyl · ac ny dele
enteu enkelu ac os kel taler [illegible] mayn

o amod

[illegible] lauan anguenet dyn oy amod dy-
[illegible]ed o amod. O llad deu dyn enuyd deu dy-
on ereyll taler galanas trosdunt ual tros dwy-
on ereyll kanys ekenedel a adele eu kadu rac
gueithur kam onadunt. Pa dyn puyllauc be-
nac aladho enuyt taler valanas ual galanas
dyn puyllauc. Ny dyukyr sarraet dyn enuyt.
Ac ny dyukyr sarraet akaffer ykan enuyt.
Yd gueneuthuredyc dyn or anguenet
dyn medu na maccaroedh na peth arall
adamho. O deruyd bod dyn enkendeyryauc
abradhu dyn arall ac or brath hunu deuod
angeu yr dyn, nys dyhuc ekenedel er en-
uyt ef. kanys oanuyd a er heynt ohu-
narun. O yn inuid ny telyr ydau na sarra-
et nac anep odyn arall. kany deueyt
ehun ydelen. onyd yr anghuyd adiuik-
arhaa urthau ac arnyd dyn adeuoto dro-
stau. Bydeyr adeyllyon ny miuyneyr
dyn or a deuetoent edadalon. kany gu-
elsant dyn akany kelensant urth hy-
ny ny mynneyr dyn onadunt. Pop an-
anus ano yac ylyueyt ar gulustyeu ar
danaut kemergedyc yn y amadraud. Ke-
reyon aghefyeyr ny huyper bed adyne-
werthoc ny huypuynt hueneu pa dynd

Testiolaeth

urth y unt uyd kyuerbedye eu hanauadeu
onyd trugaret er arglwyd. [T]estyolaeth
aellyr ar eyr agueytret ac ny ellyr
testyolaet ar [ ]dulyhyn odeuwon a dy
ene rac lu gueylyd, escob ac arglwyd
amud, abadau, adyn agueuyeyt agreyc
neyrtyauc. [D]y dyukyr kaslauan in

Anuail bruydrin

anyueyl kedeyrya. [G]ytal am any
ueyl bruydryn kaslauan sef eu anyueyl
bruydryn, ettaluyn myt ykylyd ac teyscal
nabaet, na taru na buch na keylyauc
na keylachuyd ykylyd. [O] lladant hu
pitteu anyueyley er eyll hue ay

Rwyd

talant. [O] deruyd tenu ruyd ay ar
auon ay ar uor, adfuod ay gwyden
ac anyueyl arall ay uaru oacaus y ruyd
a bryuau er ruyd kan er anyueyl ny dyuc
yrun yukylyd oriadunt. Kanys deu
ueredyc ynt. [O] deruyd mynet eydyon
en ruyd neu anyueyl ar arall a bry-
uou er ruyd. a dyaly er anyueyl yaun
gan ydynyn kanys yaun eu tenu ruyt
[O] deruyd da ydyn ac am eda hunu roy
det ydau. a kyn i eroet kaffel ar keno
gan etal. a kyn nys ydau a deuedunt

12

98 gadaw yn rhyd kanybu reyt er hoet namyn
yr keulyan eda puybennac a roder hoet yd
u meud eydau er oet guarthaet entey an-
euuo ayaros yr oet ay talu kyn noe oet
Anifeyl the lade dyn — pa anyueyl bynac aladho dyn bonedyc
akeyssyau or kenedel dody galanas anud
Talu galanas — anau nys delehant ked adeuer sef ack
aus nas delehant kany heyl undyn talu
galanas ac na delehant e kenedel talu
Anifal — gueyssret anyueyl euear. De urth hynny
emay llen elle etelyr ellofrud en lle y g-
Llofrudd — ueyrthret puybennac a delehو da yaran
akeysshann ohonau talu da aghauodre
dyn e nys dele yn kennyd da agha-
Da anghyuodrwyn — uodedyn nac en tal nac en guystyl on-
yd nabo an y helu dyn amken sef en
da aghouodedyc da uyallo edyn etaler
cyd keinyon — ydau ykyouuyn kanthau efen ennemo
der uyd ydyn theuet yhele adecrecu
Hely — hele ac ellug ar anyueyl pa anyueyl
bennac uo: a kanaruod kun secur ac ef ay
lad. eccun kentaf ay kecuenus byeuyd on-
yd cun ebrenyn uydant erev segun all
ena hyd edele en any helyau. kentaf bod

129

ry aurnevyl ar vyeu envy emchelo yhuyllep
ac adref ay kycuyn var er hele aked bo
en hele ac enteu guedy ertadau ay cun, ny delev
hed lladhy cun segur ef er eyn hene breyny ed
deruyd vsorthaul var esfort guelet aurnevyl abu
ru er kyd ay amayn ay a llathy var sfort ay enty
d eny hu godlyhuedho adele ef meder Ae uyd
yaun ydau vlaythu nay erlyt onys meder var
var esfort

Puybennac auenno hele pryçhant akenody pysc
ohonau ay enulyd ac ar yeruluyd ef mened epysc
en rueyd ar all o kefreyt ekentaf ay kenodel bv
enuyd Oderuyd ydynyon guenevthur amod
am hele pyscchaut . heb enevl epysc kentaf
alader vnuy, peb ellaell edyuedaf alader
vnuynen ac ny llads naun uni . e kefreyt
adeuevt enebo kehedet delen rannu deu
hanner . Oderuyd ydynyon hele pescaut
ac enen hele deuod dynyon urth enllat .
amgenu ran or pescaut nent ay deleant
Onyderuyd eu dody ar huden neu ar uac
eu oderuyd hene ny deleant dym . evr
gorset breyrivaur adele bod gorsed er
arglluyd agorset escob agorsed abat po
p un onadunt a dele dale vorset tru...
ehun . Oderuyd vhun un onadunt ...

Eryd

pysc

Cyhydet

gorsed

124 Geiset.

dele uob onadunt guerthur yaun namyn
esgobaty[llt] ehun var[g]luyt (deruyd y[m]hu-
[ar]vandet gueneuthur et [e]gor[ff]
ymu onadunt guenethur, er escob nat aet
chuey heb guneuthur yaun ac eurdde-
gur yr argluyt egkorff er escob · ac eurdde-
gur er escob egorff er argluy (yr argluyt-
Escop yn marw — pan uo maru er escob adele yda · cyuyr guyt
yr eglueys ay lleneuen ay thyr (e esc[ob] acaul
Diffeith brenhin ac ethol — eu heneg pop da heb perchenauc dyfeyt
brenhyn eu ·) abat · haken ny deleyr namen
Abbat — yebedyn · kauys keuoet maru er abat ·
Clas kanonwyr — eslas ar kanonguyr adele yda ef · pop dad
el auo er egluyt ehun · cueyt or cla[s] ·
adel barnu udunt pop dadel auo er uig
abat ac arglwyd egueyt erarglwyt ad
ele barnu hykyd achuy (byt deu ar-
gluyt allu kan pop un onadunt en e
gulat adeuod dyn yerky eltyn ydau ar
peth agruodedyn ar tyr nyd rod eu
rod ac nyd eltyn eu heltyn eny hue-
per pyeuho egulat · onadunt (deruyt
yhuchelur roy yuab ar uab eylt ar
gluyt aydychef undyt abluyn, neu auo
mwy, ynab maeth byeuyt ytyr guedy
bet maru onybyt platt ac obyt platt
[yr un] braut adele (deruyt kammeu
Cymhell ymdeu ...

yalldus maba honno adele ran or ...
ny dele ran or tedyn hr cynrauc hyd en ...
dydyn eny bod erallduit en guahalyet ...
lcyl ueu en huydhel ahunnu achef en
dyunnod ac ohunnu erelyr guarthec
deuac s. ef eu guarthe deuac ...
ar ydady ar kenedel enid kany doet
kenedel tat ay talo. Oderuyt roy pedh
em puyth ac nas kongho draneeth
nys dele hyd undyt abluyn. ac ena
duyn guystyl ual am delet avall. Eb
edyn maer kaghellaur punt. Ebedyu
maer lxx. Ebedyhu keghellaur lxx.
Ebedyu uchelur lxx. Ebedyhu mab
eyll obyt eeluyl ar ytyr lxlx. Ac
onybyt xlxl. Ebedyu alldut xxiiii.
Ebedyhu gur eltauellauc xxiiii. Ebedyu
eltauellauc ogyreyt xvi. Ny da ebe-
dyhu en hol tyr kyuyf. Oderuyt
guahaniu dyn atyr eny ueuyt ayua-
ru ef. guedy hene ny da er ebedyu
en hol tyr namen enol eda. Ac ony
byt dyn da ny da ebedyu namen yd-
yfady. Nen uod mab ydau ahunnu ay-
tal.

y dele na bradyr na kaunderu talu
ebedyu ar tyr dyffeidedyc. kany kafa
ant hwy euo heb ybrenin. Ebedyu pop
kiwdawc auo en llys . lxx . Ebedyu bon
edyc kannyhaul amab uchelwr aghw
kanar ulluuc ebedyn adelevr udunt
kany bo tyr en eu llau. Sef euely ytalu
wrth wreynt etyr ethenyn ohonau ac
nytal etat dros ematy ekeryn hunn.
Obyt gwr aden anglwyt atyr ydau
adan bob un onadunt emeu adele talu
ebedyn. ybob un onadunt. Obyt gwr ad
eudyr adan anglwyt emeu adele talu
or tyr mwyhaf ydelet ohonau ebedyn
Deruyd ykerhedwr alldud ycleuet
hu ar fort ay uarw. pa dyr benac ebo
marw ef atal . xxiiii . ebedyn ayda na
nefi hwnw yr brenyn Obyt greyc
yny. Ebedyn merched eueu gwyr
edenedallam nyhuchoc kemeynt
ac eu hebedyn. Sual greyc byt namyn
eu amober okefreyt. ac ellse etal hunn
wrth wreynt etyr. ed henyn ohonau
ac wy ac nydele nep talu trosty namyn
ehun. pe byt wrey ay or tat ayor bro
dyr ay egwr or kenedel ac na na kynne
eha nach ar y. amober ef ehun
adele ytalu. kany kannyeth nach

Arglwyt
marw heny ford
Ebedin merchet
Amobr

Puregwac atrevlyo gᵘreyc talet vhiu
kanys naual gᵘreyc namyn un amob[...]
uuch uuerit arglwyt weyr hunu byt na[...] 97
uuch uuerit ekenedel namyn uuch uuer- 103
nit eglun edaet ydau. Otevs ac aus [...] ano- 3
ber un onadunt onod ac eltyn. Keny bo ke-
nelocaet okenelogaet kehodyauc kenys bo vod
ac eltyn − eyr merched nydeleyr amamob
merch edlyg amerch brenyn amerch
penteulu. Pany deleyr abedyhu yeutadeu.
namyn eu henys ac eu hamikeu ac eu eu
hebochen ac eu har ueu. merch ny deleyr
namy doel ay gouelho. nydele euteu am
[illegible] uere ehun. Ny deleyr yhun gualh-
alyeth abedyu. hen heruyt ydelet uuir
ef ebyt ryd eutcu opop delet uechan.
[illegible]uyd hyn aderuyt ydau kannyt tyr
ohonau amguet embreynt mab uche-
lur yr kaydhet hachen etyr akasso ef
auyd kyn redhet atyr mab uchelur.
ac ohyny alla amaob ac ebedyu atal eu
deu ual ytalo mab uchelur kyn noh
ynne ny talley namyn atalen en edlyc.
tauber mewe pekenedel [illegible]evn
amaer keghellaur punt ope[illegible].

[illegible] op keffryn dyn. er adeleyr an[illegible]
[illegible] ueyth[illegible] en [illegible] vverch ay ebediw
[illegible] er merch pop penkerd ay ebedyu or ar[illegible]
[illegible]ebo anghlyn[illegible] penkerdyaut ydau eu leshe.
128 / 104 Pop kerdaur arall enebyt heruyd ydele
[illegible] elhun nac ellond no na trethadaur euell
ettil yaut[illegible] [illegible] pop penker[illegible] or aess[illegible]
enlu anghlyn[illegible] penkerdyaeth ydau eirenyn.
bren keyssau ofer yaru nyd amke arelyn
efer vhun aerud yarall apyben yr treder aelhu
emeu adeleant pa unoeit uaru vadau
penard. yr brenyn. pop penkerd tedyn adele vk[illegible]
elleroryon teulu guedy ed[illegible]unoeit
atelyu [illegible] menu uod enkerdaur [illegible]
neyas ay uod enreyrreyat. [illegible]
[illegible]e adele opop dehonod or [illegible]noent nac
cerchyr nac okamarul neythyaur [illegible]
deuruir kenybo eue. lle os kouyn [illegible]ef eu
Camarius kauarul neythyaur. [illegible] orneythiaur ahyne
yr beyrt [illegible] emeu adele yguassanaet ual gu[illegible]
uedyaurs ar uadurthyr. adeuert pan yu
dyn anudymeuenhedyc. eu kauane [illegible]ffyll.
[illegible]reyll adeuert pan yu deu[illegible] [illegible]
en [illegible]nant [illegible] [illegible]. adeleu
[illegible] [illegible] [illegible] nac ygue
[illegible] [illegible] tydunc [illegible]
[illegible] [illegible] adeuert pa
[illegible] [illegible] kyn[illegible] [illegible] sef en
[illegible] panno [illegible] en ky[illegible] yr llofrud

dywetyr panyu hun yn kyuarch kyfyll yn yeam. Sef yu hynny pan
uo karr yn kyf yr llowrud oe tan ac alanas. ac yn gwuyn mae. Val hyn
y rennyr galanas rwng garant.

xiiii. Tat

vii. mam

x. a dynnes braut

llowrud.

x. a dynnes braut

xviii. keuynderu.
xvi. kyuyrderu.
viii. keyuyn.
iiii. y gorcheyuyn.
ii. y gorchau.
i. y nes a gorchau.

Trayan y llowrud yn hun ar
uam ar tat ar brodyr ar chwy
oryd y gyt ac ef. sef y hynny
hyru. ual hyn rennyr un a tryge
ynt ar y llowrud ay blant o
bydant ydau ac o hynny trayan

keuynderw.
kyuyrderw.
Keyuyn.
Gorcheuyn.
Gorchau.
Nes uab gorchau.

ar y llowrud ar deuparth ar y plant o ny byd plant talhet e hun. ar tra
yan ar y tat ar uam. Sef yu hynny xvi. ereyll. ac o hynny y deuparth
ar y tat ar trayan ar y uam. y trydyd trayan ar y brodyr ar chwyoryd
Sef yu hynny xvi. ereyll. ac o hynny duy ar y braut ac un ar y chwa
er. y chyf y gwehenyr y a chy. yna mae reyt yr llowrud mynegy
ydau y kyfi. ual y mae y gereuhyt herwyd ry dywedassam ny uchot.
ac yd yt a hynny bot ydau o gyt garant a uo dygaun y gadu bot yn
wyr a dywetyr y llowrud. Sef achaus y mae da kyt garant canys dyly
ant yr cestreynyou na dieyn dyn yg cetenyd nay wahanu ay gereuyt.
O deruyd y dyn llad arall a gwenuyn galanas deudyblyc a tal. canys
kymyc yn neu ynteu yn eneyt uadeu. am y neyll alanas ay dyheuyd
ef yn ewyllys yr arglwyd nay grogy nay losgy a uynno. Os gwadu
a wna roet wyr llad heleyn yn deudyblyc. Sef yu hynny llw. cccc.
Wyr y dynyon a wnel gwenuyn yr llad ereyll ac ef deryt yr arglw
yd udunt ay eu dyhol ay eu dyeneydu. os gwadant roent llw. cccc.

wyr.

Pwybynnac a holo peth a dyuot yr mae ef oy ny mae kyfyan ohanaw
a bot yn well ganthaw terwyn no holi y gwreyth a at ydau terwyn canys
ydyw yn y terwyn hwnnw ac na holo ef gallo yr amdyffynwr gallu am
urawt ac o adfawl y uot [illegible] ef. yn kyfyau mynnu y dywetwyf or da
ny wyl y gwreyth bot yn yawn y dywetwyf or ef dadyl nac oy heull na
myn can gwreyth yr oet y uynet heb un oet or mae. Os ef a dar
uyd wy mach ar a nawuo y gwreyth ac eyste yn y pleyt a dechreu ho
ly a gwarandaw a rep a gwedy hynny ceyfyau oet urth porth a dy
wedwyt y dylyu canys yn terwyn yd uyw ac yna dywedwyt or am
dyffynwr ket rydo ych terwyn nyt ydyw canys chygreyn gwarchal
gan terwyn. ac neu terwyn a seyfyt threheu holy ac urth hyn nyt y do deyw uy
theu awn gwreyth na dylyy dyfreu gyfyau. Sef y gwyl y gwreyth
yna nat oes amheu ydau namyn gwneuthur kyureyth dylu
Ac os ef a wna yr hawlur adau y mae ef doter croes racdau nat el ac
o dyna galwet yr amdyffynwr am urawt. Ac yna y gwyl y gwreyth
y uot heb haul yn oes yr arglwyd hwnnw a theyrbuu canlwrw yr
brenhyn. a herwyd ereyll yn deudyblyc am uorwyn gwreyc. gwedy
roter y wr a hytheu yn uorwyn a hep gyfgu genthi y or darfey dwyn
treys arney rey a dywedyt na dylyey cowyll. ereyll a dywedyt y dyly
ey. Rann eyssyoes a dywedwn pwybynnac a dorro morwyndawt gwre
yc dylyu ohanaw talu ydy y chowyll. Pwybynnac a uestyo yr ho
gwreyc o luyn a perth namyn ymyrgho na erfo arney y uestyryn
namyn y canyeu. sef achaws yw canys chaual hyt grym y gwr na
wyl y gwreyth dylyu ohoney hytheu bot yn eyll ywedyc oy achaws
ef. Rey a dywedyt nat mach mach gwreyc. nynny a dywedwn bot
yn uach y mach a rodo gwreyc ceny aller mach o wreyc. Pan wato
gwreyc uach sef y gwata a gwyr y gyt a hy. canys gwr a wata
pa dyn bynnac y bo haul arnau a gomet o hanaw heb dyuot y wne
uthur yawn am yr haul ynn pob dadleu y bo gomededyc ef o hanaw

amdiffynnwr atal. O deruyd y dyuot ynteu yr dadleu ac aday o honay y dadleu yn agkyfureythyaul a galu or haulur am urawt o gyfureyth hep a dyyl y gyfureyth y gyghaussauan y doeth yr haul amdanei y barnu yr haulur a chamlurw ar yr amdyffynnwr am adau y mael yn agkyfureythyaul ac yn oel yr anglwyd byeyffo y mael y dyd hunnw na chaffo yawn amdanu. O deruyt ydau ynteu dyuot yr mael a dyodef yr haul ac atep o hanay a barnu o gyfureyth y uot yn golledyc honno a gyll yn tragywydaul. Puybynnac a uynno gwneuthur kyfureyth ay gylyd cyntaf yu o honey ros mach ar gyfureyth ac gwedy hynny eysted yn gyfureythyaul. Sef mal y eystedyr yn gyfureythyaul eysted or brenhyn ay gefyn ar yr heul neu ar y dry[illegible] gynual rac bo y uyneb ary drycyn. ay deu hyneyf un o [illegible] pob tu ydau ac odyna y gwyrda y am gylch. ay ynat llys rac y uron ac ynat y kymut ar y neyllту ydav ar effeyryat or tu arall ydau. a'r heol gyuarwyney ac eyff y uyner yn uwant le ac y dyuot ar duy ulehyt o pob tu yr ford ar deu gyghaus y neffaf yr ford o pob tu ydy ar deu berthemaue haul y my perued. ar duy ganllau y neyrthaf. a phleyt yr amdyffynnwr a llaw deheu ar y ford. a phleyt yr haulur ay llaw assw ar y ford. ar deu rygyll yn seuyll uch pen y deu gyghaus.

Gwyrda hyneyf · brenhyn · hyneyf Gwyrda.

Effeyryat. ynat. ynat.

Kanllaw. amdyffynnwr. kyghaus kyghaus. haulur. kanllaw.

Rygyll Rygyll

132

amdiffynnwr

ac yna gouyn yr hawlwr pwy dy gyghaws pwy dy ganllaw. ac yna en
wyn pwy y rei hyny ac yna gouynet ydaw a dyr ef colli neu gaffael yn
eu pen hwy. ac yna dywedet ynteu y dody. ac gwedy hynny gouynnet
yr hawlwr a dyt ynteu yn pen y vleyt y lyd y gyt ac ef. ac yna y ma
e yawn ydau ynteu dywedwyt dodaf. kolly achafael. ac yna y ma
e yawn kymryt y gwrthwyn bot urth colli neu gaffael am yr hyn ry
dywedassam ny uchot a hwnnw a elwyr yn dyllued ac odyna kyg
hawsed ac odyna kymeret yr ynat ac eistedyat ar y tygyll y dwy gyg
ghawsed a darvenent ac aent allan a barnent herwyd y duw gyg
heusieit ac o byd reyt geyr kynnarch anuonet geinnat y ouyn y
me[illegible] yn ac gwedy hynny doet ynteu y mewn a chymeret
bot [illegible] urth urawt. a mach arnaw o byr ac gwedy hynny dat
canet y urawt ac odyna byt dylyt yr hawl honno byth. O deruyd
dody gostec yny maer ac odyna amouegu o un yny maer teyr bly
camlwry arnau a bot yn amolo y geyr hunny ac ydau ef ac yr
kyghaws. O deruyd y dyn rody aryant neu ysgrybyl ar arall ac or
da hunnw kywnewydyau ac elwa or nep y doeth attau a chel
yau or nep pyeyfo yr aryant yr elu. Nyny a dywedun na dyly
ir onyr amot a y duc ydau. canys nyt a lyth a dan dyebryt ac
urth hynny ny dyly namyn yr hyn a roet ar y llall. O deruyd y
dyn dyuot yn teruyd dyn arall ac ysgrybyl gantau neu a da a
rall pan el ymdeyth ny dyly uynet gantau nac epyl na chey
na chludeyr na dym namyn kymeyut ac a doeth gantau o byr
onyr amot a y duc ydau. O deruyd duyn hwch y dyn yn lledrat a
meythryn o honey epyl gan y dyn ay duc a gwybot or perchennu
auc pwy lle y bo a chepyllau ay hep ay y hepyl nyt dyly namyn hy
chun o byd ac ony byd ny dyly dym. canys nyt a llyth a dan dy
ebryt. Pwy bynnac a urthotto yawn o achaws tebygu y uot yn
anghlwyd ar hawl a dyghu holy pan uynno gaffer ydau ynteu

rydhau ac o pheyt un dyd a blwydyn heb y haul yn haul diatblwydyn a
honno ~~yn haul diatblwydyn~~. ny dylyir yaun uyth amdaney. O deruyd
y dyn duyn adauael yn aghyuureythyaul trachevyn ar haul yn hyn
ez a dywedyr na dyly kyureyth nyu gwnel. Am yr hyn y gwnaeth
ez aghyureyth amdanau ez ryatuerwyt trachevyn ar haul yn
yr ual kynt. O deruyt y dyn uyner yn uach achyn teruynu yr ha
ul y uyner yn clauur neu yn uynach neu yn dyswyll ny tybyco ef
dylyu ohanau atep nyny adywedun dylyu ohanau kyuwyrau acde
wys trauo byu. Ac un or lleoed ny dyly y tat mab bot yn lle y tat.
Sew achaus nas dyly canyt edewys dyn oy da ydau namyn wellys
ny dyly ynteu seuyll trostau o dyn namyn y ewyllys. O deruyd y
dyn holy kyn oet na cholly na chafael yr hynny hyt y oet ny der
uyd ydau. O deruyd y dyn yn dydyeu dydon na cholly na cafael ny
byd yr hynny ony byd dody oet colly cafael yndunt ac os hynny
a dodyr cubyl a gollyr. ac y uelly am tyr a dayar yn amseroed ydi
lyn eu carcharu. O deruyt y uorwyn dywedwyt ar yr duyn treys
ys y arney ar gur yn gwadu a dywedwyt ohoney hytheu yn amop
ony dugost ty treys yarnaf ny morwyn wyf y ethwa. Sew lawn
y gyureyth y hedrech sew ay hedrych yr edlyg. O deruyd ydau yn
teu y chafael hy yn wreyc ny eyll y llall y wadu yna talet y gur y
[illegible]ant hy arnau y treyllyau y chowyll. ay hynnep warth ydy
[illegible] amobyr yn hargluyd ay dylyeruyd. O deruyd ydau ynteu y
chafael hy yn uorwyn byt hytheu ar ureynt morwyn ac na choller
y breynt yr hynny. nyt amgen yr y puy. O deruyd duyn treys yar
uorwyn ac yny treys honno cafael beychyogy ac na uypo hytheu
puy y tat ar arglwyd yn mynnu amobyr a hytheu yn dywedwyt
na dylyir ydy canys treys a ducpuyt yarney ac na dylyir y un
wreyc a dycer treys yarney talu amobyr. Sew a dyweyt y gy
ureyth yna dyfody yr amobyr yr arglwyd cany allus y chadu ue

V